SPRAWOZDANIE IX.

(XXVI.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1926/1927.

TREŚĆ:

W KRAKOWIE — 1927.
NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

SPRAWOZDANIE IX.

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE IX.

(XXVI.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

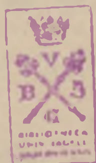
1926/1927.

TREŚĆ:

W KRAKOWIE — 1927.
NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

DRUKARNIA „GŁOSU NARODU" W KRAKOWIE.

O WPROWADZENIU POJĘCIA GRANICY CIĄGU W SZKOLE ŚREDNIEJ.

(Sprawozdanie z lekcji pokazowej).

Z ankiety, którą zeszłego roku przeprowadził Związek Kół Matematycznych, Fizycznych i Astronomicznych P. M. A. w uniwersytetach polskich, opracowanej pod kierownictwem p. St. Gołąba, dowiadujemy się, że wzwyż 60% młodzieży uniwersyteckiej, studjującej matematykę, przyznało się z ubolewaniem, iż w szkole średniej nie mieli zupełnie pojęcia, czem jest matematyka i na czem polega studjowanie tego przedmiotu. Powód tego leży nietylko w złem nauczaniu, ale też i w programach szkolnych, które do niedawna pewnych rzeczy nie uwzględniały. Obecnie obowiązujący program ministerjalny, dotyczący nauki matematyki w szkole średniej, stara się między innemi usunąć rozbieżność między „matematyką gimnazjalną" a „matematyką uniwersytecką". Wskazując jako cel nauczania matematyki wdrożenie ucznia w prawidłowe myślenie, oraz przyswojenie przez niego pewnych pozytywnych wiadomości matematycznych, wprowadza partje matematyki, które wprawdzie doskonale odpowiadają wskazanemu celowi, ale nie są jeszcze w zupełności opracowane pod względem dydaktycznym. Do takich rozdziałów zaliczyć należy teorję granic ciągów. Trudność bardzo poważna natury dydaktycznej występuje zaraz na początku, bo już przy wprowadzeniu samego pojęcia granicy ciągu i dlatego wprowadzenie tego pojęcia obrałem jako temat lekcji pokazowej, którą przeprowadziłem w klasie VII a naszego gimnazjum.

Definicja granicy ciągu, obecnie przyjęta w matematyce, pochodzi z czasów Cauchy'ego (więc mniejwięcej z przed lat 100), jakkolwiek już w Elementach Euklidesa (w księdze V) możemy się jej dopatrzeć, a oznaczeń, dziś używanych, w rozprawie J. Wallisa z r. 1655; świadczy to, że definicja granicy ciągu nie jest prostą, skoro potrzeba było szeregu wieków, aby przybrała postać obecną.

Cała, zdaniem mojem, trudność, którą nauczyciel ma pokonać, gdy zamierza wprowadzić wyżej wspomniane pojęcie, polega na objaśnieniu i wskazaniu umysłom młodym, nieprzyzwyczajonym do zbyt abstrakcyjnego myślenia, istotnych cech skomplikowanej co do budowy definicji granicy ciągu. Położyłem tedy wielki nacisk w lekcji na objaśnienie owej definicji, prowadząc je zasadniczo w dwóch kierunkach: 1) ilustrując geometrycznie na szczególnym przykładzie własności ciągu, mającego za granicę liczbę zero (ograniczyłem się bowiem do rozważenia tylko takich ciągów) dwoma różnemi sposobami i 2) podając definicję w formie tak słownej jak i symbolicznej przy pomocy t. zw. pisma ideograficznego Peany, które coraz bardziej rozpowszechnia się w Polsce głównie dzięki prof. U. J. W. Wilkoszowi. Zdaniem nowszych matematyków jedynie definicja napisana pismem ideograficznem, symbolami Peany, może być głębiej analizowaną, co znów przyczynia się bezwarunkowo do jej zrozumienia i należytego stosowania.

Aby dać dokładny obraz tego, w jaki sposób starałem się pokonać wspomniane trudności, uważam, że najstosowniejszem będzie, gdy przytoczę możliwie wiernie prawie całą lekcję pokazową.

Podzieliłem ją na trzy części. Pierwsza część była powtórzeniem lekcji poprzedniej, w czasie której przygotowywałem już elementy, potrzebne do lekcji nowej. Uczniowie przypomnieli sobie określenie funkcji, ciągu, sposób kreślenia wykresu funkcji, a nakonicc definicję ciągu ograniczonego u góry i u dołu, wyrażoną w symbolice Peany.

Drugą część lekcji stanowił wykład, w którym wyszedłszy z zaobserwowanego na pewnym przykładzie faktu („ze wzrostem wskaźnika n, odstęp obrazów wyrazów ciągu $\left\{ (-1)^n \cdot \frac{1}{n} \right\}$ od osi X-ów maleje do zera“), ująłem go najpierw geometrycznie, wprowadzając „pasy“ [1]), następnie arytmetycznie przy pomocy nierówności. Wysłowiłem definicję zerowej granicy ciągu, objaśniłem jej budowę zdaniową i znowu podałem inną interpretację geometryczną przy pomocy „cieni“ [1]), rzucanych przez obrazy wyrazów ciągu.

W części trzeciej uczniowie powtarzali lekcję nową, odpowiadając na zadawane pytania.

Po tych ogólnych uwagach przystępuję do odtworzenia lekcji, a mianowicie przedstawię szczegółowo część pierwszą, w części drugiej pominę te pytania, które miały na celu tylko zmuszenie wszystkich do skupienia uwagi, z części trzeciej przytoczę tylko pytania.

---

1) Pojęcia te będą objaśnione w toku referatu.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Pytanie 1.: Co nazywamy funkcją?

Odpowiedź: Funkcją nazywamy przepis, który każdej liczbie z pewnego zbioru przypisuje jakąś inną ściśle określoną liczbę.

Pyt. 2.: Co rozumiemy przez pole funkcji?

Odpow.: Przez pole funkcji rozumiemy zbiór liczb, dla których funkcja jest określona (ma sens).

Pyt. 3.: Co nazywamy ciągiem w matematyce?

Odpow.: Ciągiem w matematyce nazywamy każdą taką funkcję, której polem jest zbiór liczb naturalnych.

Pyt. 4.: Jakie oznaczenie przyjęliśmy dla zbioru liczb naturalnych?

Odpow.: Literę N przyjęliśmy na oznaczenie zbioru liczb naturalnych.

Pyt. 5.: W jaki sposób sporządzamy wykres funkcji $f(x)$?

Odpow.: Kreślimy układ współrzędnych Kartezjusza. Tworzymy wszystkie możliwe pary liczb x, $f(x)$, gdzie x oznacza liczbę, należącą do pola tej funkcji, $f(x)$ wartość funkcji, przypisaną liczbie x. W umówiony sposób znajdujemy punkty, które uważamy za obrazy par $(x, f(x))$. Zbiór tych punktów jest wykresem funkcji $f(x)$.

Dla przykładu nakreślił jeden z uczniów wykres funkcji

$$f(n) = (-1)^{n} \cdot \frac{1}{n}$$

o polu, równem zbiorowi liczb naturalnych (zob. rys. 1, str. 9).

Pyt. 6.: Co to znaczy geometrycznie, że ciąg $f(n)$ jest ograniczony u góry?

Odpow.: Ciąg $f(n)$ jest ograniczony u góry, to znaczy, że istnieje taka prosta równoległa do osi $X^{ów}$, którą oznaczmy literą l, iż obrazy wszystkich wyrazów ciągu $f(n)$ znajdują się pod tą prostą.

Pyt. 7.: W jaki sposób wyrażamy powyższą własność ciągu $f(n)$ arytmetycznie?

Odpow.: Powyższą własność ciągu $f(n)$ wyrażamy arytmetycznie mówiąc, że *istnieje* liczba M taka, że, jeżeli tylko n należy do zbioru liczb naturalnych, to już

$$f(n) < M.$$

Pyt. 8.: Jakie jest znaczenie geometryczne liczby M?

Odpow.: Liczba M oznacza odległość prostej l od osi $X^{ów}$ zaopatrzoną znakiem $+$, jeżeli prosta l znajduje się nad osią $X^{ów}$ (ściślej: przecina dodatnią część osi $Y^{ów}$), znakiem $-$, jeżeli znajduje się pod osią $X^{ów}$ (przecina ujemną część osi $Y^{ów}$), jednym lub drugim, jeżeli zlewa się z osią $X^{ów}$.

Pyt. 9.: Co to znaczy arytmetycznie, że ciąg $f(n)$ jest ograniczony u dołu?

Odpow.: Ciąg $f(n)$ jest ograniczony u dołu, to znaczy, że *istnieje* liczba P taka, iż, jeżeli n jest dowolną liczbą naturalną, to już

$$P < f(n).$$

Pyt. 10.: Jakie to ma znaczenie geometryczne?

Odpow.: Geometryczne znaczenie jest takie, że *istnieje* taka prosta równoległa do osi $X^{\underline{ów}}$, iż obrazy wszystkich wyrazów ciągu $f(n)$ znajdują się nad tą prostą.

Pyt. 11.: Przy pomocy jakich znaków zanotowaliśmy fakt, że dany ciąg jest ograniczony u góry, względnie u dołu?

Odpow.: Fakt ten zapisaliśmy przy pomocy znaków, zwanych symbolami Peany, któreto znaki wprowadził Peano do logiki i matematyki [2]).

Pyt. 12.: Jakie symbole (znaki) Peany poznaliśmy dotychczas?

Odpow.: Znak „*wynikania*“ $\supset$, który to znak między dwoma zdaniami [3]) p i q [$p \supset q$] oznacza, że zdanie q wynika ze zdania p. Symbol $p \supset q$ jest zdaniem warunkowem o poprzedniku p, następniku q. Znak $\exists$, który czytamy „*istnieje*“, znak ε, oznaczający słowo „*należy do*“ (np. $n \varepsilon N$ czytamy n należy do zbioru N), wreszcie znaczek ε czy n czy x pod znakiem wynikania

$$\left[\underset{\varepsilon}{\supset}, \underset{n}{\supset}, \underset{x}{\supset}\right]$$

oznacza, że zdanie warunkowe jest prawdziwe dla każdego ε czy n czy też x. Poszczególne zdania ewentualnie części zdania oddzielamy nawiasami.

Pyt. 13.: Jak zapisaliśmy symbolicznie, że ciąg $f(n)$ jest ograniczony u góry?

Odpow.: $f(n)$ ε Ciągów Ogr. u góry $\underline{\text{df}}$ [4])

$$(\exists\, a) \left\{ n \,\varepsilon\, N \underset{n}{\supset} f(n) < a \right\}$$

[czytamy: $f(n)$ należy do ciągów ograniczonych u góry oznacza z definicji, że istnieje liczba a taka, iż, jeżeli n należy do zbioru liczb naturalnych, to dla każdego takiego n wynika, że $f(n)$ jest mniejsze od liczby a].

---

2) G. Peano, profesor uniwersytetu matematyki w Turynie.

3) Wyraz *zdanie* użyty jest tutaj w znaczeniu funkcji propozycjonalnej. Kwestję tę poruszałem podczas nauki o równaniach; na lekcji pokazowej, z powodu braku czasu przeszedłem nad nią do porządku, zadawalając się podaną odpowiedzią na pytanie 8. Wszelkie wyjaśnienia znajdzie czytelnik w książce prof. Sleszyńskiego „Teorja dowodu“. Część I, rozdział IX.

4) Znaczek $\underline{\text{df}}$ czytamy: oznacza z definicji.

Pyt. 14.: Jak przy pomocy symboli Peany notujemy, że ciąg $f(n)$ jest ograniczony u dołu?

Odpow.: $f(n) \varepsilon$ Ciąg. Ogr. u dołu $\underset{=}{df}$

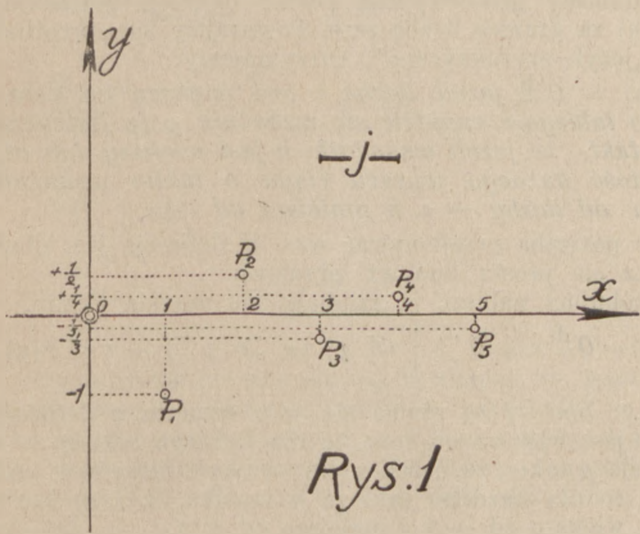
$$(\exists\, b) \left\{ n \varepsilon \mathrm{N} \underset{n}{\supset} f(n) > b \right\}$$

[czytamy: istnieje liczba b taka, że, jeżeli n jest liczbą naturalną, to dla każdej liczby n jest $f(n)$ większe od liczby b].

CZĘŚĆ DRUGA.

Wprowadzimy obecnie bardzo ważne w matematyce pojęcie, a mianowicie pojęcie zerowej granicy ciągu. Muszę przyznać, że pojęcie to nie jest łatwe do zrozumienia, ale, o ile będziecie mię przez chwilę słuchali uważnie, to zrozumiecie mnie w zupełności.

Przypatrzmy się narysowanemu dziś wykresowi ciągu, którego n ty wyraz równa się $(-1)^n \cdot \frac{1}{n}$ (zobacz Rys. 1).

Rys. 1

Poza wielu spostrzeżeniami, jakie się nasuwają, zauważamy, że ze wzrostem wskaźnika [5]) n odległość obrazów wyrazów ciągu od osi X-ów „maleje do zera". Ten mglisty zwrot „maleje do zera" posłuży nam za punkt wyjścia lekcji dzisiejszej.

Zastanówmy się, jak wyrazić geometrycznie to „malenie do zera" odległości obrazów wyrazów ciągu od osi X-ów? Podam obecnie tylko dwa różne sposoby, ale zachęcam wszystkich, by spróbo-

---

5) Pojęcie wskaźnika ciągu określono na jednej z lekcyj poprzednich.

wali w domu wymyślić jakiś inny sposób. Narysujmy dwie proste l_1 i l_2, równoległe do osi $X^{\underline{ów}}$, jedną np. l_1 nad osią $X^{\underline{ów}}$, drugą l_2 pod osią $X^{\underline{ów}}$ i niech odległość obu tych prostych od osi $X^{\underline{ów}}$ będzie ta sama. Odległość ta niech równa się liczbie ε[*] (liczba ε będzie większą od zera). Zdarzyć się może, że potrafimy dla pewnych ciągów, jak naprzykład dla naszego ciągu, do dowolnie danej odległości ε doszukać się takiego wskaźnika p, że obrazy **wszystkich wyrazów o wskaźniku większym lub równym** p, znajdują się między prostemi l_1 i l_2. Oczywiście w takim przypadku dla każdego danego ε szukamy odnośnego p **na nowo,** ale przypuszczamy, że odszukanie liczby p musi się nam zawsze udać.

***Definicja**: O ciągu $f(n)$, który posiada własność powyższą mówimy, że ma za granicę liczbę zero lub że ma granicę zerową i piszemy* to:

$$\lim f(n) = 0$$

[czytamy: *limes* $f(n)$ równa się zero].

Słowo „*limes*“ jest wzięte z języka łacińskiego, oznacza „miedzę“, „granicę“.

Podaliśmy geometryczną postać definicji posiadania przez ciąg $f(n)$ za granicę liczbę zero. Postarajmy się „przetłumaczyć“ ją na „język arytmetyczny“. Otrzymujemy:

$\lim f(n) = 0 \stackrel{df}{=}$ ***jeżeli liczba** ε **jest większą od zera, to dla każdego takiego** ε **znajdzie się wskaźnik** p **(**p **jest liczbą naturalną) taki, że jeżeli wskaźnik** n **jest większy lub równy** p**, to wartość każdego wyrazu ciągu o takim wskaźniku jest większa od liczby** $-\varepsilon$**, a mniejsza od** $+\varepsilon$.*

Nie potrzeba przekonywać was, iż definicja jest długa i nie odznacza się prostą budową zdaniową.

Spróbujmy napisać ją symbolicznie metodą Peany.

$$\lim f(n) = 0 \stackrel{df}{=} \varepsilon > 0 \supset_{\varepsilon} \left\{ (\exists p)\, [n \geqslant_c p \supset_n -\varepsilon < f(n) < \varepsilon] \right\}$$

[czytamy: *limes* $f(n)$ równa się zero oznacza z definicji: jeżeli liczba ε jest większa od zera, to dla każdego takiego ε wynika, że istnieje p takie, że, jeżeli n jest większe lub równe całkowicie od p[6]), to dla każdego takiego n wynika, iż $f(n)$ jest (równocześnie) większe od $-\varepsilon$ i mniejsze od $+\varepsilon$.

Pytanie: W postaci jakiego zdania jest podana definicja zerowej granicy ciągu $f(n)$?

Odpow.: Definicja zerowej granicy ciągu $f(n)$ jest podana w postaci zdania warunkowego, którego poprzednikiem jest zdanie: jeżeli liczba ε jest większa od zera, następnikiem zaś zdanie zawarte w nawiasie $\{\ldots\}$.

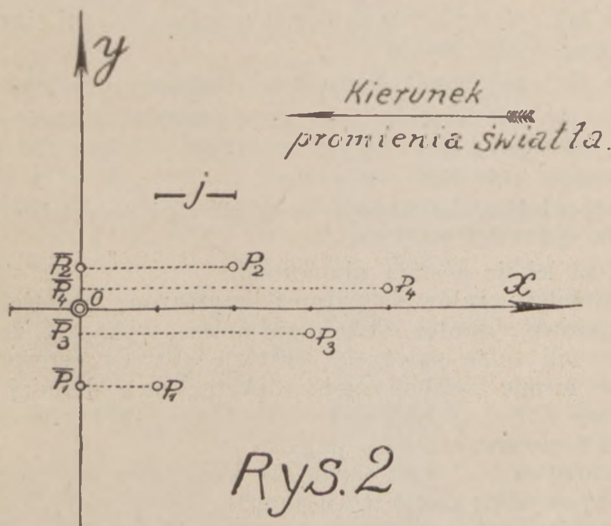
* ε **nie jest tutaj oczywiście symbolem Peany.**

6) $n \geqslant_c p$ **oznacza, że liczba** n **jest większa lub równa liczbie p i że obie liczby są liczbami całkowitemi.**

Pyt.: Jakiem zdaniem jest część następnika, znajdująca się w nawiasie klamrowym [...]?

Odpow.: Część następnika znajdująca się w nawiasie klamrowym jest znowu zdaniem warunkowem o poprzedniku: jeżeli n jest większe lub równe całkowicie od p, o następniku: $f(n)$ jest większe od liczby $-\varepsilon$, mniejsze od liczby $+\varepsilon$.

A teraz objaśnię jeszcze raz określenie zerowej granicy ciągu $f(n)$ inaczej jednak, niż poprzednio. Wyobraźmy sobie, że obrazy wyrazów ciągu $f(n) = (-1)^n \cdot \frac{1}{n}$ rzucają równolegle do osi X^ów^ cienie na oś Y^ów^. Cień obrazu P_i, oznaczamy $\overline{P}_i$ dla $i = 1, 2,..$ (zob. Rys. 2).

Rys. 2

Ciąg rozważany ma granicę zerową, to znaczy, że, jeżeli da mi ktoś odcinek (dowolnej długości) położony na osi Y^ów^, o środku w początku układu współrzędnych Kartezjusza o końcach $+\varepsilon$ i $-$, to potrafię znaleźć taki wyraz ciągu, iż cienie wszystkich dalszych wyrazów (t. j. wyrazów o większym wskaźniku) padną w ten odcinek.

Jeszcze innemi słowy: Ażeby być pewnym, że ciąg dany ma za granicę liczbę zero, muszę być pewnym, że zawsze wygram zakład następujący: ilekroć ktokolwiek wymieni mi dowolną liczbę ε, byle większą od zera, ja obowiązuję się wskazać mu liczbę naturalną p taką, że nierówność

$$-\varepsilon < f(n) < \varepsilon$$

będzie prawdziwa dla *wszystkich* n spełniających nierówność

$$n \underset{c}{\geqslant} p.$$

Trudności, wyjaśnione powyżej, a tkwiące w logicznej budowie pojęcia zerowej granicy ciągu, wystąpią oczywiście później, gdy będzie nam w konkretnych przypadkach chodziło o stwierdzenie, że dany ciąg ma granicę zerową. Ujawnią się prócz tego nowe trudności, pozostające w związku z umiejętnością rozwiązywania nierówności. Te ostatnie jednak jużeśmy opanowali [7]).

CZĘŚĆ TRZECIA.

A teraz powtórzmy krótko lekcję dzisiejszą.

W tej chwili zadawałem pytania, z których najważniejsze przytaczam:

Pyt.: Jak opiewa ścisła definicja granicy zerowej ciągu $f(n)$?

(Uczeń odczytał z tablicy)

Pyt.: Ilu sposobami objaśniliśmy definicję granicy?

Pyt.: Czy może każdy ciąg musi posiadać granicę zerową?

Pyt.: Kto poda geometrycznie przykład ciągu nie posiadającego granicy zerowej?

(Do odpowiedzi na ostatnie pytanie zgłosiło się kilku uczniów. Pierwszy zapytany dał odpowiedź poprawną).

Na tem lekcja została ukończoną.

Odpowiedzi uczniów na pytania przytoczone w części trzeciej lekcji pokazowej, jakoteż i lekcje późniejsze, wykazały, że uczniowie przyswoili sobie należycie definicję granicy zerowej ciągu, podaną w formie symbolicznej, a postać owa definicji oddała nieocenione wprost usługi, gdy chodziło o skontrolowanie poprawności zastosowania tego pojęcia.

Nie łudzę się ani przez chwilę, że niemożliwą jest rzeczą przeprowadzić powyższą lekcję w klasie mało rozwiniętej i bez uprzedniego zaznajomienia uczniów z pismem ideograficznem Peany. Z niektóremi znakami peanowskiemi można zapoznać uczniów już w klasie IV. (np. ze znakiem wynikania). Po wprowadzeniu owych znaków, będą mogli uczniowie posiadać poprawnie zapisane wszystkie poznane twierdzenia i definicje bez rozwlekłości, **wolne od wieloznaczności tkwiącej w żywym języku.** Opłaca się to tem bardziej, że ilość symbolów Peany jest mała — wystarczy dla celów szkolnych wprowadzić ich pięć.

Kiedy dziś po upływie kilkunastu tygodni od daty opisanej lekcji przypomniałem sobie i przygotowania moje do tejże lekcji pokazowej i przebieg samej lekcji, nie mogę się powstrzymać od dorzucenia jeszcze kilku zdań, wyjaśniających powody, które mię skłoniły do obrania takiego tematu lekcji pokazowej.

---

7) Objaśnianie definicji granicy ciągu przy pomocy pojęcia punktu skupienia uważam za niewskazane. Zawodzi ono bowiem np. w wypadku, gdy wszystkie elementy ciągu są sobie równe.

W nauce matematyki w szkole za mało, zdaniem mojem, zwraca się uwagę na kwestje natury dydaktycznej, związane z wprowadzeniem definicji. A jednak wielki matematyk i filozof [8]) Poincaré powiada:

„Cóż to jest dobra definicja? Dla filozofa czy dla uczonego jestto definicja, stosująca się do wszystkich zdefinjowanych przedmiotów i stosująca się *jedynie* do nich: jestto definicja, czyniąca zadość regułom logiki. W nauczaniu wszakże jest inaczej: dobrą definicją jest ta, która jest zrozumiała dla uczniów".

Jeżeli zatem mamy podać uczniom definicję, poprawną pod względem logicznym, a trudną do zrozumienia, musimy wytężyć wszystkie siły, by uczniowie nie tylko pamięciowo, mechanicznie ją sobie przyswoili, ale zrozumieli ją należycie. Dlatego wypowiedź definicyjną zerowej granicy ciągu objaśniłem kilkoma różnemi sposobami, na drodze geometrycznej i arytmetycznej; jeden sposób trafi do przekonania pewnym uczniom, inny innym. To, co dotychczas już powiedziałem, może starczy za odpowiedź na ewentualny zarzut, że za temat lekcji pokazowej obrałem, nie dowód jakiegoś twierdzenia matematycznego, ale wprowadzenie definicji nowego pojęcia. A co się tyczy samej lekcji, to zwolennik heurezy zauważy zapewne, że uczniowie byli za mało w sposób czynny wciągnięci w tok lekcji nowej. Według mego przekonania nie mogłem inaczej postąpić, jak podając lekcję nową sposobem wykładowym, a jakie były tego powody, to wyjaśni ustęp, który przytoczę z korreferatu p. Gołąba:

„O ile można być zwolennikiem heurezy w matematyce w stosunku do odkrywania wzgl. odgadywania twierdzeń i ich dowodów, o tyle — mojem zdaniem — należy ze sceptycyzmem zapatrywać się na drogę heurezy, gdy chodzi o wydobycie od ucznia definicji pewnego nowego pojęcia. Wszak definicje stawiać możemy takie, jakie się nam podoba, a jeżeli skłaniamy się do wyboru takiej, a nie innej definicji, to robimy to ze względów na dalszy tok teorji utylitarnych, czego umysł młodego ucznia przewidzieć nie jest w stanie, Możnaby zacytować przecież liczne przykłady na to, jak z biegiem wieków z rozwojem nauki ulegały definicje różnych pojęć, nawet dalekim ewolucjom tylko ze względu na korzyść w zastosowaniach tych pojęć. Mojem zdaniem nawet dążność do tego, ażeby uczniowie z całego szeregu ad hoc dobranych przykładów ciągów mogli *sami* wpaść na intuicyjne pojęcie granicy (zerowej) ciągu, musiałyby się skończyć niepowodzeniem, cóż dopiero mówić o precyzyjnem określeniu przy pomocy symbolów Peany, skoro przy pomocy tych symbolów dotychczas układali tylko nieskomplikowane pojęcia i twierdzenia. I dlatego jestem pod tym względem tego samego zdania, co p. Leśniak, że należy narzucić odrazu uczniom defi-

8) Poincaré: „Nauka i Metoda".

nicję granicy ciągu, a potem dopiero możnaby ewentualnie powiedzieć, że nicby nie stało na przeszkodzie, ażebyśmy określili granicę w sposób następujący np.:

$$lim\ f(n) = 0 \overset{\mathrm{df}}{=} \varepsilon > 0 \underset{\varepsilon}{\supset} (\exists\, n) \left\{ n\ \varepsilon\ \mathrm{N}. - \varepsilon < f(n) < \varepsilon \right\}$$

lub jeszcze inaczej, ale równocześnie zaznaczyć, że ostatnia definicja nie byłaby taka płodna w zastosowaniach, jak ta właśnie poprzednio podana, którą cały świat matematyczny przyjął“.

Kwestję jaknajdalej idącego uprzystępnienia pojęcia granicy ciągu uczniom szkół średnich nie uważam bynajmniej za ukończoną, gdyż po pierwsze i teoretycznie ulegnie ta sprawa zapewne dalszemu opracowaniu, po drugie ostatnie słowo wypowie tu doświadczenie, na co musimy poczekać jeszcze lat kilka.

Kraków, dnia 2-go czerwca 1927 r.

J. Leśniak.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

I. SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO
PRZY KOŃCU ROKU SZKOLNEGO.

a) Profesorowie i nauczyciele mający stałą posadę.

1. Kukliński Antoni, dr. fil., dyrektor, uczył propedeutyki fil. w kl. VIII a b, tygodniowo godzin 6.
2. Dąbrowski Mieczysław, prof., docent Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie, zawiadowca zbiorów rysunkowych, wychowawca kl. I a, uczył rysunków w kl. I a, II a b, III a b, IV, V, VI a b, VII a b, VIII a b. tygodniowo godz. 26.
3. Dziurzyński Adam, prof., wychowawca klasy II a, uczył przyrodoznawstwa w kl. I a, II a b, III b, IV, matematyki w kl. II a; tygodniowo godzin 21.
4. Fijoł Kazimierz, prof., zawiadowca zbiorów fizykalnych, opiekun Kółka fizycznego młodzieży, wychowawca kl. VII a, uczył fizyki w kl. VI a b, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 22.
5. Koch Władysław, prof., kierownik Kolonij Wakacyjnych uczniów w Porębie Wielkiej, od 1 listopada 1926 na urlopie dla poratowania zdrowia.
6. Kraft Kamil, dr. wszech nauk lekarskich, profesor, przez cały rok bawił na urlopie, celem prowadzenia poradni okulistycznej dla młodzieży szkolnej.
7. Krajewski Józef, dr. fil., prof. wychowawca kl. VIII b, uczył historji w kl. III b, VII a b, VIII a b; tygodn. godz. 20.
8. Kupczyński Mieczysław, prof., opiekun orkiestry gimnazjalnej i Kółka L. O. P. P., uczył historji w kl. I b, III a, IV, V, VI a. Prócz tego pomagał Dyrektorowi przez cały rok szkolny w czynnościach administracyjnych; tygodn. godzin 23.
9. Ks. Macheta Władysław, prof., zawiadowca polskiej bibljoteki uczniów, opiekun Czytelni i Kółka naukowo-literackiego kl. VII a b, wychowawca kl. VI a, uczył języka polskiego w kl. V, VI a, VII a b i historji w kl. I a; tygodniowo godzin 20.

10. Momot Jan, dr. fil., prof., zawiadowca zbiorów przyrodniczych i pracowni biologicznej, wychowawca kl. V, uczył przyrodoznawstwa w kl. I b, III a, V i matematyki w kl. II b; tygodniowo godzin 10.
11. Niemiec Rudolf, prof., członek Okręgowej Komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli Okręgu szkolnego krakowskiego, zawiadowca bibljoteki nauczycielskiej, opiekun Kółka filologicznego kl. VIII a b, i VII a, jakoteż sklepiku uczniowskiego, wychowawca kl. VIII a, uczył języka łacińskiego w kl. IV, VII a, VIII a b; tygodniowo godzin 20.
12. Piasecki Józef, prof., kierownik pryw. gimnazjum żeńskiego im. H. Kaplińskiej, wychowawca kl. IV, uczył w I. półroczu języka polskiego w kl. IV, VI b, VIII a b i języka niemieckiego w kl. VIII b, W II. półr. w tych samych klasach z wyjątkiem kl. VI b. tygodniowo godzin 18.
13. Plezia Jakób, prof., zawiadowca zbiorów archeologicznych, opiekun drużyn harcerskich, hufca szkolnego i Kółka filologicznego, wychowawca kl. VII b, uczył języka łacińskiego w kl. V, VI a b; tygodniowo godzin 20.
14. Ks. Rychlicki Józef, dr. św. teol. i fil., prof., exhortator młodzieży wyższego gimnazjum, zawiadowca zbioru książek szkolnych dla ubogiej młodzieży, opiekun Bratniej pomocy uczniów i Sodalicji Marjańskiej, kierownik antykwarni szkolnej, uczył religji rz.-kat. w kl. I a b, II a, IV, V, VI a b, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 22.
15. Ziemnowicz Mieczysław, dr. fil., prof., zwyczajny członek Komisji Pedagogicznej Min. W. R. i O. P., wychowawca kl. III b, uczył jęz. niemieckiego w kl. III b, IV, VI b, VII b, historji w kl. II a b; tygodniowo godzin 21.

b) Nauczyciele stali.

16. Gibas Mirosław, dr. fil., prof., od 15 listopada 1926 r. bawi na urlopie, który otrzymał celem poratowania zdrowia.
17. Michoński Stefan, prof., zawiadowca niemieckiej bibljoteki uczniów, opiekun Koła dramatycznego młodzieży i Kółka germanistycznego, wychowawca kl. II b, uczył języka niemieckiego w kl. II b, VIII a, jęz. polskiego w I a, matematyki w I b, kaligrafji w kl. I a b; tygodn. godzin 22.

c) Nauczyciele tymczasowi.

18. Jodłowski Józef, naucz., zawiadowca zbiorów do nauki matematyki, wychowawca kl. VI b, uczył matematyki w kl. III a b, V, VI a b, VIII a b; tygodniowo godzin 26.
19. Kowalczyk Wawrzyniec, naucz., zawiadowca zbioru przyrządów do gier i zabaw na wolnem powietrzu, pro-

wadził ćwiczenia cielesne we wszystkich klasach zakładu. Kierował nadto zabawami młodzieży na wolnem powietrzu. Tygodniowo godzin 28.

20. Kubijowicz Włodzimierz, dr. fil., naucz., zawiadowca zbiorów do nauki historji i geografji, uczył geografji w kl. I a b i II a b; tygodniowo godzin 12.

21. Leszko Ludwik, naucz., opiekun Kółka sportowego młodzieży, wychowawca kl. I b, uczył rysunków w kl. I b, pracy ręcznej w kl. I a b, II a b, III a b; asystował przy nauce rysunków w kl. wyższych. tygodniowo godzin 26.

d) Nauczyciele kontraktowi.

22. Gołąb Stanisław, asystent Akademji Górniczej, uczył matematyki w kl. I a; tygodniowo godzin 5.

23. Hanusiak Tadeusz, n. k., prowadził gry i zabawy na wolnem powietrzu; tygodniowo godzin 5.

24. Jasieńska Sabina, n. k., uczyła języka francuskiego w kl. II a, IV; tygodniowo godzin 9.

25. Klęsk Adolf, dr. wszech nauk lekarskich, — lekarz szkolny.

26. Kropaczek Stefan, n. k., uczył języka polskiego w kl. I b, II a b, III a b i VI b (w drugiem półroczu); tyg. godz. 24.

27. Leśniak Jan, n. k., asystent Uniw. Jag., uczył matematyki w kl. IV, VII a b; tygodniowo godzin 12.

28. Łukasik Stanisław, dr. fil., n. k., zawiadowca francuskiej bibljoteki uczniów, opiekun Kółka romanistycznego, wychowawca klasy III a, uczył języka francuskiego w klasie III a, V, VI a b, VII a; tygodniowo godzin 21.

29. Piwarski Kazimierz, dr. fil., n. k., uczył historji w kl. VI b; tygodniowo godzin 5.

30. Stanoch Juljan, n. k., uczył geografji w kl. III a b, IV, V; tygodniowo godzin 10.

e) Nauczyciele przydzieleni.

31. Ks. Miszka Roman, naucz. egzortator młodzieży niższego gimn., uczył religji rzym.-kat. w kl. II b, III a b; tygodniowo godzin 6.

32. Oświęcimski Bronisław, naucz. uczył fizyki w kl. III a b; tygodniowo godzin 12.

33. Ks. Wojtusiak Michał, nauczyciel, zawiadowca zbiorów do nauki śpiewu, opiekun chóru gimnazjalnego, uczył

śpiewu w kl. I a b, II a b, III a b, VI b, VIII b; tygodniowo godzin 13.

Künstlinger Dawid, dr. fil., udzielał nauki religji mojżeszowej we wszystkich klasach zakładu.

II. ZMIANY I RUCH W GRONIE NAUCZYCIELSKIEM W CIĄGU ROKU SZK. 926/27.

a) Do grona przybyli:

1. Gołąb Stanisław (rozp. Kur. Okr. szk. Kr. z 1 grudnia 1926 r. l. II. — 7485/26).
2. Jodłowski Józef (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 8 czerwca 1926 r. l. II. — 3447/26) z p. gimn. V. w Krakowie.
3. Kowalczyk Wawrzyniec (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 6 lipca 1926 r. l. II. — 4138/26) z p. gimn. I. w Krakowie.
4. Kropaczek Stefan (rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 4 listopada 1926, l. II. — 6934/26).
5. Leśniak Jan (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 1 grudnia 1926, l. II. — 7485/26.
6. Łukasik Stanisław (rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 24 sierpnia 1926, l. II. — 5043/26).
7. Ks Miszka Roman (rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 5 października 1926, l. II. — 6235/26).
8. Oświęcimski Bronisław (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 4 września 1926, l. II. — 5397/26).
9. Piwarski Kazimierz (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 9 października 1926, l. II. 6294/26).
10. Stanoch Juljan (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 9 października 1926, l. II. 6294/26).
11. Ks. Wojtusiak Michał (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 5 lipca 1926, l. II. 4079/26).

b) Z grona ubyli:

1. Flisówna Marja (zwolniona rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 25 czerwca 1926, l. II. 3938/26).
2. Ks. Friedberg Mieczysław.
3. Kapplowa Róża (zwolniona rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 25 czerwca 1926, l. II. 3938/26).
4. Kowicki Stanisław — jak pod 3.

5. Lammel Kazimierz, przeniesiony do p. gimnazjum V w Krakowie, rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 8 czerwca 1926, l. II. 3448/26.
6. Lupa Tadeusz (zwolniony rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 25 czerwca 1926, l. II. 3938/26).
7. Łobaczewska Emilja, przeniesiona do szkoły powszechnej, rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 18 czerwca 1926, l. II. 3697/26.
8. Wielkiewicz Ludwik, przeniesiony do p. gimn. IX, rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 26 czerwca 1926, l. II. 3939/26.

c) **Uzyskali urlop lub zniżenie godzin.**

1. Dr Gibas Mirosław uzyskał urlop od 1 grudnia 1926 do końca sierpnia 1927 dla poratowania zdrowia (rozp. Min. W. R. i O. P. z 11 grudnia 1926 Nr. II. 15108/26 i z 2 marca 1927 Nr. II. 2266/27, jakoteż rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 21 grudnia 1926 l. II. 8027/26 i z 12 marca 1927 l. II. 1411/27).
2. Koch Władysław uzyskał urlop od 1 lutego 1927 do końca czerwca b. r. dla poratowania zdrowia (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 23 lutego 1927 l. II. 927/27).
3. Dr Kraft Kamil uzyskał urlop na przeciąg całego roku szkolnego 1926/27, celem umożliwienia mu sprawowania czynności kierownika poradni okulistycznej dla niezamożnej młodzieży państw. szkół średnich i seminarjów nauczycielskich krakowskiego Okręgu (rozp. Min. W. R. i O. P. z 23 czerwca 1926 Nr. II. 7094/26 i Kur. Okr. szk. kr. z 12 lipca 1927 l. II. 4261/26).
4. Dr Kubijowicz Włodzimierz uzyskał zniżkę godzin do połowy, celem umożliwienia mu prowadzenia wykładów z geografji na Państw. Wyższym Kursie Nauczycielskim dla nauczycieli szkół powszechnych. Nadto uzyskał urlop na czas od 21 lutego 1927 do 13 marca b. r. dla poratowania zdrowia (rozp. Kur. Okr. szk. kr. z 16 lutego 1927 l. II. 735/27).
5. Dr Momot Jan uzyskał zniżkę godzin do połowy na przeciąg roku szk. 1926/27, celem umożliwienia mu prowadzenia wykładów na Studjum Pedagogicznem Uniwersytetu Jagiellońskiego (rozp. Min. W. R. i O. P. z 30 czerwca 1926 Nr. II. 7203/26 i Kur. Okr. szk. kr. z 17 sierpnia 1926 l. II. 4317/26).

III. POMIESZCZENIE ZAKŁADU I SŁUŻBA
Z KOŃCEM ROKU SZKOLNEGO.

a) **Pomieszczenie.**

Zakład nie posiada własnego budynku, lecz mieści się w realnościach prywatnych, położonych przy ul. Krupniczej l. 2 i 4.

Budynki te nie nadają się na pomieszczenie szkoły, a zwłaszcza Zakładu, liczącego — jak państw. gimnazjum IV — zgórą 600 uczniów. Zakład bowiem nie posiada zupełnie dziedzińca, wobec czego młodzież podczas przerw przebywa w klasach, w klatce schodowej lub na wąskich i ciemnych korytarzach.

Nigdy nie można przeprowadzić racjonalnego wietrzenia, ponieważ natychmiast powstają przeciągi, zniewalające do zamykania okien. Stąd na korytarzach, zwłaszcza w dnie letnie panuje zaduch, a w parne nieznośna woń, ponieważ ustępy, pomieszczone w centrum budynku, oddzielone są od korytarzy jednemi tylko drzwiami. Środki, stosowane przez Dyrekcję w porozumieniu z lekarzem szkolnym, łagodzą do pewnego stopnia ten fatalny stan, ale zupełnie usunąć go nie mogą.

Podczas lekcyj szkolnych przewietrzeniu sal frontowych przeszkadza szalony wprost ruch uliczny, ponieważ Zakład położony jest w śródmieściu u zbiegu ulic Karmelickiej, Krupniczej i Podwala, przy linji tramwajowej. Nielepiej wychodzą klasy, posiadające sale od dziedzińca, gdyż na nim odbywa się od wczesnego rana do wieczora pobijanie beczek i mycie flaszek, należących do sąsiadującego z Zakładem składu win.

Również otoczenie bezpośrednie dużo pozostawia do życzenia. Na parterze w budynku pierwszym mieści się kawiarnia Esplenada, w której, jak rok długi, odbywają się dancingi, rozpoczynające się zwłaszcza w miesiącach zimowych w porze wieczornej o tym czasie, w którym młodzież oddaje się jeszcze swym zajęciom popołudniowym (czytelnia, Kółka naukowe i t. p.).

Nieodpowiednie jest również sąsiedztwo z kinem Bagatela, naprzeciwko zakładu położonem. Toteż Dyrekcja wraz z Komitetem Rodzicielskim zakładu czyniła staranie u Władz o niepozwolenie na otwarcie kina w pobliżu gmachu szkolnego, lecz zabiegi jej nie zostały uwieńczone pomyślnym wynikiem.

Niekorzystnie na toku lekcyj odbijać się też musi sąsiadowanie o ścianę z państw. Seminarjum żeńskiem. Od samego rana aż do południa odbywają się tam lekcje śpiewu i gry na skrzypcach, co przeszkadza tak nauczycielom, jak i uczniom w nale-

Gdy do tego dodamy, że zakład nie posiada własnego strychu, a tylko dwie małe piwnice — co nadzwyczaj utrudnia administrację budynkiem — to nabierzemy przekonania, iż zakładowi należy się gmach własny, zwłaszcza, że wykazuje największą frekwencję ze wszystkich średnich, ogólno-kształcących zakładów krakowskich.

W budynku, pod l. 4 położonym, na parterze mieszczą się trzy stancje, przeznaczone na mieszkanie tercjanów. Tył zajmuje właściciel realności. Na pierwszem piętrze pomieszczono pracownię biologiczną, pokój ordynacyjny lekarza szkolnego, małą stancję na herbaciarnię uczniów i książki z Pomocy koleżeńskiej. Z powodu ciasnoty miejsca — jedna i to niezbyt duża sala — mieści

bibljotekę nauczycielską, dział polski i niemiecki bibljoteki uczniów (dział francuski musiano pomieścić w jednej ze sal szkolnych) zbiory geograficzne i archeologiczne.

Na piętrze II. znajduje się jedna duża sala szkolna.

W budynku głównym, którego parter zupełnie nie należy do zakładu, na I. piętrze umieszczono sześć sal szkolnych. Na drugiem dwie sale szkolne, kancelarję Dyrekcji i sale konferencyjną. Na obu tych piętrach tylko skrzydło od ul. Krupniczej należy do zakładu. Skrzydło drugie zajmują prywatni lokatorzy. Na trzeciem piętrze, należącem w całości do zakładu, mieści się 5 sal szkolnych (w tej liczbie — sala wykładowa fizyki i gabinet rysunkowy — przemienione na sale szkolne) i gabinety przyrodniczy i fizykalny.

Z powodu ciasnoty miejsca — o której już mówiłem — niektóre zbiory naukowe: jak do nauki rysunków, geometrji, psychologji, przybory do gier i zabaw, bibljoteka francuska, porozmieszczane są po salach wykładowych, korytarzach i w sali konferencyjnej, co w wielu wypadkach utrudnia należyte z nich korzystanie.

Zakład nie posiada własnej sali gimnastycznej, (nauka tego przedmiotu odbywa się częścią przedpołudniem w sali Sokoła, częścią popołudniu w sali gimnastycznej p. gimnazjum VIII), własnej auli (wszystkie większe zatem i bardziej uroczyste wieczorki odbywają się w salach wynajętych), ani też własnej kaplicy, wobec czego młodzież korzystać musi z kościoła św. Anny.

Jak z tego wynika budynek szkolny utrudnia w znacznej mierze pracę naukową i wychowawczą zakładu. Że idzie ona jednak normalnie i uwieńczona bywa pomyślnym wynikiem, to jest to zasługą całego Grona nauczycielskiego, które z zaparciem się siebie i niezrażone żadnemi trudnościami z całą ofiarnością służy młodzieży.

b) Sprzęty szkolne.

Nie mogąc wpłynąć na zmianę pomieszczenia zakładu, Dyrekcja wraz z Komitetem Rodzicielskim dążyła do tego, by przez odpowiednie urządzenie wnętrz sal szkolnych uczynić młodzieży miłym pobyt w szkole. W tym celu zakupiono cały szereg nowych sprzętów szkolnych. W pierwszym rzędzie zwrócono uwagę na ławy szkolne. Korzystając z uprzejmości WPana Stanisława Bylickiego, który ofiarował materjał drzewny i łaskawości Komitetu, który postanowił ponieść koszta robocizny, Dyrekcja wymieniła ławy stare na ławki nowego systemu. W ten sposób trzy sale szkolne otrzymały 60 ławek dwusiedzeniowych z blatami wysuwalnemi. Ławki te przedstawiają ogólną wartość 5.760 zł. Ponadto Komitet sprawił do klas 16 foteli giętych za 400 złotych.

Dyrekcja zaś zakupiła z taks administracyjnych 3 katedry nowego systemu za 360 zł.. 15 stoliczków wraz z miseczkami na gąbki i ściereczkami do tablic za 258·50 zł.; umywalkę do sali rysunkowej za 85 zł.; cztery stoły do nauki rysunków, 20 taboretów i 48 ram na wzory za 576 zł.; dwie szafy do bibljoteki uczniów za 360 zł.; dwie szafy komodowe na obrazy za 470 zł.; do biura dyrektora i kancelarji zakupiono: biurko za 160 zł., lampę za 35 zł., dywan wraz z chodnikiem i nakrywką na stół za 480 zł. Ogółem nabyto sprzętów za zł. 8.944·50. Inwentarz tego działu wykazuje 863 pozycyj.

c) Służba zakładu.

Do końca ubiegłego roku szkolnego 1925/26 zakład miał czterech woźnych. Po śmierci jednak ś. p. Kazimierza Kędziora, starszego woźnego, po którym stanowisko dotychczas nie zostało obsadzone, w skład służby wchodzą tylko trzej woźni, a to:

1) Dziama Wasyl, starszy woźny, (XIII a).
2) Woźniak Stanisław, woźny, (XIV b).
3) Kowalski Władysław, kontraktowy sługa szkolny (XV c).

IV. NAUKA.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

W myśl rozp. Min. W. R. i O. P. z 25 sierpnia 1926 Nr. 0. Prez. 7424/26 rok szkolny 1926/27 rozpoczęto dnia 15 września uroczystem nabożeństwem, celebrowanem przez katechetę zakładu ks Dr J. Rychlickiego, podczas którego kazanie okolicznościowe wygłosił ks. Prażnowski, katecheta państw. gimn. VIII. W nabożeństwie wzięła udział młodzież zakładu, Dyrektor wraz z Gronem nauczycielskiem i Rodzice uczniów.

Rok szkolny zakończono 25 czerwca. Po uroczystem nabożeństwie, podczas którego ks. Dr J. Rychlicki wygłosił podniosłe kazanie i po odśpiewaniu hymnu „Te Deum“ i „Boże coś Polskę“ młodzież ze sztandarem i orkiestrą powróciła do zakładu i udała się do swoich sal szkolnych, gdzie oczekiwali już na nią zebrani Rodzice. Po odpowiednich przemówieniach Panowie Wychowawcy wręczyli wszystkim świadectwa, a chlubnie uzdolnionym dyplomy pochwalne z podpisami Dyrekcji, Grona nauczycielskiego i Zarządu Komitetu Rodzicielskiego.

Po rozdaniu świadectw przeprowadzono wpisy na rok następny.

b) Program nauki.

Naukę prowadzono według obowiązującego programu dla gimnazjów typu humanistycznego.

c) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach.

W ostatnich latach zupełnemu przeobrażeniu uległy metody nauczania we wszystkich przedmiotach, a zwłaszcza w przyrodniczych. Chodziło o to, by uczniów odzwyczaić od biernego przyswajania sobie wiedzy, a nauczyć ich pracy samodzielnej, pozwalającej im dochodzić do pewnych rezultatów na podstawie bezpośredniej obserwacji faktów i wyciągania z nich pewnych wniosków. Metodę zatem wykładu, demonstracji, lub uczenia się z książki zastąpiono metodą współpracy z nauczycielem. Uczeń, zanim posłyszy pewien sąd, musi zjawisko przeżyć, odtworzyć, zanalizować i dopiero na tej podstawie, przy umiejętnem kierownictwie nauczyciela, dojść do pewnych wyników. Książka ma mu służyć jedynie jako rodzaj repetitorjum tego, do czego własną pracą doszedł na lekcjach szkolnych. Aby ten rodzaj pracy umożliwić, programy wprowadziły obowiązujące wycieczki naukowe i ćwiczenia w pracowniach, które zaprawiają uczniów nie tylko w ścisłej obserwacji, ale także zmuszają ich do zastanawiania się nad każdem zjawiskiem.

W bieżącym roku szkolnym młodzież tutejszego zakładu odbyła pod przewodnictwem Panów Profesorów cały szereg takich wycieczek i przeprowadziła znaczną ilość ćwiczeń w pracowniach szkolnych. Przegląd rozpoczniemy od fizyki.

1) Ćwiczenia prowadzono w klasach: trzeciej, szóstej, siódmej i ósmej. W klasie trzeciej uczniów, z powodu nadmiernej ich liczby, dzielono na dwie grupy. Łącznie wykonano z nimi około 160 ćwiczeń; ważniejsze z nich obejmowały:

Mierzenie długości, powierzchni i objętości ciał.
Ważenie. Ćwiczenia z wagą sprężynową, dźwigniową, dziesiętną i przezmianem.
Własności ciał stałych: Badanie połysku, przeźroczystości, smaku, zapachu, barwy, twardości.
Granit. Badanie części składowych: kwarcu, skalenia, miki i ich produktów: piasku, gliny, gleby. Lepienie i wypalanie gliny.
Szkło: Zatapianie, zginanie i wydymanie rurek.
Rozczyny: Rozpuszczanie siarczanu miedzi i soli kuchennej, ałunu i gipsu i otrzymywanie kryształów.
Sól: Badanie własności.
Gips: Prażenie, tworzenie odlewów i odcisków.
Wapień: Gaszenie wapna palonego, tworzenie zaprawy murarskiej i wody wapiennej.
Własności cieczy: Badanie błony powierzchn., przylegania, ćwiczenia z rurkami włoskowatemi, z naczyniami połączonemi.
Prawo Archimedesa: Ćwiczenia z wagą hydrostatyczną, wyszukiwanie ciężarów właściwych i warunków pływania.

Własności gazów: Skonstatowanie ciśnienia powietrza, doświadczenia z barometrem i pipetą.

Zjawiska chemiczne: Badanie płomienia świecy, wytwarzanie tlenu, sucha destylacja drzewa, tworzenie tlenków, zasad, kwasów, soli.

Węgiel, rudy metali i badanie ich własności.

Ciepło: Rozszerzalność za ogrzaniem. Mierzenie temperatury i ciepła. Mierzenie ciepła właściwego, ciepła topnienia, ciepła wrzenia. Badanie rozchodzenia się ciepła i prężności pary. Maszyny.

Elektryczność statyczna: Ćwiczenia z elektroskopem, maszynami elektrycznemi, elektroforem. Badanie iskry elektrycznej.

Magnes: Ćwiczenia z igłą zboczenia i nachylenia.

Prądy elektryczne: Ćwiczenia z elektromagnesem, dzwonkiem elektrycznym, telegrafem, telefonem, radjem.

Klasy szóste: Nonjusz, śruba mikrometryczna, mierzenie czasu, prędkości, przyspieszenia, wykresy. Rynna Galileusza. Wolne spadanie. Spadkownica Atwooda. Wahadło. Statyczne mierzenie sił. Wypadkowa sił. Moment statyczny sił. Machiny proste, waga. Współczynnik tarcia. Środek ciężkości. Warunki stałości podparcia ciał sztywnych. Dzielność motorów. Wyznaczanie piknometrem gęstości alkoholu, eteru, rtęci i roztworów. Manometr wodny, rtęciowy. Barometr. Waga hidrostatyczna, areometry. Prawo Boyle'a. Gęstość gazów.

Współczynnik rozszerzalności prętów żelaznych, mosiężnych i cynkowych. Współczynnik rozszerzalności względnej alkoholu, rtęci i wody. Prawo Charles'a. Termometr gazowy. Ciepło właściwe metali, szkła, gazów, alkoholu, nafty. Ciepło topnienia lodu, wrzenia wody. Zależność temperatury wrzenia od ciśnienia. Psychrometr i higrometr. Przewodnictwo różnych metali. Mechaniczny równoważnik ciepła.

Klasy siódme: Ilościowy rozkład tlenku rtęciowego. Badanie własności tlenu, wodoru, chloru, siarki, fosforu. Utlenianie i odtlenianie. Barwienie płomienia palnika bunsenowskiego związkami metalicznemi. Zobojętnianie kwasów przez zasady. Reakcje podwójnej wymiany. Własności dwutlenku węgla. Sucha destylacja związków węgla. Zmydlanie tłuszczów.

Drganie prętów. Drganie złożone. Fale pojedyncze i złożone. Fale na wodzie. Falownice. Prędkość głosu. Rura Kundta. Mierzenie wysokości tonu dźwięku zapomocą syren. Monochord. Piszczałki. Figury Chladniego.

Spółczynnik załamania światła w szkle i wodzie przy pomocy płyty o ścianach równoległych i pryzmatu. Odległość obrazu i przedmiotu w soczewkach. Mierzenie fotometrem natężenia źródeł światła. Mierzenie długości fali świetlnej przy pomocy siatki dyfrakcyjnej. Zdolność powiększająca lunety i mikroskopu.

Klasy ósme: Wyznaczanie natężenia biegunów przy pomocy wagi biegunowej. Widmo magnetyczne jednego i dwóch magnesów. Wyznaczanie nabojów elektrycznych, mierzenie napięcia przewodników i pojemności. Pojemność kondenzatora. Wyznaczanie prądów woltametrem i busolą stycznych. Sprawdzanie praw Ohma, Joule'a. Mierzenie oporów mostkiem Wheatstone'a. Badanie siły elektromotorycznej indukcji przy pomocy galwanometru zwierciadłowego.

Pomiary wysokości słońca w różnych porach dnia i roku. Obserwacja plam słonecznych. Obserwacje księżyca, Jowisza i Wenery.

Profesor fizyki (P. Fijoł) nie poprzestał jednak na samych ćwiczeniach w laboratorjach szkolnych. Odbywał on z uczniami wycieczki do różnych zakładów przemysłowych, aby młodzież zaznajomiła się z zastosowaniem ogólnych praw fizyki w życiu codziennem, praktycznem.

W tym celu klasy szóste obejrzały roboty około nowo budującego się mostu na Wiśle, zwiedziły fabrykę drutu i gwoździ na Zabłociu (2) i miejską piekarnię mechaniczną w Podgórzu.

Klasy siódme zwiedziły gazownię miejską, młyny i ryżownię w Dąbiu, fabrykę przetworów tłuszczowych Rożnowskiego, fabrykę octu i musztardy na Zwierzyńcu, garbarnię i fabrykę obuwia w Ludwinowie, szlifiernię szkieł optycznych Zielińskiego i stację radjofoniczną krakowską.

Klasy ósme zwiedziły fabrykę Zieleniewskiego, elektrownię miejską i warsztaty wraz z parowozownią w Płaszowie.

2. Wycieczki przyrodnicze.

Klasa Ia odbyła całodniową wycieczkę na Bielany dla zapoznania się z morfologją liścia drzew i krzewów i półdniową na stawy dębnickie dla pokazania łąki podmokłej i suchej, jakoteż dla obserwacji zapylania.

Klasa Ib trzy wycieczki całodniowe na Sikornik, Wolę Justowską i Krzemionki, celem zebrania materjału do ćwiczeń i hodowli w pracowni, a siedm wycieczek krótszych do Parków Jordana i Krakowskiego, celem zapoznania się z poszczególnemi zbiorowiskami roślinności.

Klasa IIa udała się na całodniową wycieczkę na Skały Panieńskie i Bielany, by nauczyć się rozpoznawania drzew i krzewów po liściach i kwiatach. Przygodnie zaznajamiano się z fauną lasu. Łącznie zaś z kl. IIb odbyła półdniową wycieczkę na stawy dębnickie dla zapoznania się z fauną i florą wód. Dla uzupełnienia wiadomości z naszej flory wodnej i przygodnego poznania flory podzwrotnikowej obie klasy zwiedziły ogród botaniczny.

Klasa III a w celach jak kl. I b odbyła trzy wycieczki całodniowe na Bielany, Grzegórzki i do Pasternika, a cztery wycieczki bliższe do ogrodu botanicznego, Parku Jordana i Krakowskiego.

Klasa III b na wycieczce dalszej przypomniała sobie i uzupełniła częściowo znajomość morfologji roślin, częściowo zaś zaznajomiła się ze zjawiskami biologicznemi. Wycieczki zaś półdniowe odbyła na stawy dębnickie dla zobaczenia łąki podmokłej i suchej z obszerniejszem uwzględnieniem fauny i flory i do ogrodu botanicznego, celem przeglądu grup biologicznych i przygodnego pokazu flory podzwrotnikowej.

Nadto wszystkie te klasy zwiedziły menażerję cyrku Kłudsky'ego i odwiedzały zoologiczne muzeum przyrodnicze Uniw. Jagiell., a klasy I b i III a były na wystawie drobiu i królików, zorganizowanej przez Towarzystwo hodowców.

W wycieczkach tych brali również udział niektórzy uczniowie z kl. V.

Nie zaniedbywano też ć w i c z e ń p r a k t y c z n y c h w pracowni biologicznej, która, powstała sumptem jednostek dobrej woli, zbliża się dzięki stałej opiece i pomocy Dyrekcji do tego stadjum, w jakiem odpowie pod każdym względem wymogom, przewidzianym programem.

O ile ćwiczenia makroskopowe doszły już do tej sprawności, że mógł korzystać z nich szereg innych zakładów męskich i żeńskich, to pozostawiały wiele do życzenia tak niezbędne przy nowoczesnej metodyce przyrody na stopniu wyższym ćwiczenia mikroskopowe.

Przez nabycie jednak ośmiu mikroskopów bezkonkurencyjnej marki Zeissa ten zasadniczy szkopół zostanie szczęśliwie usunięty, wobec czego można będzie w przyszłym roku szkolnym rozpocząć normalną pracę i w tym kierunku.

Utrzymanie dość licznego inwentarza żywego przejął na siebie, podobnie jak w poprzednich latach, Komitet Rodzicielski, dołączając do swego zbożnego dzieła troski o dobro młodzieży i zakładu jeden dowód więcej godnej uznania żywotnej działalności w tak różnorodnych kierunkach.

Szereg cennych nabytków, wymienionych na odnośnem miejscu sprawozdania, powiększyły wydatnie inwentarz pracowni, pozwalając na wzmożenie ruchu w niej, na który złożyły się:

a) Ćwiczenia zoo- i anatomiczne z kręgowców (królik i gołąb), z członkonogich (chrabąszcz majowy i rak rzeczny, z mięczaków (szczeżuja wielka i skójka malarska).

b) Hodowle zwierząt i roślin (ziemne i wodne).

c) Pokazy epidjaskopem.

d) Przedstawienia kinowe przy pomocy aparatu Pathy-Baby.

Na rok przyszły przewidziana jest dalsza rozbudowa pracowni tak pod względem wyposażenia, jak nawet i pomieszczenia, co pozwoli nie tylko zaspokoić własne zapotrzebowanie, ale stworzyć

z niej z czasem ośrodek pracy, z którego mogłyby korzystać i inne zakłady w szerszym zakresie, niż miało to miejsce w roku ubiegłym.

3. WYCIECZKI GEOGRAFICZNE.

A. Wycieczki z klasą Ia i Ib.

Dwie dwugodzinne wycieczki na Błonia, dla zapoznania się z horyzontem, stronami świata i pomiarami odległości.

Dwie przechadzki w okolicę szkoły, w celu sporządzenia szkiców kartograficznych. Zwiedzenie dawnego podgrodzia (Wawel, Skałka, okolica) i śródmieścia. Wycieczka do wewnętrzno-południowych dzielnic miasta (Kazimierz, Stradom) i zewnętrznych (Podgórze, Ludwinów, Dębniki), dla zapoznania się z dzielnicami żydowskiemi i zewnętrznemi przemysłowemi.

Wycieczka do rolniczo-ogrodniczych dzielnic zewnętrznych, dla zapoznania się z dzielnicami tworzącemi przejście do wsi, do Łobzowa i Bronowic dla poznania wsi.

Wycieczka nad Wisłę dla poznania jej regulacji i nad ujście Białuchy — dla poznania wyglądu rzeki nieuregulowanej.

Wycieczka na Sikornik i Kopiec Kościuszki w celu poznania panoramy miasta i jego okolicy, tudzież form wzgórz, a na Bielany, w celu poznania krajobrazu wapiennego.

B. Wycieczki z klasą IIa i IIb, IIIa i b.

Kilka przechadzek an Błonia, w celu pomiaru kąta padania promieni słonecznych, wyznaczania długości cienia i stron świata.

Wycieczka na próg Podgórza w okolice Kobierzyna, dla poznania krajobrazu równiny falistej, progu i podgórza, a na Bielany dla poznania krajobrazu krasowego i lössowego.

Wycieczka w okolice Zabierzowa i Rudawy, dla poznania rowu krzeszowickiego i krajobrazu Jury Krakowskiej.

Wycieczka do puszczy Niepołomickiej, dla poznania krajobrazu równinnego i form nadrzecznych.

Klasy III a + b odbyły kilka wycieczek. I tak dwie na Bielany (czas trwania po 7 godz.), w celu zapoznania się z orjentowaniem się w terenie i oznaczeniem stron świata i z mierzeniem przebytej drogi. Jedną w okolicę Tenczynka (czas trwania 12 godzin), w celu zaznajomienia się z najbliższą okolicą i ukształtowaniem powierzchni. Kilka mniejszych (czas trwania około 2 godzin) na Błonia, Krzemionki i w inne okolice Krakowa, w celu zapoznania chłopców z sytuacją Krakowa i ogólnemi problemami morfologji okolicy.

Nadto z klasą V wyjechano na trzydniową wycieczkę w Tatry, które zamknęła całoroczny kurs geografji Polski.

d) Wykaz tematów wypracowań piśmiennych w językach nowożytnych.

1. *Z języka polskiego.*

Klasa IV.

1. Najpiękniejszy dzień moich ostatnich wakacyj (szk.).
2. Planty w jesieni (dom.).
3. Przebieg narady w obozie greckim — na podstawie 1. pieśni „Iljady“ (szk.).
4. Którą porę roku lubię najwięcej i dlaczego? (dom.).
5. Państwo zadnieprzańskie Jaremy — na podstawie „Ogniem i mieczem“ (szk.).
6. Dobry kolega (obrazek) (dom.).
8. Na czem polega bohaterstwo Grażyny? (szk.).
9. Nakreślić jeden z piękniejszych w okolicy Krakowa widoków (szkol.).

Klasa V.

1. do wyboru: a) Czy i o ile urzeczywistniłem swe plany i zamysły wakacyjne? b) „Jak łatwo może człowiek popsuć szczęście drugim, W jednej chwili, a życiem nie naprawi długiem“ (pow.) (dom.).
2. Młodzież polska w świetle przemówienia Sędziego i Podkomorzego (według „Pana Tadeusza“ Mickiewicza) (szk.).
3. Zwiedzić dowolnie obrany warsztat rzemieślniczy, opisać i wyrazić o nim swe uwagi (dom.).
4. Jak Gerwazy wyzyskał do swych celów ogólnikowe i obrazowe rady ks. Robaka? (według „Pana Tadeusza“ Mickiewicza) (szk.).
5. Rozniecenie uczucia miłości ojczyzny w Skawińskim (według Sienkiewicza „Latarnika“) (szk.).
6. Z jakich względów należy w życiu przestrzegać porządku? (dom.).
7. Zwyczaje weselne na wsi (według Reymonta „Wesele chłopskie“ (szk.).
8. Przyjęcie Odyseusza przez Eumeja (według „Odyssei“ Hom.) (szk.).
9. Park Dr. Jordana w porze wiosennej (opis) (dom.).
10. Komizm Cześnika w „Zemście“ Fredry (szk.).

Klasa V a.

1. do wyboru: a) „Bądź prostym, nie bądź prostakiem“ (A. M. Fredro — ojaśn. (dom.).
   b) Przyczyny kłamstwa w szkole (dom.).
2. Życie żołnierskie według Reja. (Żywot czł. poczciw. szk.).

3. Wpływ nowoczesnych środków komunikacyjnych na nasze życie codzienne (dom.).
4. Kochanowski w świetle swych „Fraszek i Pieśni“ (szk.).
5. Wina i kara w „Odprawie posłów greckich“ Kochanowskiego (szk.).
6. Przebieg wojen kozackich i ich skutki dla Polski i Rusi w XVII w. (dom.).
7. do wyboru: a) W czem Kochanowski szuka ukojenia po śmierci Orszulki, a w czem je znajduje? (według „Trenów“ Kochan); b) Z jakich pobudek powinni posłowie miłować Ojczyznę? (według kazania ks. Skargi: O miłości Ojczyzny) (szkolne).
8. Korzyści z podróży pieszych (dom.).
9. Jakie wady w wychowaniu ośmiesza Krasicki w „Przypadkach Doświadcz.? (szk.).
10. „Wilk i baranek“ Trembeckiego a „Jagnię i wilcy“ Krasickiego (porówn.) (szk.).

Klasa VI b.

1. Znaczenie wody w przyrodzie (dom.).
2. „Żywot człowieka poczciwego“ jako obraz obyczajowy XVI wieku (szk.).
3. Geneza i rozwój parlamentaryzmu w Polsce (dom.).
4. Na czem polega według Kochanowskiego szczęście ludzkie (szkolne).
5. „Odprawa posłów greckich“ jako dramat humanistyczny (szkolne).
6. Nie czyń drugiemu, co tobie niemiło. W formie powiastki. (domowe).
7. Skarga jako kapłan i patrjota (szk.).
8. Wpływ położenia nadmorskiego na handel i cywilizację. (domowe).
9. Dwa światy w „Powrocie posła“.

Klasa VII a.

1. O ile słuszne zdanie Reja: „Cnota. rozum, fortuna różnemi gościńcy od siebie ciągną“? (dom.).
2. Główne znamiona poezji Księstwa Warszawskiego (szk.).
3. Wpływ Napoleona na Polskę (dom.).
4. Przewodnia idea II. części „Dziadów“ Mickiewicza (szk.).
5. Rola Halbana w „Konradzie Wallenrodzie“ Mickiewicza (szk.).
6. Wpływ swobód szlacheckich na jednoczenie się z Polską narodów sąsiedzkich (dom.).
7. Młodzież Wileńska w świetle III. części „Dziadów“ Mickiewicza (szkolne).

8. Przyroda upokarza i podnosi człowieka (objaśnić i uzasadnić) (domowe).
9. Improwizacja w III. części „Dziadów“ Mickiewicza, a Monolog na Mont Blanc w „Kordjanie“ Słowackiego.
10. Wpływ świata nadzmysłowego na rozwój akcji w „Balladynie“ Słowackiego (szk.).

Klasa VII b.

1. O ile trafną myśl wypowiedział A. Mickiewicz:
   Trojaka do zguby droga:
   Ciekawość, łakomstwo, trwoga? (dom.).
2. Polak z czasów saskich a Księstwa Warszawskiego (według powieści Niemcewicza: „Dwaj Sieciechowie) (szk.).
3. Napoleon u szczytu swej potęgi (dom.).
4. Związek między II. a IV. częścią „Dziadów„ Mickiewicza (szkolne).
5. Konrad Wallenrod w historji, a w poemacie Mickiewicza: „Konrad Wallenrod„ (szk.).
6. Stosunek Jagiellonów do państw sąsiednich (dom.).
7. Społeczeństwo polskie w świetle III. części „Dziadów“ A. Mickiewicza (szk.).
8. Wpływ człowieka na świat roślinny i zwierzęcy (dom.).
9. Jak się przeobraża Kordjan w toku akcji? (według „Kordjana“ Słowackiego) (szk.).
10. Świat baśniowy w „Balladynie“ Słowackiego (szk.).

Klasa VIII a.

1. Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w słowach: „Przyszłość zdobywa, kto o nią walczy“ (dom.).
2. Idea przewodnia „Nie-boskiej Komedji“ (szk.).
3. Jaka myśl wytyczna powinna przyświecać przy wyborze zawodu? (dom.).
4. Charakterystyka twórczości literackiej Al. Fredry (szk.).
5. Rola dziennikarstwa w życiu dzisiejszych społeczeństw (szk.).

Klasa VIII b.

1. Jak wyobrażam sobie pracę dla ojczyzny? (dom.).
2. Charakterystyka porównawcza Henryka i Pankracego — na podstawie „Nieboskiej Komedji“ Krasińskiego (szk.).
3. Polska przedmurzem chrześcijaństwa (dom.).
4. Naczelne ideały poezji Krasińskiego (szk.).
5. Stanowisko A. Fredry wobec ścierających się prądów literackich (szk.).
6. Przemowa do kolegów w chwili rozstania się ze szkołą po maturze (szk.).

2. *Z języka francuskiego.*

Klasa IV.

1. Mettre au pluriel du passé composé les actions suivantes: (ce que fait le peintre).
2. Je raconterai l'escapade du petit Frédéric Mistral.
3. Mettre au passé composé et au futur les actions suivantes: (je vais au théâtre).
4. Description au choise d'un magasin de Cracovie.
5. Description de la gare d'après l'image.
6. Lettre à un ami sur les vacances de Noël.
7. Une commande chez le tailleur.
8. Je raconterai en prose la fable de La Fontaine: „La laitière et le pot au lait“.
9. Description par lettre d'un port de mer.
10. Dictée sur l'accord des participes.
11. Raconter l'histoire du „petit paysan lorrain“.
12. Racontez un épisode de votre vie scolaire!

Klasa V.

1. Ecrivez une lettre sur la prolongation des dernières vacances!
2. Quelle impression produit Paris sur nos jeunes visiteurs.
3. L'arrivée de l'hiver.
4. Traduction (L'emploi des temps passés).
5. Le siège de Paris en 1870.
6. L'amour de la patrie dans la Marseillaise.
7. Décrivez une escursion faite dans les montagnes.
8. Traduction (L'emploi des modes).
9. Le patriotisme français pendant la Grande Guerre.

Klasa VI a.

1. Les sentiments religieux du peuple breton.
2. L'aspect de notre ville en automne.
3. Pourquoi le personnage de Tartarin est — il comique?
4. Traduction. (L'emploi des temps passés).
5. L'esprit des Gascons et des Méridionaux.
6. Décrivez une bataille d'aprèr n'importe quel livre!
7. Le peuple d'Auvergne.
8. Traduction (L'emploi des modes).
9. L'Alsace-Lorraine et la Grande Guerre.

Klasa VII a.

1. Les avantages de l'étude des langues modernes.
2. L'inspiration religieuse dans l'art médiéval.

3. Les Femmes Savantes de Molière comme une satire sociale.
4. Décrivez dans une lettre un spectacle vu au théâtre.
5. Les relations franco-polonaises jusqu'à la fin du XVIIIe siécle.
6. Traduction. (L'emploi des temps et des modes).

3. *Język niemiecki.*

Klasa IV.

1. Ich beschreibe das Erntefest. — 2. Wie ensteht das Brot? 3. Die Rettung Hänsels. — 4. Woher nehmen die Menschen ihre Kleidungsstoffe? — 5. „Ehrlich währt am längsten“. 6. Was hat dem jungen Edelmanne Nutzen gebracht während des Krieges? — 7. Dyktat. — 8. Meine Ostern. — 9. Mein letzter Ausflug (in Briefform). — 10. Eine Nacherzählung des vorgelesenen Stückes. — 11. Welcher Verkehrsmittel kann ich mich in Krakau bedienen?

Klasa VI b.

1. Die Geschichte eines Tannenbaumes. — 2. Ich beschreibe einen Streich (frei erfunden oder nach dem Lesebuche). 3. Die bayrischen Häuser im Vergleich mit den polnischen Landhütten. — 4. Warum hat der Wunschring seinem Besitzer Glück gebracht? — 5. Der Volkssänger Augustin, sein Leben uud Weben. — 6. Meine Selbstbiographie im Anschluss an die in der Schule gelesen Lebensbeschreibungen. 7. Es wird der gegeben Dialog in indirekte Rede verwandelt. 8. Möpschens Schicksal. 9. Die Beschreibung des Denkmals Beethovens. — 10. Beispiele für Temporalsätze.

Klasa VII b.

1. Was ist für die germanische Götterwelt charakteristisch? 2. Die Meinung der regierenden Kreise von Egmont. 3. Was soll ich von den alten Deutschen wissen zur Zeit der Völkerwanderung? (Wohnung, Kleidung, Lebensweise). — 4. Karls des Grossen Verdienst um die Kultur. — 5. Albas Charakter nach Goethes Egmont. — 6. Es wird die vorgelesene Novelle „Karrenschieber“ nacherzählt.

Klasa VIII a.

1. Der Einfluss der Renaissance auf die religiöse Reformbewegung in Deutschland (dom.).
2. Wie stellt sich Roussean das glückliche Leben der Menschheit vor (szk.).

3. Wie motiviert der Bischof Gregor die Lüge als das grösste Übel? (szk.).
(Grillparzer: „Wech'dem, der lügt").
4. Charakteristik Lenorens von Bürger (szk.).
3. Philipp II. und die Niederländer (szk.).
(Grillparzer: „Weh'dem, der lügt").

Klasa VIII b.

1. Ein Sturmbild im Herbst.
2. Die Schuld und Sühne der Jungfrau v. Orleans.
3. Welchen Nutzen bringt uns das Studium fremder Sprachen?
4. Coriolan auf dem Gipfel seines Ruhmes.
5. Siegfried Tod (auf Grund des Nibelungendiedes).

e) Wykaz dobrowolnych prac uczniów i lektur uzupełniających.

1. *Język polski.*

Klasa II a.

1. Marja Konopnicka: „Nasza szkapa" — Zbigniew Czyżewicz, Leszek Passakas, „Dym" i „Niemczaki" — Zbigniew Czyżewicz.
2. Józef Ignacy Kraszewski: „Kraków za Łoktka" — Zbigniew Syrzistie, „Stach z Konar" — Tadeusz Günthner, "Włast„, Jan Ziemba.
3. Jerzy Orwicz: „Od Dubienki do Racławic" — Kazimierz Porębski.
4. Bolesław Prus: „Lokator poddasza", Jan Konopka, Jan Ziemba — „Omyłka" — „Przygoda Stasia" — Jan Oszacki.
5. Henryk Sienkiewicz: „Bartek zwycięsca", Jan Oszacki, — „Jamioł" — Władysław Kowalski, Lucjan Mazurkiewicz, „Janko muzykant" — Zygmunt Grabowski, Władysław Kowalski, Stanisław Smoleński, Lech Haydukiewicz — „Legenda żeglarska" Jan Malibo, „Orso" Kazimierz Gibiński, Przemysław Mroczkowski. — „Niewola tatarska" Lucjan Mazurkiewicz — „Latarnik", Kazimierz Gliński — „Sachem", Andrzej Wilczek — „Stary sługa", Zbigniew Czyżewicz.

Klasa II b.

1. Marja Konopnicka: „Nasza szkapa", Anleksander Klimczak.
2. Bolesław Prus: „Anielka" — Józef Holzer.
3. Bolesław Prus: „Katarynka" i „Na wakacjach" — Stanisław Berger.
3. Walery Przyborowski: „Młodzi Gwardziści", Adam Ziemba.

4. Henryk Sienkiewicz: „Bartek zwycięsca“ — Jerzy Seffer, „Janko muzykant“ — Stanisław Berger, Stefan Schudmak, „Z pamiętników poznańskiego nauczyciela“ — Tadeusz Stachurski.

Klasa III a.

1. Adolf Dygasiński: „W puszczy“ — Antoni Bednarczyk.
2. Mieczysław Jarosławski: „Szwabski niewolnik“ — Miłosz Chmiel.
3. Marja Konopnicka: „Niemczaki“ — Wacław Bednarczyk.
4. Eliza Orzeszkowa: „Babunia“ — Tadeusz Jaworski, „Czy pamiętasz“ i „Siteczko“ — Benon Kellner.
5. Bolesław Prus: „Anielka“ — Zbigniew Rudolf, „Antek“ — Jan Krzyworzeka — „Michałko“ — Wilhelm Kisielewski, „Sieroca dolą“ — Zbigniew Rudolf.
6. Henryk Sienkiewicz: „Bartek zwycięsca“, Zygmunt Menschik, Zbigniew Pachoński, Andrzej Radwański — „Jamioł“ Władysław Głębowicz, „Janko muzykant“ — Tadeusz Jaworski, Andrzej Radwański, „Latarnik“ — Tadeusz Jaworski, Benon Kellner, Juljan Koczur, Andrzej Radwański, „Orso“ Andrzej Łuczko, Zbigniew Pachoński, „Sachem“ — Andrzej Łuczko, „Stary sługa“ — Stanisław Kirchmayer, „Za chlebem“ — Tadeusz Jaworski, Benon Kellner, „Z pamiętników poznańskiego nauczyciela„ — Stanisław Kirchmayer.
7. Helena Zakrzewska: „Dzieci Lwowa“. Bronisław Czajka.

Klasa III b.

1. Marja Konopnicka: „Dym“, „Głupi Franek“ — Władysław Henoch.
2. Józef Korzeniowski: „Spekulant“, „Emeryt“ i „Wędrówki oryginała” — Władysław Henoch.
3. Jan Powalski: „Król“, Czesław Lempart.
4. Henryk Sienkiewicz: „Janko muzykant“, Wilhelm Pretzel, „Orso“ — Włodzimierz Hubicki, „Z pamiętników poznańskiego nauczyciela„ — Janusz Porembski.
5. Wacław Sieroszewski: „Latorośle“, Janusz Poremski.

Klasa V.

Byron: „Korsarz“ — Czyżowski, „Giaur“ — Łakomski, Rakiewicz, „Więzień Chillonu“ — Łakomski.

Calderon: „Książe Niezł.“ — Dryszkiewicz, Rakiewicz, Skąpski.

Czajkowski: „Wernyhora“ — Sosnowski.

Fredro: „Pan Geldhab“ — Nycz, „Pan Jowialski“ — Janecki, Pazur, Skąpski, Sosnowski; „Damy i Huzary“ — Czyżowski, Janecki, Łubieński; „Dożywocie“ — Czyżowski, Skąpski.

Goszczyński: „Król zamcz.“ — Czyżowski. „Anna z Nadb.“— Czyżowski.

Kraszewski: „Lubonie“ — Rakiewicz, „Waligóra“ — Radwański, „Boża opieka“ — Kisielewski, Radwański, „Bolenczyce“ Jaworski, „Resurrecturi“ — Kretschmer, Truszkowski, „Rzym za Nerona“ — Skąpski.

Kaczkowski: „Mąż szalony“ — Kisielewski, „Bitwa o Chorąż“ — Kisielewski: „Murdelio“ — Iwanicki.

Łoziński: „Życie polskie“ — Pazur.

Orzeszkowa: „Światło w ruinach“ — Łakomski. „Ogniwa“ — Oliwa, Truszkowski, Nowak, „Meir Ezofowicz“ — Łubieński, „Nad Niemnem“ — Nowak, „Silny Samson“ — Pazur.

Reymont: „Sprawiedliwie“ — Czyżowski, Süsskind.

Rodziewiczówna: „Lato leśn. ludzi“ — Szura, „Straszny Dziad“ — Mól, Oliwa, Nycz, Skąpski, „Dewajtis“ — Machnicki, Monne, Nowak, Pileski, Szura, Truszkowski, „Wrzos“ — Nycz, „Byli i będą“ — Monne, „Klejnot“ — Borowiczka.

Rydel: „Zaczarowane Koło“ — Piotrowski.

Rzewuski: „Listopad“ i „Rycerz Liwejko“ — Iżycki.

Sienkiewicz: „Nowele“ — Epstein, Przyłęcki, Szura, Łakomski, „Listy z Afr.“ — Truszkowski.

Sewer: „Na pobojowisku“ — Iwanicki.

Sieroszewski: „Beniowski“ — Szura.

Słowacki: „Hugo“ i „Mnich“ — Łakomski, „Marja Stuart“ — Łakomski, Süsskind.

Syrokomla: „Ułas“ — Łakomski.

Szajnocha: „Mnich“ — Radwański.

Tetmajer: „Na Skal. Podh. II“ — Radwański.

Żeromski: „Mogiła“ — Rakiewicz; „Syzyfowe Prace“ — Boguszewski, Pągowski, Potocki.

Klasa VI a.

Ariasto: „Orland Szalony“ — Piątkowski.

Ajschylos: „Dzieje Orestesa“ — Halawa.

Byron: „Korsarz“ — Wachtel.

Corneille: „Cyd“ — Rouppert, Wachtel.

Byron: „Więzień Chillonu“ — Mojmir, „Giaur“ — Wachtel.

Dickens: „Copperfield“ — Chrzanowski.

Fredro: „Komedje“ — Czyżowski.

Eurypides „Bakchantki“ — Piątkowski.

Kaczkowski: „Olbrachtowi rycerz.“ — Petecki.

Kochanowski: „Wybór Fraszek“ — Baziuk, Petecki; „Proporzec“ — Petecki; „Satyr, Zgoda“ — Fischer; „Szachy“ — Jasiewicz.

Kochowski: „Psalmodja“ — Krzanowski.

Krasicki: „Przypadki Dośw. II i III“ — Cybulski, Mikułowski.

Piątkowski, Wachtel; „Myszeis“ — Czyżowski, Petecki; „Monachomachja“ — Cybulski; „Pan Podstoli“ — Czyżowski.

Kraszewski: „Chata za wsią“ — Arzt, Piątkowski. „Brühl“— Piątkowski, Strzetelski: „Ostatni z Siekierz.“ — Piątkowski.

Modrzewski: „O Naprawie Rzeczyp. IV“ — Goyski.

Potocki: „Wojna Chocimska“ — Woźniakiewicz.

Prus: „Nowele“ — Mikułowski; „Anielka“ — Cybulski, Czyżowski, Jaśkiewicz; „Faraon“ — Czyżowski.

Rodziewiczówna: „Dewajtis“ — Rouppert, Zubczewski; „Straszny Dziad“ — Halawa, Zubczewski; „Błękitni“ — Liptak; „Czahary“ — Rouppert, Strzetelski; „Pożary i zgliszcza“ — Barta.

Rydel: „Ferenike i Pejsidoros“ — Barta, Piątkowski. „Zaczarowane Koło“ — Wachtel.

Rzewuski: „Pamiątki Soplicy“ — Czyżowski.

Sewer: „Nowele“ — Barta, Süsskind.

Słowacki: „Powieści poet.“ — Mojmir; „Lambro“ — Stanowski; „Mindowe“ i „Marja Stuart“ — Czyżowski, Stanowski; „Mazepa“ Czyżowski.

Sofokles: „Dramaty“ — Ehrenpreis; „Edyp król“ — Baziuk, Strzetelski; „Edyp w Kolonie“ i „Filoktet“ — Weissglas.

Starowolski: „Lament“ — Goyski.

Szekspir: „Dramaty i komedje“ (7) — Ehrenpreis; „Hamlet“ Arzt, Czyżowski, Goyski, Mikułowski; „Król Lear“ — Mikułowski, Czyżowski. „Sen nocy letniej“ — Arzt, Goyski; „Romeo i Julja“ Arzt, Czyżowski.

Szymonowicz: „Sielanki“ — Baziuk.

Tasso Torkwato: „Jerozolima wyzw.“ — Mikułowski, Piątkowski.

Wyspiański: „Warszawianka“ — Süsskind.

Zabłocki: „Sarmatyzm“ — Cybulski.

Zimorowicz: „Sielanki“ — Stanowski.

Żeromski: „Syzyfowe Prace“ — Mojmir, Rouppert, Strzetelski.

Klasa VI b.

Aleksander Fredro: „Damy i huzary“ Miecz. Żuławski; „Pan Geldhab“ Wład. Grünberg, Jerzy Świerzyński, Miecz. Żuławski; „Pan Jowialski“ Miecz. Żuławski.

Józef Korzeniowski: „Karpaccy górale“ i „Spekulant“ Michał Berger, T. Horowitz, Alfred Lerch.

Józef Ign. Kraszewski: „Bracia Zmartwychwstańcy“ Stan. Szpilczyński; „Chata za wsią“ Ant. Stopyra.

Eliza Orzeszkowa: „Bracia“ Cz. Lenk. „Cham“ i „Dziurdziowie“ Gimpel Wadler; „Meir Ezofowicz“ Wład. Grünberg, Józef Dadak; „Niziny“ Jerzy Świerzyński; „Widma“ Tad. Horowitz.

Bol. Prus: „Emancypantki“ Mich. Berger; „Faraon“ St. Mściwujewski.

Rapacki: „Kostka Napierski“ Wiesł. Paszyński.

Marja Rodziewicz: „Barcikowscy“ Jan Idzik; „Czahary“ Ustjanowicz; „Dewajtis“ Jan Idzik, Zygm. Kłodziński; „Klejnot“ Tomasz Trębacz; „Magnat“ Stan. Mohr; „Na wyżynach“ Józef Dadak.

Ludwik Kondratowicz: „Urodzony Jan Dęboróg“ Henryk Lachs.

Stan. Wyspiański: „Warszawianka“ Miecz. Żuławski.

Al. Dumas: „Trzech muszkieterów“ Marjan Korzelik, Wład. Grünberg.

Molier: „Mieszczanin szlachcicem“ Wł. Grünberg, M. Wietecha, Miecz. Żuławski.

Szekspir: „Hamlet“ Dawid Lieber; „Król Jan“ i „Król Ryszard“ Henryk Lachs; „Makbet“ Juljusz Kanfer, Gimpel Wadler.

Sofokles: „Elektra“ Marjan Korzelik, Wład. Grünberg; „Król Edyp.“ St. Mściwujewski.

Walter Scott: „Ryszard Lwie Serce“ Stan. Mohr.

Klasa VII a.

Brodziński: „O klasyczności i romant.“ Horain, Mięsowicz; „O narodowości Polaków“ Bolland.

Byron: „Powieści poetyckie“ Jarosz, Gdowski.

Chmielowski: „A. Mickiewicz“ Mięsowicz.

Chrzanowski: „O komedjach Fredry“ Jankowski.

Czartoryski: „Bard Polski“ Rudkowski.

Fredro: „Komedje“ Jankowski; „Pan Geldhab“ Bolland; „Dożywocie“ Burczyk, Mięsowicz; „Pan Jowialski“ Mięsowicz, Rudkowski.

Goszczyński: „Król zamczyska“ Jarosz, Woźniakiewicz.

Kaczkowski: „Olbrachtowi rycerze“ Gdowski, Stojowski.

Kallenbach: „A. Mickiewicz“ Bojarski, Gundelach, Horain.

Kleiner: „Szkice o Słow.“ Malinowski; „Słowacki I.“ Mięsowicz.

Mazurkiewicz: „A. Towiański“ Konieczny.

Konopnicka: „Pan Balcer w Brazylji“ Konieczny.

Mościcki: „Wilno i Warszawa“ Bojarski, Gdowski; „Pod znakiem Orła i Pogoni“ Bzowski.

Pigoń: „O Panu Tadeuszu Mick.“ Malinowski.

Prus: „Emancypantki“ Gdowski, Herlinger, Gundelach, Stojowski; „Faraon“ Gdowski, Herlinger, Rudkowski.

Reymont: „Ave Patria“ Malinowski, Stojowski; „Komedjantka“ Malinowski, Piątkowski, Rudkowski, Woźniakiewicz; „Fermenty“ Malinowski, Piątkowski, Rudkowski, Woźniakiewicz, Gundelach; „Trylogja“ Borowski.

Rodziewiczówna: „Powieści“ (5) Bzowski.
Siemieński: „Obóz klasyków“ Konieczny, Rudkowski.
Sienkiewicz: „Quo vadis“ Bojarski, Borowski, Herlinger, Skąpski, Woźniakiewicz.
Sieroszewski: „Risztau“ Gdowski; „Ucieczka“ Zięcik.
Słowacki: „Dramaty“ Jankowski; „Powieści poet.“ Malinowski; „Marja Stuart“ Piątkowski, Sadowski, Smrokowski; „Mazepa“ Burczyk, Jarosz, Rajtar; „Ksiądz Marek“ Rajtar.
Szekspir: „Hamlet“ Horain, Sadowski; „Sen nocy letniej“ Bojarski, Gdowski, Gundelach, Woźniakiewicz; „Juljusz Cezar“ Burczyk, Sadowski.
Śliwiński: „Mochnacki“ Rudkowski.
Tarnowski: „O Panu Tadeuszu“ Jankowski, Męsowicz, Pszon, Zięcik.
Tretiak: „Młodość Mickiewicza“ Bolland, Kiersten.
Walter Scott: „Ivanhoe“ Rajtar; „Waverley“ Borowski.
Weyssenhoff: „Sprawa Dołęgi“ Bniński, Borowski, Gdowski; „Puszcza“ Bniński, Borowski, Horain; „Soból i Panna“ Bniński, Borowski.
Ks. Woronicz: „Sybilla“ Bojarski.
Wyspiański: „Protesilaus i Laodamia, Meleager“ Horain.
Żeromski: „Mogiła“ Stasiniewicz; „Syzyfowe Prace“ Burczyk; „Ludzie bezdomni“ Malinowski, Sadowski. „Wierna rzeka“ Konieczny, Malinowski.

Klasa VII b.

Biegeleisen, Szekspir: „Lewin“.
Brückner: „Dzieje jęz. pol.“ Kwiatkowski.
Goszczyński: „Król zamczyska“ Krzyżanowski.
Korzeniowski: „Emeryt“ Rozwadowski; „Krewni“ Porzeczkowski.
Kraszewski: „Brühl“ Warczewski; „Djabeł“ Cuber.
Orkan: „Drzewiej“ Frankiewicz; „Komornicy“ Cuber.
Orzeszkowa: „Argonauci“ Golonka.
Pietraszkiewiczówna: „Dzieje Filomatów“ Litawski.
Prus: „Dzieci“ Sobieraj; „Emancypantki“ Mroczkowski, Majewicz, Warczewski; „Faraon“ Frankiewicz, Hejduk, Golonka, Sobieraj, Wolf, Wątorek.
Reymont: „Bunt“ Golonka, Górski, Majewicz; „Za frontem“ Tobjasz; „Komedjantka“ Porzeczkowski; „Fermenty“ Cuber, Czyż, Porzeczkowski.
Rodziewiczówna: „Wrzos, Na wyżynach“ Warczewski; „Dewajtis, Klejnot“ Rozwadowski.
Rydel: „Trylogja“ Warczewski.
Sewer: „Nafta“ Chudzikiewicz, Golonka.
Sienkiewicz: „Quo vadis“ Mroczkowski.
Sieroszewski: „Ucieczka“ Cuber.

Słowacki: „Dramaty“ Kopera, Krzyżanowski; „Powieści poet.“ Kopera, Krzyżanowski. Kwiatkowski; „Marja Stuart“, „Horsztyński“, Bohdanowicz; „Mazepa“ Kwiatkowski.

Sofokles: „Dramaty“ Lewin.

Staff: „Skarb“ Cuber, Hejduk.

Szekspir: „Dramaty i komedje“ Lewin; „Hamlet“ Golonka, Kopera, Konarski, Majewicz, Niżyśni, Warczewski; „Król Lear“ Golonka, Konarski, Kopera, Kwiatkowski, Majewicz. „Romeo i Julja“ Kopera, Niżyński; „Juljusz Cezar, Otello“ Kopera.

Tetmajer: „Na Skalnem Podhalu III, IV, V“ Chudzikiewicz.

Weyssenhoff: „Sprawa Dołęgi“ Glazer; „Żywot i myśli Podfilipskiego“ Rozwadowski; „Puszcza“ Porzeczkowski.

Wyspiański: „Dramaty“ Lewin; „Sędziowie“ Kwiatkowski.

Zaleski: „Damy i dumki“ Krzyżanowski.

Żeromski: „Ludzie bezdomni“ Hejduk, Krzyżanowski; „Mogiła“ Hejduk; „Popioły“ Krzyżanowski, Rozwadowski; „Wierna rzeka“ Czyż, Warczewski, Rozwadowski.

2. *Język łaciński.*

Klasa V.

L. Neposa Żywot Hannibala-Babulski (r. 1—4), Boguszewski (1—12), Borowiczka (3—7), Daniewski (1—12), Dryszkiewicz (1—12), Epstein (1—2), Iwanicki (1), Jakesch (1—2), Jaworski (1—2), Kisielewski (1—2), Kretschmer (1—3), Łakomski (1—12), Machnicki (1—12), Merenda (1—2), Möll (3—12), Oliwa (1—2), Pazur (1—12), Pągowski (3—12), Radwański (1—12), Rękiewicz (1—12), Skąpski (1—6), Sosnowski (1—4), Süsskind (1—12). Truszkowski (1—4), Welanyk (1—2).

Żywot Attyka — Monné (1—4).

Z Listów Cycerona — Bogatyński (3 listy), Borowiczka (1), Czyżowski (10), Daniewski (1), Epstein (10), Iwanicki (1), Jakesch (3), Janecki (3), Jaworski (1), Kisielewski (3), Kretschmer (2), Łakomski (4), Łubieński (10), Nowak (2), Nycz (1), Oliwa (4), Pazur (5), Przyłęcki (1), Rakiewicz (2), Sawicki (1), Siedlecki (3), Skąpski (5), Sosnowski (1), Süsskind (3), Welanyk (5).

Z Cezara O wojnie z Gallami — Iżycki (ks. I. r. 7—12), Łakomski (ks. IV. 16—19, ks. V. 20—23), Möll (2), Truszkowski (V. 12—14), Welanyk (IV. 20—23).

Z Owidjusza Przemian — Kisielewski i Süsskind (ks. I. 89—114).

Klasa VI a.

Z Owidjusza (wyjątki) — Arzt (wierszy 456), Balcer (155), Barta (152), Baziuk (1188), Cybulski (215), Ehrenpreiss (1388), Fischer (668), Goyski (171), Halawa (171), Isenberg (202), Jasie-

wicz (156), Jaśkiewicz (300), Kadulski (186), Kowarzyk (300), Krzanowski (472), Liptak (120), Mikułowski (813), Mojmir (86), Petecki (188), Piątkowski (673), Prochyra (256), Stanowski (821), Strzetelski (120), Sulikowski (170), Szczurkowski (156), Wachtel (343), Weissglass (466), Woźniakiewicz (415), Wyrobek (156), Zdziechowski (489).

Z Liwjusza Dziejów rzymskich — Arzt (rozdziałów 6), Balcer (8), Barta (5), Baziuk (27), Czyżowski (25), Ehrenpreiss (42), Fischer (17), Goyski (3), Isenberg (3), Krzanowski (30), Liptak (14), Mojmir (7), Piątkowski (42), Stanowski (13), Strzetelski (3), Sulikowski (2), Süsskind (6). Szczurkowski (3), Wachtel (7), Weissglass (7), Woźniakiewicz (3), Zdziechowski (2).

Wergiljusza Sielanki — Süsskind (1, 4, 5).

Sextus Propertius — Wachtel (III, 21).

Klasa VI b.

Z Owidjusza (wyjątki) — Borkowski (wierszy 134), Dadak (374), Doroz (339), Ellnain (239), Górecki (188), Greszczuk (824), Grünberg (248), Grzesiak (144), Horowitz (390), Idzik (236), Jaworski (119), Kanfer (447), Kłodziński (151), Korzelik (508), Lachs (430), Lenk (1196), Lerch (216), Lieber (474), Mohr (200), Pustelnik (373), Stehr (290), Stopyra (432), Szpilczyński (1047), Szwabowicz (152), Świerzyński (694), Trębacz (305), Wadler (385), Wietecha (517), Żuławski (781).

Z Liwjusza (wyjątki) — Dadak (rozdziałów 5), Greszczuk (3), Horowitz (14), Idzik (2), Kanfer (5), Lieber (12), Mohr (4), Paszyński (8), Pustelnik (7), Stopyra (4), Szwabowicz (5), Świerzyński (6), Wadler (5), Wietecha (26).

Wergiljusza Sielanki — Kanfer (1).

Enejda — Lenk (ks. I.), Szpilczyński (ks. I.).

Sallustjusz — Wojna z Katyliną — Korzelik (r. 4—39), Lerch (4—16), Mohr (4), Szpilczyński (12), Świerzyński (6).

Horacjusz — Pieśni — Lenk (ks. I. 1).

Cycero — Pierwsza mowa przeciw Katylinie — Szpilczyński

Klasa VII a.

Sallustius: Bellum Iugurthinum (w całości lub w wyjątkach) przeczytali następujący uczniowie: Bniński, Borowski, Burczyk, Bzowski, Dyakowski, Gdowski, Herlinger, Kiersten, Malinowski, Piątkowski, Piotrowski, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Siedlecki, Smrokowski, Stasiniewicz, Stojowski.

Cicero: De imperio Cn. Pompei: Bojarski, Bolland, Filipkiewicz, Głodkiewicz, Gundelach, Horain, Jankowski, Jarosz, Konieczny, Mięsowicz, Sadowski, Skąpski, Woźniakiewicz.

Vergilius: Niektóre eklogi, wyjątki z Georgik, z III. i IV. ks. Eneidy: Bniński, Bojarski, Bolland, Borowski, Burczyk, Bzowski,

Filipkiewicz, Gdowski, Gundelach, Herlinger, Horain, Jankowski, Jarosz, Kiersten, Konieczny, Malinowski, Mięsowicz, Piątkowski, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Sadowski, Siedlecki, Skąpski, Smrokowski, Stasiniewicz, Stojowski, Woźniakiewicz.

Klasa VII b.

Cycero — Mowa za Mureną — Bohdanowicz (par. 1—14), Cuber (1—14), Czyż (1—14), Gottlieb (1—14), Jarosz (1—14), Kirschner (1—4), Kisielewski Cz. (1—14), Kisielewski Kaz. (1—14), Mazur (1—29), Porzeczkowski (1—14), Pretzel (1—14), Silberbach (1—14), Tobiasz (1—14), Warczewski (1—30), Wątorek (1—14), Winzer (1—14), Zagórski (1—14).

Mowa za Milonem — Jarosz (1—16), Kowalewski (1—23).

Przeciw Katylinie mowa II — Gottlieb (całą).

Sallustjusz — Wojna z Jugurtą — Cuber (rozdziałów 14), Fuchs (23), Golonka (29), Hejduk (10), Kirschner (8), Kopera (20), Krzyżanowski (7), Kwiatkowski (24), Lewin (całą), Litawski (7), Majewicz (29), Michalski (8), Niżyński (27), Pretzel (5), Silberbach (5), Szczyrbak (37), Tobiasz (11), Wałęga (52), Wątorek (22).

Wergiljusz — Sielanki — Frankiewicz (4, 5, 9), Gottlieb (5), Górski (9), Kirschner (9), Niżyński (5), Porzeczkowski (8), Pretzel (4, 5, 9), Rozwadowski (4, 9), Semkowicz (4), Wałęga (4, 9), Wątorek (4).

Ziemiaństwo — Frankiewicz (ks. III, 75—112, 179—208), Kirschner (III. 1—35), Rozwadowski (III. 1—45), Semkowicz (I. 1—42), Tobiasz (III. 1—48, 75—112, 179—298), Wałęga (II. 75—112, 179—208).

Enejda — Majewicz (ks. IV.).

Klasa VIII a.

Cicero: Pro Roscio Amerino: Bieńkowski.

Cicero: De imperio Cn. Pompei: Dunikowski, Latacz, Łapiński, Łubieński, Popiel, Rozwadowski, Szczawiński.

Cicero: II. III. orat. in Catilinam: Dunikowski, Fąfrowicz, Kosiński, Latacz, Maziarski, Pelczarski J., Piotrowski, Pithart, Zaczek.

Cicero: Pro Archia poëta: Dunikowski, Piotrowski.

Horatius: Niektóre pieśni, epody, satyry, listy (nieczytane w szkole): Bielski, Bieńkowski, Dorawski, Gabryszewski, Jastrzębski, Kalczyński, Kurek, Leonhard, Maziarski, Niesiołowski, Nowogrodzki, Pacyna, Pelczarski St., Rozwadowski, Scipio, Szczawiński Rydel.

Tacitus: Wyjątki z „Roczników": Bielski; Gabryszewski.

Klasa VIII b.

Cicero: Pro Roscio Amerin: Raźny.

Cicero: De imperio Cn. Pompei: Janik, Korolewicz, Lewkowicz, Majewicz, Pach, Pisz. Raźny, Warchałowski.
Cicero: II. III. orat. in Catilinam: Janik, Korolewicz, Majewicz, Niemczewski, Oskarbski, Pach, Warchałowski.
Cicero: Pro Murena: Nowak Tad.
Cicero, Pro Archia poëta: Friedmann, Korolewicz, Kuliński, Liebeskind, Ramza, Raźny, Stefaniuk, Strzetelski, Warchałowski, Wolf.
Cicero: Somnium Scipionis: Lewkowicz, Liebeskind, Ramza, Warchałowski.
Cicero: Laelius: Niemczewski, Nowak St., Nowak T., Skwarczyński.
Horatius: Nieczytane w klasie Pieśni, epody, satyry, listy: Friedmann, Janik, Jarosz, Korngold, Lewkowicz, Nowak St., Nowak Tad., Nycz, Skwarczyński, Statter, Warchałowski, Kohlberger, Rose.
Tacitus: Germania: Rose, Kohlberger, Statter, Wyjątki z „Roczników“: Korngold, Nowak Tad., Skwarczyński.

3. *Język francuski.*

Klasa IV.

A. Daudet: La mort du dauphin — Tomaszewski. Jaglarz, Prochyra.
Andersen: Contes — Wimmer, Rouppert.
Ségur: Mémoires d' un âne — Wimmer, Kukliński, Rauppert.
Ségur: L'auberge de l'ange gardien — Bochenek, Sokołowski.
Soudet: Les aventures de deux négrillons — Fabris.
J. Gautier: Mémoires d' un éléphant blanc — Jaglarz.
Marchand: Les vacances de Prosper — Kleszczyński.
Wells: L'homme invisible — Bochenek.
A. Daudet: Le secret de maître Cornille — Uruski.
Christophe: Plick et Plock — Wimmer, Goliszewski, Bielański.
Dupuy: Le joueur d'échecs — Wimmer, Kukliński, Rouppert.
Juranville: Le paysan et l'avocat — Tomaszewski.
Cała klasa nauczyła się: „La cigale et la fourmi“ i „La laitière et le pot au lait“ de La Fontaine, „la Marseillaise“ i „La mort de Jeanne d'Arc“ par Casimir Delavigne.

Klasa V.

Bruno: Le Tour de la France — Łubieński, Borowiczka.
A. Daudet: La belle Nivernaise — Nowak, Pągowski, Łakomski, Łubieński i Gworek.
A. Daudet: La mort du Dauphin — Nowak.
A. Daudet: Tartarin de Tarascon — Czyżowski, Welanyk.
A. Daudet: Les Contes du lundi — Czyżowski.

A. Daudet: Les nouvelles — Łubieński, Sawicki.
A. Daudet: La dernière classe — Nowak, Süsskind.
H. Robert: Le maréchal Foch — Mól, Pazur, Welanyk.
X. de Maistre: La jeune Sibérienne — Monne, Prugar.
P. Mérimée: Mateo Falcone — Pągowski, Mól, Nycz, Pazur. Süsskind, Machnicki, Łakomski, Radwański, Czyżowski, Łubieński.
R. Bazin: La boîte aux lettres — Nycz, Łubieński.
M. Sedaine: Le Philosophe sans le savoir — Czyżowski, Radwański, Nowak.
Mme D'Aulnoy: Les Contes des fées — Łakomski.
A. Daudet: Les lettres de mon moulin (Czyżowski).
P. Mérimée: La Vision de Charles XII — Radwański, Łubieński.
P. Mérimée: Lokis — Kisielewski.
Jean d'Eligny: Deux Frères: Radwański.
Capitaine Mayne-Reid: Les chasseurs d'ours — Szura.
Perault: Les Contes: Boguszewski, Kisielewski, Łubieński.
Jules Lemaître: La Cloche: — Sawicki.
E. Augier: Le gendre de M. Poirier — Nowak.
Lichtenberger: Le Petit Trott: Dryszkiewicz.
Guy de Maupassant: L'Aventure de Walter Schnaffs-Kretschmer.
M. Giraldon: L'oncle Estève: Dryszkiewicz.
R. Bazin: Nouvelles: Łubieński.
O. Hugo: Notre-Dame de Paris — Epstein.
H. Balzac: Le Colonel Chabert — Łubieński.
Molière: L'Avare — Czyżowski.
Molière: Le Bourgeois gentilhomme: Monné, Prugar, Pągowski, Truszkowski, Nowak, Borowiczka, Pazur, Łakomski, Przyłęski, Czyżowski, Radwański, Welanyk, Łubieński, Machnicki, Gworek, Nowak, Piotrowski.
A. de Musset: O ne badine pas avec l'amour — Rakiewicz.
A. de Vigny: Chatterton — Iwanicki.
P. Corneille: Le Cid — Skąpski, Nycz, Pazur, Welanyk.
M. Léna: Le Jongleur de Notre-Dame — Pągowski, Łakomski.
A. France: Jongleur de Notre-Dame — Truszkowski, Machnicki.
Bernardin de Saint-Pièrre: Paul et Virginie — Süsskind.
Bernardin de Saint-Pièrre: La Chaumière indienne — Süsskind.
E. Rostand: Cyrano de Bergerac — Süsskind.

Klasa VI a i klasa VI b.

E. Augier: Le Gendre de M. Poirier — Miączyński.
X. de Maistre: La jeune Sibérienne — Halawa.
P. Loti: Pêcheur d'Islande — Mikułowski, Pomorski, Arct.

E. Rostand: Cyrano de Bergerac — Halawa, Baziuk, Czyżowski, Lenk, Arct, Woźniakiewicz.

A. Daudet: Les Contes du lundi — Weissglas.

H. Robert: Le maréchal Foch — Krzanowski, Sulikowski.

Lichtenberger: Mon Petit Trott — Lenk.

Lichtenberger: Les Contes de Minnie — Stanowski.

P. Loti: Fantôme d' Orient — Stanowski.

A. Daudet: Le Petit Chose — Czyżowski.

P. Loti: La Hyène curagèe — Szpilczyński.

A. Doria: Héros obscurs — Szpilczyński.

Le Sage: Turcaret — Lenk.

Mayne-Reid: Les exilés dans la forêt — Szpilczyński.

H. Balzac: Eugénie Grandet — Czyżowski.

A. de Vigny: La vie et la mort du capitaine Renaud — Krzanowski.

V. Hugo: Hernani — Baziuk, Mikułowski, Pomorski, Fischer, Czyżowski, Ehrenpreis, Szpilczyński, Liptak, Lieber.

Marivaux: Les Serments indiscrets — Weissglas, Ostrowski.

J. Sandeau: Olivier — Süsskind.

M. Sedaine: Le Philosophe sans le savoir — Kowarzyk, Arct.

V. Hugo: Les Misérables — Czyżowski.

Molière: l'Avare — Krzanowski, Arct, Ehrenpreis, Lieber.

Molière: L'Amphitryon — Ehrenpreis.

Molière: George Dandin — Ehrenpreis.

Molière: Le médecin malgré lui — Ehrenpreis, Wachtel.

Molière: M. de Pourceaugnac — Ehrenpreis.

Molière: Le malade imaginaire — Ehrenpreis.

Marivaux: Le jeu de l'amour et du hasard — Lenk, Arct.

Molière: Les Femmes Savantes — Woźniakiewicz.

Molière: Les Précieuses ridicules — Arct.

A. de Vigny: Chatterton — Arct, Szpilczyński.

P. Corneille: Le Cid — Lenk, Goyski, Czyżowski, Szpilczyński.

J. Racine: Britannicus — Arct.

J. Racine: Athalie — Arct, Czyżowski.

J. Racine: Phèdre — Goyski.

Th. Regnard: Les Ménechmes — Czyżowski.

Fr. Regnard: Le Joueur — Czyżowski.

Scribe: Un verre d'eau — Fischer, Czyżowski.

Molière: Le Bourgeois gentilhomme — Strzetelski. Baziuk, Fischer, Ehrenpreis, Wachtel, Jasiewicz.

Vautel: Mon curé chez les riches — Arct.

Voltaire: Zaïre — Ehrenpreis — Czyżowski.

Pr. Mérimée — Lokis — Jasiewicz.

Klasa VII a.

La Chanson de Roland — Sadowski.

Molière: Le Misanthrope — Rudkowski, Wysocki, Gdowski, Sadowski, Gundelach, Filipkiewicz, Gall.
Molière: Les Précieuses ridícules — Bolland, Stasiniewicz, Siedlecki, Przon.
Molière: Le Bougeois gentilhomme — Jarosz, Piątkowski, Woźniakiewicz, Skąpski, Gall, Gundelach, Jankowski.
Molière: L'Avare — Konieczny, Borowski.
Molière: Le médecin malgré lui — Stasiniewicz.
Molière: Le mariage forcé — Rajtar.
P. Corneille: Le Cid — Jarosz, Sira, Skąpski, Wysocki.
P. Corneille: Cinna — Konieczny, Wysocki.
P. Corneille: Polyeucte — Wysocki.
J. Racine: Andromaque — Wysocki.
La Fontaine: Les Fables — Siedlecki, Gundelach.
Fr. Regnard: Le Joueur — Bzowski, Sadowski.
Fr. Regnard: Démocrite — Bzowski.
J. Bossuet: Oraisons funèbres — Borowski.
Le Sage: Turcaret — Piotrowski.
Marivaux: Comédies (3) — Jankowski.
Marivaux: Les Fausses Confidences — Bniński.
Voltaire: Mérope — Wysocki.
R. Chateaubriand: Atala — Rudkowski.
A. de Musset: Comédies (2) — Zięcik, Bojarski.
Pascal: Pensées — Bniński.
Pr. Mérimée: La vision de Charles XI. — Piotrowski.
Smogorzewski: La politique polonaise de la France — Rudkowski.
F. Strowski: La Flèche d'or — Horain, Woźniakiewicz.
G. Sand: La petite Fadette — T. Konieczny.
Guy de Maupasant: Nouvelles — Sira.
A. Daudet: Le Petit Chose — Horain, Malinowski.
A. Daudet: Tartarin de Tarascon — Horain.
P. Loti: La Hyène enragée — Horain.
P. Loti: La mort de notre chère France en Orient — Borowski.
C. Farrère: Combats et batailles sur mer — Horain.
C. Farrère: Quatorze histoires de soldats — Horain.
Doumic: La Littérature française — Bojarski.
E. Augier: Le gendre de M. Poirier — Dyakowski.
A. Mansuy: Le Monde Slave et les Classiques français — Dyakowski.
E. Rostand: Cyrano de Bergerac — Woźniakiewicz.
P. Loti: Pêcheur d'Islande — Borowski.
O. Fenillet: Un roman parisien — Sadowski.
Parigot: Auteurs Comiques — Bzowski.
E. Rostand: Aiglon — Borowski.
A. Faye: l' Anthologie des écrivains de la Guerre — Borowski.
Vautel: Mon curé chez les riches — Horain.

4. *Język niemiecki.*

Klasa IV.

Brüder Grimm: „Marienkind“, „Frau Holle“, „Rumpelstülzchen“ (Alber, Lewandowski), „Die 4 Kunstreichen Brüder“, „Drei Mannlein im Walde“ (Biermański), „Marienkäfer“, „Dornröschen“ (Majewski).

Andersen: „Der fliegende Koffer“ (Własnowolski).

Schiller: „Der Handschuh“ (Kolankowski).

Frh. v. Münchhausens Abenteuer (Własnowolski, Wołek).

1001 Nacht.: „Chudat der Menschenfresser“ (Alber).

Franz Hoffmann „Der Henkeldukaten“ (Biermański).

Hauff „Die abgehauene Hand“ (Alber, Wołek), „Das Gespensterschiff“ (Własnowolski).

Volksbuch von der hl. Genovefa (Glazer).

Klasa VI b.

Kilku uczniów zdawało ustępy z wypisów, opuszczone w nauce szkolnej.

Klasa VII b.

Referaty wygłoszono na podstawie dzieł:

Goethe: Iphigenie auf Tauris (Cuber), Clavigo (Kirschner), Stella (Niżyński).

Schiller Braut von Messina (Lewin), Wilhelm Tell (Wątorek).

Lessing „Minna v. Barnhelm“ (Krzyżanowski).

Shakespeare „König Lear“ (Kirschner), Julius Cesar (Lewin), Otello (Lewin), Romeo u. Julia (Lewin), König Richard III (Lewin), Hamlet (Lewin).

Grillparzer „Die Ahnfrau“ (Lewin).

B. Kellermann „Der Tunnel“ (Wątorek).

Sudermann „Frau Sorge“ (Niżyński).

Schönherr „Glaube und Heimat“ (Wątorek).

Klasa VIII a.

Lessing E.: Minna v. Barnhhelm — M. Bielski, A. Bieńkowski, T. Dorawski, Z. Dunikowski, J. Łapiński, St. Nowogrodzki, M. Popiel, J. Seeliger, A. Scipio, Fr. Wodzicki. — a) Emilia Galotti — M. Bielski, B. Leonhard, Fr. Łubieński, T. Pacyna, St. Pelczarski, Z. Pithart, A. Turnau, T. Sykała, A. Scipio, A. Stolfa, Cz. Zaczek. c) Natan der Weise — Fr. Łubieński, A. Scipio.

Frd. v. Schiller: a) Maria Stuart — M. Bielski, Włodz. Nielipiński; b) Kabale und Liebe — Fr. Łubieński, T. Pacyna; c) Braut von Messina: M. Bielski, A. Scipio; d) Wilhelm Tell — J. Łapiński; e) Wallenstein — M. Bielski, A. Scipio, J. Seeliger; f) Die Räu-

ber — J. Jastrzębski, J. Łapiński, Fr. Łubieński, St. Kurek, A. Stolfa.

J. W. v. Goethe: a) Hermann u. Dorothea — A. Scipio J. Łapiński; b) Die Leiden des jungen Werther — A. Scipio, J. Seeliger; Götz v. Berlichingen — J. Łapiński, J. Seeliger; d) Reineke Fuchs — T. Kosiński. J. Łapiński, A. Scipio; e) Faust I cz. Fr. Łubieński. J. Seeliger; f) Torquato Tasso — J. Seeliger.

Fr. Grillparzer: a) Die Ahnfrau — T. Kosiński, A. Scipio; b) Sapho — B. Leonhard.

Frd Hebbel: Agnes Bernauer — A. Scipio.

Th. Körner: Zriny — A. Scipio.

G. Freytag: a) Die Journalisten — J. Seeliger; b) Die verlorene Handschrift — J. Seeliger; c) Die Fabier — J. Seeliger.

Max Böttcher: Künstkehe — J. Seeliger.

L. Anzengraber: a) Der Verschollene — J. Seeliger; b) Zu fromm — J. Seeliger.

5. *Historja.*

Klasa III a.

Bednarczyk Wacław: „Generał Józef Bem“ (L. Naimski).
Ekier Jan i Kellner Benon „Oblężenie Zbaraża“ (Kubala).
Kirchmayer Stan.: „Szkice historyczne“ (Kubala).
Menschik Zygm.: „Oblężenie Lwowa“ (Kubala).
Pachoński Zb.: „Ostatni szturm na Smoleńsk“ (Świątkiewicz).

Klasa V.

Łubieński Ludwik: „Grunwald“ (Czermak).
Dryszkiewicz Jan „Owoc Grunwaldu“ (Szajnocha).

Klasa VI a.

Arct Zbigniew: „Dzieje administracji w Polsce“ (Koneczny).
Barta Karol: „Dzieje Polski“ (Baczyński).
Baziuk Jarosław: „Gdańsk a Polska“ (Aszkenazy).

Czyżowski Zygm.: „Przyczyny upadku Polski“ (Odczyty Papée, Romer, Kutrzeba).

Ehrenpreis Wiktor: „Zabicie Andrzeja Tęczyńskiego“. „Córki Kazimierza Jagiellończyka“ (F. Papée).

Fischer Karol: „Czarniecki w Danji“ (Dubiecki).

Halawa Zygm.: „Stary Kraków“ (Józef Szujski i Fran. Piekosiński).

Krzanowski Kaz.: „Walka o Bałtyk“ „Polityka Jagiellonów na Bałtyku“ (Szelągowski).

Miączyński Andrzej: „Krzysztof Opaliński“ (Szajnocha).

Mikułowski Tad.: „Dzieje założenia Stanów Zjednoczonych“

P. A. (Gumplowicz), „Ks. Józef Poniatowski“ (Orłowski).
Mojmir Tad.: „Przyczyny upadku Polski“ Odczyty (F. Papée Romer).
Piątkowski Zbig.: „Plany wojny tureckiej Władysława IV.“ (W. Czermak); „Ostatni rok sejmu 4-letniego“ (Smoleński).
Prochyra Tad.: „Konstytucja 3-go Maja“ (Kalinka).
Stapowski Jerzy: „Trybun ludu szlacheckiego“ (W. Sobieski).
Strzetelski Jan: „Życie Polskie w dawnych wiekach“ (Łoziński); „Gdańsk a Polska“ (Aszkenazy).
Weissglas Jan: „Polska w dobie wojny siedmioletniej“ (Wł. Konopczyński).
Woźniakiewicz Tad.: „Polska a Hugenoci“ (Sobieski).

Klasa VII a.

Bojarski Tad.: „Wojna francusko-niemiecka“.
Filipkiewicz Roman: „Czasy Bismarck'owskie na ziemiach polskich“.
Gundelach Włodzim.: „Proces i ścięcie króla Ludwika XVI“, „Napoleon III“, „Kolonje angielskie w Indjach wsch.“
Horain Witold: „Polska pod zaborem austrjackim“, „Wojna morska w wojnie światowej“.
Jarosz Władysław: „Polska a Rosja“ (czasy rozbiorowe).
Konieczny Tadeusz: „Rok 1846 na ziemiach polskich“.
Malinowski Wład.: „Francja przed rewolucją“, „Napoleon a legjony“, „Socjalizm utopijny“, „Warunki traktatu wersalskiego“.
Piątkowski Janusz: „Powstanie styczniowe“.
Rudkowski Tadeusz: „Powstanie Kościuszkowskie“. „Rewolucja w r. 1848 w Austrji, Węgrzech i Włoszech“, „Wojna światowa“.
Stasiniewicz Aleks.: „Warunki traktatu wersalskiego“.
Stojowski Henryk: „Królestwo kongresowe“.
Woźniakiewicz Adam: „Ucieczka króla Ludwika XVI do Varennes“, „Książę Józef Poniatowski“, „Czasy Bismarkowskie“, „Warunki traktatu wersalskiego“.

Klasa VII b.

Hejduk Bronisław: „Zabór pruski“, Rok 1846 na ziemiach polskich“, „Wojna krymska“.
Konarski Marj.: „Czasy po upadku powstania styczniowego“.
Kopera Jerzy: „Powstanie Kościuszkowskie“, „Powstanie Listopadowe“.
Krzyżanowski Józef: „Zdobycie Bastylji“.
Kwiatkowski Rafał: „Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej“.

Lewin Ludwik: „Napoleon I.“, „Napoleon a Polska“, „Proces i stracenie Ludwika XVI“, „Wiosna ludów (Rok 1848), „Wojna światowa (z uwzględnieniem sprawy polskiej).

Litawski Odon: „Pochód na Wawel“, „Książę Józef Poniatowski“, „Powstanie styczniowe“.

Mazur Tadeusz: „Stany Generalne i Zgromadzenie narodowe“.

Niżyński Marjan: „Legjony“.

Wałęga Franciszek: „Reformy Wielopolskiego“.

Warczewski Zdzisław: „Legjony polskie w Hiszpanji“.

Wątorek Mieczysław: „Powstanie styczniowe“.

Klasa VIII a.

Dorawski: Wyżyna Małopolska.

Latacz: Mapa województw na ziemiach Polski; Mapa Polski (gór i rzek).

Łubieński: Społeczeństwo polskie XI i XII wieku z Grodeckiego „Dzieje Polski średniowiecznej“ (I.); Władysław IV. (prof. J. Krajewski Wyd. Akademji Umiejętności).

Nowogrodzki: Polska pogańska.

Stolfa: Mapa Tatr (I.)

Gabryszewski: Tatry (I.)

Scipio: Ustalenie granic Rzeczypospolitej Polski (na podstawie „Polska współczesna“ — Kutrzeby).

Klasa VIII b.

Ameisen Wilhelm: „Księstwo warszawskie“ (Br. Gepperti); „Ziemia wileńska“ (Wołłosowicz).

Fragner Stefan: „Ostatnie lata Poniatowskiego“ (Sz. Askenazy).

Janik Piotr: „Konstytucja Trzeciego Maja“ (Balzer); „Powstanie Kościuszki“ (Sokołowski); „Polacy w Hiszpanji“ (Kukiel)— correferat — „Rok 1812“ (Kukiel); „Powstanie styczniowe“ (Sokołowski); „Kazimierz Wielki“ (Dąbrowski); „Polska za Kazimierza Wielkiego“ (Dąbrowski).

Korolewicz Jerzy: „Polska od śmierci Bolesł. Chrobrego do śmierci Bolesł. Krzywoustego“ (Grodecki). Mapa województw.

Kuliński Stanisław: „Sejmy i sejmiki w Polsce“ (Dr Kutrzeba).

Kukuk Ernest: „Legjony“ (Kukiel); „Upadek powstania styczniowego“ (Sokołowski); „Nasze zdrojowiska“ (z mapami); „Sprawa polska i pierwszy rozbiór Polski“ (Sorel).

Nycz Michał: „Przyczyny rewolucji francuskiej“ (Zawadzki); „Polska przedhistoryczna“ i „Mieszko i Bol. Chrobry“ (Grodecki).

Nowak Stanisław: „Moskwa“ (Kukiel); „Czasy Andegawenów w Polsce“ (Grodecki).

Nowak Tadeusz: „Zgromadzenie Narodowe“ i „Wojny Napoleona w Europie środk. (hist. w wyd. Pomdego); „Polska za Wład. Jagiełły“ (Dąbrowski).

Lewkowicz August: „Powstanie listopadowe“ (Sokołowski); „Wojna światowa“ i „Polska odrodzona“ (Kutrzeba).

Oskarbski Tadeusz: „Tatry“ (wraz z mapą), „Władysław Łoketek“ (Dąbrowski); „Komunikacje w Polsce współcz.“.

Pach Tadeusz: „Walka o senjorat“ (Grodecki), Mapa opadów w Polsce, Mapa kopalin w Polsce.

Pisz Tadeusz: Mapa województw.

Jerzy Rose: „Rewolucja francuska“ (1789—1799) (Blos); „Rosja a rewolucja francuska“ (Dembiński); „Prusy po pokoju tylżyckim do 1815 r.“; „Wiosna ludów we Francji w 1848 r. (Weber); „Wojna prusko-duńska“ (Weber); „Historja organizacji kościoła w Polsce“ (Zakrzewski); „Historja rozwoju ustroju państwowego na zachodzie Europy (Estreicher).

Statter Alfred: „Wojna Księstwa Warsz. z Austrją w r. 1809“ (Skarbek).

Stefaniuk Aleksander: „Powstanie styczniowe“ (Sokołowski).

Strzetelski Artur: „Wojna francusko-pruska 1870—71“ (Widman).

Śliwiński Jerzy: „Polacy w Hiszpanji“ (Kukiel); „Obszar i ludność Polski po pierwszym rozbiorze; drugi rozbiór Polski“ i „Powstanie Kościuszki“ (Bartosiewicz); „Rola margr. Wielopolskiego w Król. Kongr.“ (Lewicki).

Wolf Jerzy: „Powstanie styczniowe“ (Sokołowski).

Jarosz Jan: „Sprawa polska w wojnie światowej“ (Kutrzeba).

Kohlberger Tadeusz: „Geologja Karpat polskich“, „Wyżyna Małopolska“.

Warchałowski Czesław: „Zagadnienia gospodarcze w Polsce współcz.“ (Smoleński).

„Zestawienie porównawcze Konstytucji z 17 marca 1921 r. z konstytucjami obcemi“.

f) Spis nabytych w roku sprawozdawczym pomocy naukowych.

Zmiana programu i metod nauczania pociągnęła za sobą zwiększone wydatki na zakupno środków naukowych. Dotychczasowe, nawet bardzo cenne i kosztowne zbiory, przystosowane do dawniejszych programów, straciły w przeważnej mierze swoje znaczenie. Trzeba było uzupełnić je nowemi nabytkami, względnie dostosować do laboratoryjnego sposobu nauczania. Wyłoniła się przeto konieczność zakupna całego szeregu przedmiotów do pracowni fizykalnej i biologicznej. Dyrekcja nie szczędziła na ten cel funduszów, czerpiąc je z opłacanych przez rodziców uczniów taks administracyjnych. Nie tylko jednak pracownie wyżej wspom-

niane otoczyła Dyrekcja swoją opieką. Także nie szczędziła pieniędzy i na inne zbiory. I tak trzeba było uzupełnić gabinet geograficzny mapami, uwzględniającemi nową konfigurację państw; sprawić cały szereg obrazów do nauki języków nowożytnych metodą bezpośrednią; wyposażyć zbiory do nauki śpiewu. Szczególną troską otoczyła Dyrekcja bibljotekę uczniów. Stworzono jej dział francuski; dla działu polskiego zakupiono cały szereg dzieł, stanowiących t. zw. lekturę podstawową i uzupełniającą, by umożliwić jak najszerszemu ogółowi młodzieży korzystanie z nich. Nie zaniedbywano jednak i literatury nowszej, odpowiedniej dla chłopców zarówno młodych jak i starszych.

Do gabinetu i pracowni fizykalnej nabyto: sześć amperometrów (338 zł.), cztery voltmetry (131.20 zł.), 5 kompletów magnesów składanych (153 zł.), 1 komplet soczewek (20.40 zł.), 1 siatkę dyfrakcyjną (32.50 zł.), 9 oporniczek na Ohmy (90 zł.), 4 akumulatory (180 zł.), 15 statywów drewnianych (37.50 zł.), 15 sztuk lejków (18.50 zł.), 15 parownic porcelanowych (19.50 zł.), 2 wagi tarowe precyzyjne (358), 4 śruby mikrometryczne (60 zł.), 6 elektroskopów (300 zł.), 23 pirometry (46 zł.), 10 kompletów do mechaniki (1250 zł.). Ogółem wydano na ten dział 3451.60 zł.; wykazuje on 669 pozycyj inwentarza.

Zbiory przyrodnicze, rozbite na cztery działy, wykazują łącznie 631 pozycyj inwentarza. Dział fauny krajowej wzbogacił się przez kilka nabytków, dostarczonych przez preparatora Uniw. Jagiell., a mianowicie: Pernis apivorus L. Pszczołojad — Butes vulgaris B. Myszołów zwyczajny — Archibuteo lagopus Brünn Myszołów włochaty — Ulula aluco K. et Bl. Puszczyk — Athene noctua Gray Sówka pódźka — Gecinus viridis L. Dzięcioł zielony — Erinaceus europeus L. Jeż. — Do pracowni biologicznej zakupiono 3 blaszanki (50 zł.), dwie kabiny (30 zł.), 1 djament do krajania szkła (12 zł.), epidiaskop wraz z zasłonami do okien i ekranem (1852 zł.), binokular Zeissa (1608 zł.). Ogółem zakupiono przyrządów za łączną kwotę 3.552 zł. Nadto w darze od Komitetu Rodzicielskiego otrzymano trzy komplety sekcyjne (45 zł.), dwie blaszanki wycieczkowe (28 zł.), 4 deski i 10 tacek do preparowania (76 zł.), 5 sztelarzy pod epruwetki (15 zł.). Łączną wartość darów przedstawia kwota 164 zł.

Oprócz tego pracownia biologiczna wzbogaciła swój inwentarz szeregiem cennych sprzętów zaprojektowanych przez kierownika nieustępujących bynajmniej importowanym, a przedewszystkiem bardzo kosztownym urządzeniom zagranicznym. Wykonanie ich stanowiło niejako próbę sprawności odnośnych fachowców, jaka wypadła na ogół zupełnie szczęśliwie, co daje rękojmię tak pożądanej samowystarczalności sił własnych.

Dalszy zwłaszcza masowy wyrób przyniesie niewątpliwie niejedno jeszcze udoskonalenie, a przedewszystkiem wpłynie na znaczną obniżkę kosztów produkcji.

Do tych udatnych prób należy zaliczyć w pierwszym rzędzie konstrukcję wiwarjum dla wiewiórki, składające się z klatki środkowej i dwóch ruchomych bębnów bocznych, a niemniej i duże wiwarjum na bastardy z kanarków i ptaków leśnych.

Również szczęśliwie udało się rozwiązać tyle wentylowany przez miłośników akwarjum problem odświeżania wody, a to przez skonstruowanie dwóch akwarjów z przyrządem do automatycznego pompowania powietrza i z fontanną.

Do gabinetu geograficznego zakupiono: 8 map Polski Sawickiego (120 zł.), 2 mapy Rzczpltej Polskiej Romera Wąsowicza (56 zł.), mapę Rzczpltej Polskiej Semkowicza (40 zł.), mapę Polski Piastowskiej Arnolda (38 zł.), mapę Polski w epoce mocarstwowej Natonsa Leskiego (40 zł.), mapę Rzczpltej Polskiej Smoleńskiego (60 zł.), 4 mapy województw Romera - Szumańskiego (138 zł.), tego samego autora mapę hipsometryczną Polski (28 zł.), Lotha mapę Polski gospodarczej (40 zł.) i panoramę Tatr (5 zł.). Do nauki geografji powszechnej zakupiono: Romera: mapę fizyczną Europy (38 zł.), mapę fizyczną Azji (38 zł.), mapę Rosji europejskiej (55 zł.), mapę Azji politycznej Sawickiego (21 zł.), Afryki (10.50 zł.) i mapę Australji Romera (38 zł.).

Ogółem zakupiono map za 765.10 zł. Dział ten wykazuje 278 pozycyj inwentarza.

Gabinet archeologiczny otrzymał dwa dzieła: Gatteschi: Restauri della Roma (66 zł.) i Weichardta: Pompei vor der Zerstörung (9.46). Resztę dotacji zużyto na konserwację istniejących zbiorów przez oprawę całego szeregu obrazów. Zbiory wykazują łącznie 69 pozycyj.

Zbiór obrazów do nauki języków nowożytnych liczy 37 sztuk. W bieżącym roku zakupiono zbiór Colin'a za kwotę 90 zł.

Zbiory do nauki śpiewu wzbogaciły się przez zakupno całego szeregu śpiewników i utworów tak kościelnych jakoteż świeckich na głosy mieszane i męskie. Łącznie wydano na nie kwotę 495.58 złotych.

Bibljotece nauczycielskiej przybyło 28 dzieł w 47 tomach tak, że obecnie liczy 526 dzieł w 961 tomach. Tegoroczne nabytki przedstawiają wartość 805 zł.

Bibljoteka uczniów rozpada się na trzy działy: polski, francuski, niemiecki ; a) Dział polski liczy 1503 dzieła w 1701 tomach; w bieżącym roku zakupiono 210 dzieł w 358 tomach za łączną kwotę 1350.20 zł.; b) Dział francuski założono dopiero w bieżącym roku szkolnym częścią z darów Rodziców uczniów, częścią z zakupna. Zakupiono 209 dzieł w 272 tomach za kwotę 834.20 zł.; wraz z darami dział ten posiada 284 dzieł w 389 tomach; c) Dział niemiecki liczy z końcem b. r. 501 dzieł w 825 tomach. Z tego zakupiono w tym roku 46 dzieł w 75 tomach za 295.13 zł.

Łącznie w tym roku wydano na pomoce naukowe z taks administracyjnych 11705.27 zł.

g) Wykaz lekcyj pokazowych i referatów naukowych.

W bieżącym roku szkolnym Kuratorjum Okręgu szk. krak. zorganizowało w Krakowie kurs dla nauczycieli przyrody, w program którego obok całego szeregu wykładów teoretycznych, wygłoszonych przez prof. Uniwersytetu Jagiell., weszły również t. zw. lekcje pokazowe, przeprowadzone przez profesorów gimnazjów krakowskich. W naszym zakładzie obaj Panowie przyrodnicy odbyli takie lekcje.

1) Prof. Dziurzyński Adam przeprowadził lekcję w kl. I. na temat „Budowa nasienia fasoli“. Protokół z niej wydrukowało Kuratorjum Okr. szk. krak. w Nr. 1, Dodatku Pedagogiczno-Dydaktycznego do Dziennika Urzędowego.

2) Prof. Dr Momot Jan przedstawił lekcję, której celem było zaznajomienie uczniów z budową stawu. W tym celu zastosował ćwiczenie zootomiczne na odnóżach świni domowej.

Obie te lekcje wywołały żywą dyskusję, ponieważ zastosowały nowe metody. Podniesiono podczas niej, że lekcje te pozwoliły poznać słuchaczom *a*) środki prowadzące do celowego nauczania przyrody; *b*) Zasady szkoły pracy wprowadzone w czyn; *c*)Szkołę — jako instytucję wychowawczą.

Oprócz tego odbyły się jeszcze w zakładzie trzy lekcje pokazowe dla miejscowego grona nauczycielskiego.

Pierwszą z nich przeprowadził w kl. I. (27. X. 1926) Dr Kubijowicz Włodzimierz z zakresu geografji. Tematem były zewnętrzne dzielnice Krakowa, które omówiono na podstawie wycieczki, odbytej poprzedniego dnia z uczniami. Dyskusja, jaka się po niej rozwinęła, doprowadziła do pewnych rezultatów w sprawie nauczania geografji w klasach niższego gimnazjum.

Ciekawą w ujęciu była lekcja z języka francuskiego, przeprowadzana przez Dr Stanisława Łukasika w kl. VI a (15 I. 1927). Osnowę jej stanowił jeden z rozdziałów powieści Daudet'a p. t. Tartarin de Tarascon. Pozwoliła ona wniknąć słuchaczom w sposób ujmowania przez profesora analizy literackiej i psychologicznej czytanego z uczniami utworu.

Lekcja prof. Leśniaka Jana, odbyta z matematyki w kl. VII a (21. III. 1927) postawiła sobie za zadanie przedstawić słuchaczom, w jaki sposób można na jednej godzinie szkolnej zaznajomić uczniów z podstawową w matematyce definicją granicy ciągu. Przebieg tej lekcji stanowi treść wstępnej rozprawki niniejszego sprawozdania, dlatego bliżej jej nie omawiam.

Trzy posiedzenia poświęcono roztrząsaniu zagadnień natury pedagogiczno-dydaktycznej. Omówiono mianowicie na podstawie odpowiednio ułożonego kwestjonarjusza i okólnika Kuratorjum Okr. szk. krak. p. t. „Wyniki i przeprowadzania egzaminów dojrzałości“, ogólny stan nauki i nauczania w zakładzie. Łącznie

z tem zagadnieniem wysłuchano referatu Dra Adolfa Klęska, lekarza szkolnego p. t. „Ciężar ciała, a egzamina“. Referat ten w formie skróconej wydrukowany jest w niniejszem sprawozdaniu w rozdziale V. § e, przy omawianiu wychowania fizycznego.

V. WYCHOWANIE.

a) Wychowanie moralne.

Od samego początku powstania Państwa Polskiego, a z niem szkoły polskiej, nauczycielstwo częściowo samorzutnie, częściowo pod wpływem Władz szkolnych postanowiło pogłębić nietylko pracę nad wykształceniem młodzieży, lecz także nad wyrobieniem jej pod względem charakteru. Zrozumiano, że szkoła ma nietylko wypuszczać w świat młodych ludzi intellektualnie do wyższych studjów przygotowanych, ale również zaprawionych do przyszłego życia, jakiemibądź torami ono potoczyćby się miało.

Powstały zatem na gruncie szkolnym różne organizacje studenckie, których zadaniem było wyrobić i pogłębić wśród młodzieży pojęcia i uczucia moralne, zaprawić je już na ławach szkolnych do życia narodowo-obywatelskiego.

Jeżeli chodzi o wychowanie pierwsze, t. j. moralne — to musi być ono oparte o prawdy wyższe, niewzruszalne, prawdy religijne. Dlatego też w naszym zakładzie ciężar ten wzięła na siebie Sodalicja Marjańska, skupiająca w swem łonie znaczny odsetek młodzieży, gdyż liczyła w bieżącym roku 196 członków, w czem 122 sodalisów, 59 kandydatów, 15 aspirantów.

Na czele sodalicji stoi ks. Moderator w osobie ks. Dra Józefa Rychlickiego, katechety zakładu. On kieruje całą akcją i jemu podlega Wydział, w skład którego wchodzili do połowy lutego b. r. Stanisław Nowogrodzki (VIII a) — jako prezes, dwaj asystenci Stanisław Pelczarski (VIII a) i Jan Jankowski (VII a) i sekretarz Adam Woźniakiewicz (VII a). Wskutek zbliżania się terminu egzaminu dojrzałości, odbyto dnia 17 lutego Walne Zebranie, na którem obrano prezesem na rok przyszły dotychczasowego sekretarza.

Sodalicja rozpada się na dwie grupy t. zw. Sodalicję starszych (kl. VI, VII, VIII) i młodszych (III, IV, V). Pierwsza odbyła 10 zebrań, zagajanych przez ks. Moderatora, który w szeregu konferencyj podawał sposoby wyrobienia prawego chrześcijańskiego charakteru. Oprócz zagajenia wygłaszano referaty, nad któremi toczono dyskusję. Zebrania kończyły się produkcjami deklamacyjnemi. W bieżącym roku wygłoszono następujące referaty:

Józef Jastrzębski (VIII a) — Sprawozdanie ze Zjazdu w Wilnie.

Tadeusz Pacyna (VIII a) — O spirytyźmie.

Stanisław Pelczarski (VIII a) — Wyrabianie woli i Kształcenie charakteru.

Adam Woźniakiewicz — Polski kościół narodowy.

Stanisław Skwarczyński — Wrażenia z Rzymu.

Święcicki (akademik) — Katolicyzm a misje.

Michał Berger (VI b) — Palenie tytoniu wśród młodzieży.

Tadeusz Rudkowski (VII a) — Socjalizm a Kościół katolicki.

Andrzej Sedlecki (VII a) — Młodzież w walce o ideały chrześcijańskie.

Sodalicja młodszych miała 15 zebrań, na których obok przemówień ks. Moderatora czytano książki treści religijnej, lub wygłaszano stosowne do wieku referaty. I tak wygłosili:

Kazimierz Pazur (V) — Podróż z Nazaretu do Betleem.

Jerzy Jakesch (V) — Pod górą Kalwarji.

Artur Czyżowski (V) — Grób Jezusowy.

Kleszczyński (IV) — Biedaczek z Asyżu.

Marjan Skoczowski (IV) — Znalezienie Krzyża św.

Zebrania kończyły deklamacje Jaglarza i Senowskiego.

Sodalicja wzięła udział w 10 wspólnych nabożeństwach, jakie odprawiano w kapicy sodalicyjnej przy kościele św. Barbary, w dwóch adoracjach Najświętszego Sakramentu. Co miesiąc przystępowano do Komunji św.

W łonie sodalicji powstały dwie sekcje. Eucharystyczna i apologetyczna. Pierwsza, kierowana przez sodalisa Gundelacha, liczyła 40 członków, rekrutujących się z uczniów kl. III—VIII. Odbyła 7 zebrań z następującemi referatami:

Włodzimierz Gundelach (VII a) — O nawiedzaniu Najśw. Sakramentu.

Kazimierz Sadowski: (VII) — O czci należnej Najśw. Sakramentowi i O częstem przystępowaniu do Komunji św.

Trębacz (VI b) — Św. Eucharystja.

Jan Petecki (VI a) — Wijatyk, jako zasiłek na drogę ku wieczności.

Stanisław Burczyk (VII a) — Adoracja Najśw. Sakramentu.

Jan Machnicki — O należytem przygotowaniu do Komunji św.

Sekcja apologetyczna, na czele której stał z początku Stanisław Nowogrodzki, a potem Jan Jankowski, liczyła 18 członków z pośród uczniów kl. V—VIII. Odbyła 6 zebrań, na których wygłoszono następujące referaty:

Tadeusz Bojarski (VII a) — Zarzuty protestantów a Kościół katolicki i O cudach.

Roman Sożewski (VIII b) — O celu człowieka.

Mieczysław Ramza (VIII b) — Wolna wola.

Tadeusz Mojmir (VI a) — Gabileusz a kościół.

Aby uprzystępnić swym członkom odpowiednią lekturę, sodalicja utrzymuje własną bibljotekę, liczącą 450 dzieł. Nadto prenu-

meruje miesięczniki: „Pod znakiem Marji“, „Chorągiew Marji“ i „Misje katolickie“.

Sodalicja rozwijała również na terenie zakładu akcję humanitarną. Ponieważ było wiadomem, że dość znaczny procent chłopców nie otrzymuje z domu drugiego śniadania, a wielu nawet przychodzi na lekcje bez śniadania pierwszego, sodalisi zajęli się tymi kolegami i drogą składek w naturze uzyskiwali około 400 śniadań na miesiąc. W roku szkolnym wydano ich około 4.000.

Dla swych członków urządziła sodalicja dwie uroczystości. 8 grudnia odbyło się mianowicie uroczyste przyjęcie 5 kandydatów, a 20 grudnia wspólny opłatek. Dla całego zaś zakładu urządziła uroczystą Akademję ku czci św. Stanisława Kostki.

Uroczystość tę, obchodzoną nie tylko przez młodzież, ale przez całe społeczeństwo polskie, rozpoczęło tak zwane triduum, odprawiane w kościele N. P. Marji. Dnia 12 listopada młodzież przystąpiła do sakramentu pokuty, a 13-go do Komunji św. Cały zakład iluminowano nalepkami. Po południu w sali rysunkowej odbyła się Akademja, którą raczyli zaszczycić swą obecnością ks. prałat Dr Podwin, JWP. Ostrowski — wiceprezydent miasta i wielu innych dostojnych gości. Złożyły się na nią: Słowo wstępne — wypowiedziane przez Piotra Janika (VIII b); występ chóru pod batutą ks. prof. Wojtusiaka, deklamacje Olmy i Senowskiego, śpiew solowy ks. prof. Wojtusiaka i WP. Chmielowej, solowa gra na skrzypcach Mikuszewskiego i końcowe przemówienie prof. Józefa Piaseckiego.

Wieczorem iluminowano zakład światłem. Wspaniale wyglądał witraż, przedstawiający św. Stanisława Kostkę, wykonany przez uczniów tutejszego zakładu Niżyńskiego i Konarskiego, a oświecony od wewnątrz powodzią światła elektrycznego.

Dochód uzyskany z Akademji, przeznaczono na wysłanie dwóch uczniów z pielgrzymką młodzieży polskiej do Rzymu. Wyjechali: Bielski Mieczysław (VIII a) i Skwarczyński Stanisław (VIII b), jakoteż Litawski Odon (na własny koszt).

Tutaj należy się serdeczne podziękowanie Komitetowi Rodzicielskiemu, a zwłaszcza jego prezesowi JWP. Radcy Skąpskiemu i Sekretarzowi JWP. Bochenkowi, którzy swą osobistą i niestrudzoną pracą wiele przyczynili się do uświetnienia całej uroczystości. Komitet przyczynił się również znaczną kwotą pieniężną do wysłania wspomnianych uczniów do Rzymu.

b) Wychowanie narodowo-obywatelskie.

Wychowanie obywatelskie tak ważne w życiu każdego społeczeństwa, a tak potrzebne naszemu narodowi, znalazło wielką opiekę w naszej szkole. Oparto je przedewszystkiem o organizację gmin klasowych, bo ta zaprawia zarówno chłopca 10-letniego jak i młodzieńca dorosłego, który wkrótce ma opuścić mury szkolne,

do życia zbiorowego. Dając mu pewne prawa, uczy go ich przestrzegania, zaznajamia z trudnościami sprawowania choćby najskromniejszego urzędu, wyrabia poczucie sprawiedliwości i zniewala do pewnej — w dobrem tego słowa znaczeniu — solidarności. Zarówno otwiera młodzieży oczy na ten fakt, iż, im kto ma więcej praw, tem więcej ciąży na nim obowiązków.

Gminy klasowe miały pewien im pozostawiony zakres działania. Do nich należało przestrzeganie porządku w obrębie ich klasy, dbałość o ich estetyczny wygląd, czuwanie nad karnością podczas przerw i wspólnych marszów, czy wycieczek. One miały przez swych przedstawicieli rozpatrywać drobniejsze spory koleżeńskie lub przekroczenia uczniowskie. One wreszcie troszczyć się o mniej uzdolnionych kolegów.

Niektóre klasy wykazały żywszy ruch na tem polu. I tak kl. III b miała w roku bieżącym gminę, opartą an statucie gminnym, uchwalonym w roku poprzednim. Myślą przewodnią było uspołecznienie uczestników gminy, wszczepienie w nich poczucia wzajemnej zależności i pomocy, zrozumienia praw gminnych. W myśl tych zasad uczniowie mieli oddane sądownictwo klasowe, pilnowanie porządku w budynku szkolnym i na wymarszach klasy, układanie przepisów klasowych; nadto pomoc wzajemna bezinteresowna w nauce, współdzielcza bibljoteka, ozdabianie klasy kwiatami. W roku bieżącym prowadzono również tablicę honorową, w której wyszczególniano uczniów wzorowych pod względem zachowania i nauki. Fundusze, zresztą bardzo skromne, czerpała klasa z dobrowolnie nałożonych na siebie podatków (10 groszy na miesiąc) i darów.

Posiedzenia gminy, zawsze w obecności wychowawcy, odbywały się raz na tydzień. Na posiedzeniach prowadzono protokół i odczytywano kronikę. Protokolantami byli Dym, Szostak, Ochalski, Schütz, Klug, Lempart, Węgrzynowski. Kronikę pisali Porębski, Mikulski, Ochalski, Bromowicz, Pretzel, Jasiński, Lempart, Wyżga, Klug. Na posiedzeniach wygłosili następujący uczniowie wykłady: Essen: „Wilno i jego zabytki“, „Wspomnienia z Rosji sowieckiej“, „Tajgi Syberji“. Klug: „O koralach morskich“, Porębski: „Wycieczka do Lourdes“, Schneid: „O gołębiach“, Ochalski 2 wykłady: „O flocie polskiej“ i Recytacja monologów humorystycznych.

Klasa urządziła na dochód bibljoteki loterję i przedstawienie kinowe. Ilość książek wzrosła do 60, między niemi trylogja Sienkiewicza, Rodziewiczówna, Umiński i t. d.

Zarząd gminy stanowili w I. półroczu: Wilga, wójt, Chudzikiewicz podwójci, Dydyński, skarbnik, Skrzyński, gospodarz, Hein, Wróblewski i Porębski radni.

W II. półroczu Porębski wójt, Karbowski, podwójci, Szostak, gospodarz, Dydyński skarbnik, Frischer, Bromowicz radni.

K l a s ą VI a, zorganizowaną w gminę szkolną im. Bolesława Chrobrego, kierowała pod opieką wychowawcy Rada gminna przy pomocy Komisji administracyjnej i Sądu koleżeńskiego. Gmina posiadała swoją kasę, do której wpływały stale podatki (50 gr. miesięcznie) i kary pieniężne nałożone przez Komisję administracyjną.

Walnych Zgromadzeń było 4. Posiedzenia Rady gminnej odbyżwały się co 2 tyg. po lekcji V, we środę. Przedmiotem obrad były sprawy gminne, jak np. administracja, higjena sali, karność, wzajemne stosunki koleżeńskie, stan nauki i t. p.

Na 2 zebraniach całej gminy omówiono sprawę przeciążenia naukowego i zajęć pozaszkolnych.

W porze zimowej urządzono 6 zabaw gminnych i 1 turniej ping - pongowy. Gmina wzięła udział w przedstawieniu Księcia Niezłomnego Calderona w Teatrze miejskim i odbyła wycieczkę do Dubia.

Sąd koleżeński rozpatrywał dwa spory koleżeńskie.

Do wychowania obywatelskiego młodzieży w naszym zakładzie przyczynia się w znacznej mierze również K o ł o L. O. P. P., ponieważ pozwala jej zapoznawać się z potrzebami państwa, a zarazem poucza ją, jakie obowiązki ciężą wskutek nich na wszystkich bez wyjątku obywatelach naszej ojczyzny.

Koło L. O. P. P. zawiązało się wśród młodzieży, uczęszczającej do naszego gimnazjum, jeszcze w ubiegłym roku, a to dzięki silnemu poparciu Prof. M. Kupczyńskiego, który prawdziwie okazał się jego opiekunem.

Działalność zeszłoroczna zachęciła szeregi młodzieży do przystępowania do Koła w charakterze członków. Dopomógł temu i tydzień lotniczy, urządzony w październiku 1926 r., podczas którego dwaj członkowie, a mianowicie Jan Rajtar i Otto Herlinger, uczniowie kl VII a, wygłosili do kolegów, zebranych w sali rysunkowej, dwa odczyty propagandowe o znaczeniu i zadaniach Ligi Obrony Powietrznej Państwa. Nie poprzestano jednak na tem. Członkowie obchodzili wszystkie klasy, zachęcając kolegów do zapisywania się do Koła. Zabiegi też ich uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem, gdyż obecnie liczy Koło 215 członków czynnych.

Stanąwszy silnie, przystąpiono natychmiast do zorganizowania sekcji modelarstwa lotniczego. Ponieważ zgłosiło się do niej dużo chętnych pracowników, zabrano się w jesieni 1926 r. z zapałem do pracy i zbudowano 20 modeli latających, z któremi gimnazjum nasze stanęło do konkursu i wzięło cztery nagrody. Uroczystość rozdania nagród odbyła się 5 kwietnia b. r. w odpowiednio przystrojonej sali rysunkowej i w obecności wszystkich uczniów zakładu. Przybyli na nią przedstawiciele wojskowości, wojewódzkiego i powiatowego Komitetu L. O. P. P. Do zebranych przemówił Dyrektor zakładu. Po powitaniu gości podniósł zna-

czenie lotnictwa tak podczas wojny, jakoteż pokoju, zachęcił młodzież do współpracy w tem zbożnem dziele i wzniósł okrzyk na cześć Rzeczypospolitej Polskiej, który zebrani powtórzyli z zapałem wśród dźwięków Hymnu narodowego, odegranego przez orkiestrę zakładu. Z kolei przemówił przedstawiciel wojewódzkiego Komitetu, a przedstawiciel wojskowości Pan Pułkownik Malczewski wręczył nagrody następującym uczniom.

Nagrodę II. otrzymali: Kowarzyk—Jasiewicz—Wyrobek. Nagrodę III: Głodkiewicz. Nagrodę IV. otrzymali: Kowarzyk—Jasiewicz—Wyrobek. Nagrodę V: Rouppert—Petecki—Skrochowski.

Nagrodzonych Koledzy darzyli oklaskami. Wśród dźwięków marszu, odegranego przez orkiestrę, uczestnicy w miłym nastroju opuścili zakład.

Dla zdobycia odpowiednich funduszów urządziło Koło przy pomocy Kółka dramatycznego wieczorek lotniczy.

W miesiącu kwietniu sekcja modelarska wykonała kilkadziesiąt modeli, z których 21 wysłano na wystawę lotniczą do Warszawy.

Obecnie sekcja pracuje nad budową nowych modeli i szybowca (na co otrzymała 200 zł. od Krakowskiego Komitetu Wojewódzkiego), by wziąć udział w wystawie, jaka odbędzie się w Krakowie od 25 czerwca do 3 lipca i stanąć do konkursu.

Koło posiada własną bibljotekę, złożoną z 64 dzieł fachowych.

Fundusze Koła: Dochody 625.89 zł; rozchód 590.81 zł. Pozostałość kasowa 35.08 zł.

Skład Zarządu: Andrzej Siedlecki (VII a) — prezes, Stefan Bolland (VII a) — zastępca prezesa, Jan Petecki (VI a) — sekretarz, Aleksander Stasiniewicz (VII a) — skarbnik, Otto Herlinger (VII a) — bibljotekarz, Kazimierz Wyrobek (VI a) — przewodniczący sekcji modelarskiej, Jan Jasiewicz (VI a) i Wandalin Kowarzyk (VI a) — jego zastępcy.

Sekcję modelarską prowadził bezinteresownie WPan Książek, instruktor szkoły przemysłowej, za co Dyrekcja tą drogą składa mu serdeczne podziękowanie.

Wychowanie narodowe polegało na pielęgnowaniu i rozbudzanu uczuć patrjotycznych przez różne wieczorki. Jakkolwiek każda lekcja szkolna nasuwa nauczycielowi dosyć sposobności do rozniecania uczucia miłości ku temu, co wielkie, a prawdziwie polskie i budzenia umiłowania naszej tradycji narodowej — to mimo to wiek młody potrzebuje silniejszych bodźców, któreby zwracały jego uwagę na wielkie wydarzenia i postacie przeszłości i chwili obecnej. Dla tego nie pomijano żadnego ważniejszego w dziejach naszych zdarzenia, by nie zwrócić nań uwagi młodzieży przez okolicznościowe poranki jak i uroczyste wieczorki.

Przeto dnia 30 października zakład obchodził skromnym porankiem rocznicę oswobodzenia Krakowa.

Dzień 12 listopada, jako dzień święta narodowego, był wolny od wszelkich zajęć szkolnych. Młodzież uczestniczyła w nabożeństwie, odprawionem przez ks. katechetę zakładu, by po niem powrócić do zakładu, gdzie do starszych przemówił Dr Mieczysław Ziemnowicz, a do młodszych Dr Kazimierz Piwarski, podkreślając, jak wielkie dla naszego narodu ma znaczenie odzyskanie wolności i wspominając te wielkie postacie doby obecnej, które przyczyniły się w czemkolwiek do jej odzyskania. Uroczystość zakończyła się wzniesieniem okrzyku na cześć Rzeczypospolitej Polskiej i odśpiewaniem Roty Konopnickiej.

Z przeszłości uczcił zakład skromnemi porankami rocznicę powstania Kościuszkowskiego, listopadowego i styczniowego.

Aby uwypuklić młodzieży znaczenie wielkich naszych poetów i zapalić ją do prawdziwego ukochania ich poezji, zakład z całym pietyzmem przystąpił do urządzenia tradycyjnego wieczoru Trzech Wieszczów. Miał do pokonania jednak olbrzymie trudności. Trzeba bowiem było wystarać się o odpowiednią salę i pokonać cały szereg innych przeszkód technicznych. Nie zrażano się jednak niczem. Grono, Komitet Rodzicielski i młodzież dokładali wszystkich starań, aby całość wypadła godnie. Z ramienia Grona całą akcją kierował niestrudzenie Ks. Prof. Macheta. Pomagali mu Panowie: Michoński (deklamacje zbiorowe), P. Kupczyński (przygotowanie orkiestry), Ks. Wojtusiak (przygotowanie chóru). Prezes Komitetu Rodzicielskiego, Pan Radca Z. Skąpski i sekretarz p. Bochenek, wzięli na swe barki stronę techniczno-administracyjną. Młodzież zaś chętnie uczęszczała na próby i ochotnie spełniała wszystkie czynności, z urządzeniem wieczorku związane.

Wobec tej harmonijnej współpracy całość wypadła składnie, a pod względem artystycznym osiągnęła wyżynę, przekraczającą daleko zwykły poziom wieczorków uczniowskich.

Uroczystość ta odbyła się dnia 9 marca 1927 r. o godzinie 7 wieczorem w Teatrze Nowości, przy ul. Rajskiej L. 12. Zaszczycili ją swą obecnością JWPan Dr Feliks Przyjemski, Naczelnik W. Szk. śr. i zastępca Kuratora i JWPan Dr Jan Jakóbiec, wizytator. Złożyły się na nią: Słowo wstępne, wygłoszone przez A. Woźniakiewicza (VII a); chór pod batutą Ks. Prof. M. Wojtusiaka (Chopin — Polonez A-dur, Jeszcze Polska nie zginęła — Pożary), gra na fortepianie J. Ekiera (III a), deklamacja z „Króla Ducha" Jankowskiego (VII a), gra solowa na skrzypcach Wapiennika (VIII b), deklamacja z Krasińskiego „O Piękna moja", wygłoszona przez Peteckiego (VI a), gra solowa na wiolonczeli Mikulskiego (III b). Na zakończenie uczniowie odegrali Akt II. Konfederatów Barskich. Na początku i podczas przerw przygrywała symfoniczna

orkiestra gimnazjalna pod batutą Pileskiego Tadeusza, ucznia klasy V.

Na cześć Słowackiego urządził zakład dnia 21 czerwca uroczystą Akademję, połączoną z nabożeństwem szkolnem.

W pięknie przystrojonej sali rysunkowej rozpoczął uroczystość chór zakładu. Po deklamacji Senowskiego, ucznia kl. IV., przemówił Ks. prof. Macheta, podnosząc w podniosłych słowach twórczość nieśmiertelnego Wieszcza, którego prochy wolna Ojczyzna sprowadza obecnie na ziemię rodzinną i składa na Wawelu, by spoczął obok królów, bohaterów i wieszcza Adama. Uroczystość zakończył odegrany przez orkiestrę gimnazjalną żałobny marsz Chopina.

c) Wychowanie naukowe.

Wychodząc z założenia, że młodzież starsza potrzebuje nie tylko kierownictwa moralnego, ale musi również znaleźć zaspokojenie swoich potrzeb intellektualnych, wykraczających często poza dziedzinę naukową, ustaloną programami szkolnemi, Dyrekcja zakładu wraz z Gronem nauczycielskiem, a przy finansowem poparciu Komitetu Rodzicielskiego, powołała do życia różne organizacje, któreby umożliwiły młodzieży kształcenie się dalsze i głębsze w umiłowanem przez siebie przedmiocie.

Prowadzono przeto w dalszym ciągu t. zw. Czytelnię uczniów.

Umieszczona w sali Rady Pedagogicznej, posiadała następujące czasopisma: Iskry, Tygodnik Ilustrowany, Przegląd powszechny, Harcerz, Orli Lot, Język Polski, Rzeczy Piękne, Ziemia, Morze, Przyroda i Technika, Radjo-Amator, Radjofon Polski, Mechanik, Stadjon, Przegląd Sportowy, Sport wodny, Młody Lotnik, Polski Przegląd Fotograficzny, L'Illustration, Na szlakach świata, Wiadomości statystyczne.

Czytelnia była otwarta od 1 listopada r. 1926 do 15 maja r. 1927, a mianowicie dla uczniów kl. V i VI we wtorki, a dla uczniów kl. VII i VIII w piątki od godz. 5 do 7 po południu.

Korzystało przeciętnie 20 do 30 uczniów. Najpoczytniejsze były czasopisma ilustrowane, sportowe i techniczne. Dyżurnymi byli delegaci klas, a opiekunem Ks. Prof. Wł. Macheta.

On również prowadził dział polski bibljoteki uczniów.

Wypożyczano książki po lekcji V. w poniedziałki uczniom kl. VI a i VII b, we czwartki uczniom kl. III a, V, VI b, VIII a i VIII b, w piątki uczniom kl. II a, II b, III b, IV, VII, a w soboty uczniom kl. I a, I b, VI a.

Udział uczniów i ruch książek w r. szk. 1926/27 ilustruje następująca tablica:

Klasa	Liczba uczniów wypożyczających	Liczba dzieł wypożyczonych	Liczba tomów wypożyczonych
I a	33	339	339
I b	8	34	34
II a	24	210	210
II b	35	379	379
III a	38	357	357
III b	32	282	282
IV.	28	344	356
V.	42	321	348
VI a	41	349	363
VI b	7	31	39
VII a	33	239	290
VII b	44	461	509
VIII a	14	98	114
VIII b	17	103	118
Razem	396	3547	3738

Prócz tego działało na terenie szkoły Kółko naukowo-literackie kl. VII a i VII b, liczące 24 członków. Odbywało ono pod kierownictwem ks. prof. Machety co 2 tygodnie posiedzenia, na których omawiano pewne zagadnienia naukowo literackie, czytano wspólnie wyjątki z dzieł naukowych, wygłaszano referaty, po których przeprowadzano dyskusję.

Referaty wygłosili następujący członkowie:

Rudkowski, Kajetan Koźmian jako klasyk.

Borowski, Znaczenie Jana Śniadeckiego na polu naukowem.

Frankiewicz, Z walki klasyków z romantykami.

Lewin, Wpływ bajki Lafontaine'a na bajkę polską.

Krzyżanowski, Przyroda i lud ruski w poezji Malczewskiego, Zaleskiego i Goszczyńskiego.

Tobiasz, Romans sentymentalny w Polsce.

Jarosz Wł., Byron i jego wpływ na Mickiewicza i poetów ukraińskich.

Wątorek, Poglądy estetyczne M. Mochnackiego.

Rudkowski, M. Mochnacki jako polityk i historyk.

Horain, Wrażenia z wycieczki szkolnej do Rumunji, Bułgarji i Konstantynopola.

Konieczny, A. Towiański i jego nauka.

Bojarski, Wpływ dramatów Szekspira na Balladynę Słowackiego.

Niemieckie Kółko literackie kl. VIII a, pozostające pod opieką prof. Michońskiego, odbyło pięć posiedzeń, na których wygłosili uczniowie następujące referaty:

J. Seeliger: Leibnitz und seine Philosophie.

Stan. Nowogrodzki: Die Architkur und Stile in ihrer Abhängigkeit von den Zeitströmungen.

M. Bielski: Lessing und seine Bedeutung für das deutsche Drama.

Tad. Dorawski: Goethe als Stürmer und Dränger.

A. Scipio: Schillers Tendenzdramen.

Po referatach wywiązywała się zawsze żywa dyskusja.

Kółko francuskie zostało założone przez Prof. Dra Łukasika w styczniu b. r. w chwili, gdy zorganizowanie bibljoteki francuskiej pozwoliło na podjęcie pracy, polegającej na odczytywaniu sprawozdań treści historycznej i literackiej. Mała liczba odpowiednich książek utrudniała znacznie pracę. Przy końcu roku szkolnego zakupiono jednak w tym celu większą ilość książek naukowych. Komitet Rodzicielski zaprenumerował 1 dziennik francuski „Journal des dèbats" i 3 czasopisma „Les Annales — Illustration — Jeunesse illustrèe". W ciągu roku przedstawiono następujące referaty: 1) Niemcy w powieściach P. Loti i Chwile Farrère'a; 2) Wielcy Francuzi o Polsce; 3) Les Auteurs comiques français avant Molière; 4) Teatry francuskie w XVII wieku; 5) Rozbiór Myśli Pascal'a; 6) Sobieski we Francji; 7) Główne rysy francuskiego teatru klasycznego; 8) Wielka wojna w literaturze francuskiej.

Celem Kółka filologicznego kl. VI a, b i VII b było zapoznanie uczniów z kulturą grecką. Do Kółka zapisało się uczniów 29, a to z kl. VI a — 10, VI b — 6, VII b — 13. Przewodniczącym obrano Krzyżanowskiego J., ucznia kl. VII b, zastępcą Ba-

ziuka Jarosława, ucznia kl. VI a, a sekretarzami Kirschnera Edgarda, ucznia kl. VII b i Szpilczyńskiego Stanisława, ucznia kl. VI b. Opiekę sprawował Prof. Jakób Plezia. Posiedzenia odbywały się co poniedziałek. Frekwencja przeciętna 18.

Opiekun Kółka mówił o „Znaczeniu kultury greckiej", czytano wstęp do Mitologji Parandowskiego, o bogach i miejscach kultu, Ajschylosa — Prometeusz skowany, Sofoklesa — Król Edyp. Referaty wygłosili: Kopera Jerzy, uczeń kl. VII b, o „Bogach niebieskich", Żuławski Mieczysław, uczeń kl. VI b, o „Bogach ziemskich", Idzik Jan, uczeń kl. VI b, o „Bogach podziemnych", Szpilczyński Stanisław, uczeń kl. VI b, o „Religji greckiej", Kirschner Edgard uczeń kl. VII b, o „Tragedjach Ajschylosa", Krzyżanowski Józef, uczeń kl. VII b, o „Rzeźbie greckiej", Litawski Odon, uczeń kl. VII b, opowiedział swe Wrażenia z wycieczki do Włoch, ilustrując je przeźroczami.

Kierownik Kółka filologicznego klas VIIIa+b, prof. Rudolf Niemiec, postanowił zaznajomić członków z pochodzeniem niektórych wyrazów obcych, dotyczących życia codziennego i najbliższego otoczenia. Wyrazów takich omówił z górą 200. W związku z tem wygłosił 4 referaty. Po ogólniejszym, stanowiącym wstęp do cyklu wykładów, referacie p. t. Niektóre wyrazy obce i ich dzieje, poświęcił opiekun Kółka trzy zebrania na omówienie wyrazów obcych z następujących działów: materjałów na ubiory, ubiorów, środków żywności, domu, sprzętów domowych, miasta, ulicy, ruchu ulicznego, zabaw i rodziny.

Członkowie z kl. VII a brali udział w tych referatach, członkowie zaś z kl. VIIIa+b, w referatach tłómaczeniu i objaśnieniu Horacego: de arte poëtica. Praca nad „listem do Pizonów" odbywała się na podstawie dzieł dostarczonych przez opiekuna Kółka i pod jego kierownictwem.

Czytanie i objaśnienia utworu poprzedził referat opiekuna Kółka p. t.: Co skłoniło Horacego do napisania listu do Pizonów?

Po prawie dwuletniej przerwie datującej się od chwili, kiedy zdali maturę ostatni uczniowie, którzy w myśl programu gimnazjum realnego mieli naukę przyrody do ósmej klasy włącznie, okazała się potrzeba wznowienia tradycji dawnego Kółka miłośników przyrody.

Ograniczenie przyrody na wyższym stopniu do klasy czwartej i piątej, jeżeli wogóle somatologję w tej ostatniej można sensu stricto do tego zaliczyć, musiało z natury rzeczy spowodować tak rażącą lukę w ogólnem wykształceniu średniem, że pchnęło młodzież samą do odruchowej samoobrony przed nieuniknionym analfabetyzmem przyrodniczym.

Szlachetny ten odruch młodzeży znalazł należyty oddźwięk u odnośnych fachowców, którzy pospieszyli z całą gotowością, aby i w tym przejściowym okresie odrobić to, czemu oficjalna nauka przyrody w zmienionych warunkach sprostać nie potrafi.

Referaty, posiłkowane filmem i epidjaskopem, zajęcia praktyczne w pracowni biologicznej i wycieczki, miały zapewnić to minimum wiedzy przyrodniczej, jakie jest niezbędne do zakresu ogólnego wykształcenia średniego, a przedewszystkiem do umiłowania przyrody ojczystej.

Taki program działania przejęło na siebie Kółko Miłośników Przyrody, a debiut jego działalności pod postacią fimowego pokazu z odpowiedniem omówieniem kilku rzędów avifauny ojczystej daje usprawiedliwioną nadzieję, że stanie ono pod każdym względem na wysokości swego zadania.

Skład zarządu Kółka był następujący: Jakób Süsskind przewodniczący, Kazimierz Pazur sekretarz, Jan Dryszkiewicz skarbnik.

Rdzeń zatem wznowionego Kółka stanowili uczniowie klasy piątej, jako główni inicjatorzy całej idei, która utrzymując się pośród nich, obejmie z czasem sukcesywnie całą młodzież klas wyższych.

Kuratorem Kółka był prof. Dr Momot.

K ó ł k o n a u k o w e f i z y c z n e, którego opiekunem był prof. K. Fijoł, liczyło 30 uczniów z pośród uczniów klas VI—VIII. Przewodniczył w pierwszem półroczu Kalczyński (VIII a), w drugiem Zagórski (VII b). Czytano referaty z demonstracjami. Celem propagowania radja sprawiono własnymi środkami aparat detektorowy. Na użytek Kółka podarował p. inż. Kleczewski używany motorek elektryczny, uczeń Grzesiak VII a dał suwak mierniczy. Prof. uniw. p. Dr Kozak przeznaczył kilka litrów skroplonego powietrza. Uczeń Zagórski VII b wykonał model galwanometru z ruchomym rdzeniem żelaznym, Paszyński VI b zrobił model wagi dziesiętnej. W przygotowaniach do demonstracyj i ćwiczeń brali udział uczniowie Kosiński VIII a, Zagórski, Szczyrbak VII b i Stanowski VI a. Trzykrotnie korzystano z epidiaskopu pracowni biologicznej prof. Dra Momota.

Referaty: Klasy ósme: Wapiennik: Zjawiska akustyczne. Kukuk: Dynamomaszyna.

Klasy siódme: Gundelach: Chrom. Malinowski: Pierwiastki promieniotwórcze. Silberbach: Skroplenie powietrza i Zasady radjofonji z pokazem 4-lampowego aparatu rezonansowego. Warczewski: Silniki spalinowe. Paszkowski: Gazownictwo. Wałęga: Polaryzacja światła. Gottlieb: Zasady fotografji. Kopera: Metale szlachetne. Kowalewski: Miedź, złoto. Kwinta: Cyna, ołów. Szczyrbak: Rtęć. Nadto 5 referatów astronomicznych: Merkury, Wenus, Neptun, Uran, Ziemia — księżyc. Zagórski: Dedektory i Lampa elektronowa. Buiński, Borowski, Filipkiewicz, Konieczny, Wysocki przerabiali około 200 zadań „Zbioru“ Rybczyńskiego.

Klasy szóste: Stanowski — Droga mleczna — Sód, potas — Koszta sporządzenia detektora. Czyżowski, Liptak przerobili kilkadziesiąt zadań wymienionego „Zbioru“.

d) Wychowanie estetyczne.

Wychowanie estetyczne w naszym zakładzie szło w kilku kierunkach. O ile chodzi o piękno w malarstwie i sztukach plastycznych — to spoczywało w rękach prof. Dąbrowskiego, pod którego kier. w ciągu roku szk. zwiedzili uczniowie zbiory muzealne i czasowe wystawy sztuki współczesnej, wysłuchując na ten temat stosownych objaśnień. I tak stosownie do stopnia nauki uczniów jak i indywidualnych uzdolnień w zakresie plastyki poszczególnych klas, czy jednostek zwiedzano i objaśniano zbiory Muzeum Narodowego, Muzeum Przemysłowego, Muzeum Etnograficznego, prawie wszystkie wystawy bieżące w Tow. Sztuk Piękn. i artystów „Niezależnych".

Nadto w związku ze studjami architektury zabytkowej Krakowa zwiedzano liczne kościoły, dziedziniec Bibljoteki Jagiellońskiej, Katedrę i Zamek na Wawelu i w. in. zabytków miasta.

Te wycieczki naukowe odbywano z poszczególnymi oddziałami od kl. III. włącznie począwszy, przeciętnie raz na miesiąc z każdą klasą.

Prócz tego kl. II b pod kierownictwem Pana Wychowawcy zwiedziła kilka wystaw, a kl. IV z p. prof. Piaseckim Muzeum Czartoryskich.

Pielęgnowaniem śpiewu w zakładzie opiekował się ks. prof. Wojtusiak.

Zorganizował on dwa chóry, męski i dziecinny, które w ważniejszych uroczystościach zakładu, a zwłaszcza w okresie kolęd występowały razem jako chór mieszany. Do chórów należeli uczniowie ze wszystkich klas od I. do VIII. w liczbie ogólnej ponad 100 (chór męski 68, chór dziecinny 47), co w wysokiej mierze zbliżało chłopców do siebie, jak również wyrabiało w nich poczucie solidarności koleżeńskiej bez różnicy klas.

Aby wzbudzić w uczniach zainteresowanie w nauce i regularne uczęszczanie na próby, dawano chórom jak najczęściej sposobność publicznego występowania przez cały rok szkolny: I tak stale jakiś chór śpiewał na nabożeństwach szkolnych co niedzielę i święto. Chóry uświetniały najważniejsze chwile zakładu, jak imieniny p. dyrektora, uroczystość opłatka w Sodalicji Marjańskiej, akademję na cześć św. Stanisława Kostki, wieczorek ku czci Trzech wieszczów, poranek z okazji sprowadzenia zwłok Słowackiego. Dla większej zachęty do pracy wystąpiły chóry w kilku kościołach krakowskich na tłumnie uczęszczanych nabożeństwach.

Co się tyczy materjału przerobionego, to ten zawsze ściśle stosował się do programu i ducha uroczystości: a więc chóry przerobiły szereg pięknych pieśni na 4, 3 i 2 głosy na uroczystości całego roku ze specjalnem wyszczególnieniem kolęd, jako lekkich i przez wszystkich umiłowanych pieśni. Na uroczystości świeckie

przygotowano szereg pieśni okolicznościowych doborowych tak treścią tekstu jak i wartością muzyczną.

Przy przerabianiu pieśni nie chodziło tyle o ilość, jak raczej o artystyczne wykonanie, o wpojenie młodzieży, na czem polega piękno w śpiewaniu i wzbudzenie zamiłowania do tej sztuki. Dlatego też zaczynano z początku roku od rzeczy bardzo łatwych, aby później dojść nawet do trudnych, jak polonez A-dur Chopina na chór męski z akompaniamentem fortepianu. Naogół młodzież chętnie brała udział w próbach z wyjątkiem samego końca roku szkolnego, kiedy różne rozrywki wiosenne są dla niej wielką dystrakcją w pracy szkolnej, zwłaszcza popołudniowej.

Zakład posiada również organizacje, mające na celu budzenie zamiłowania do muzyki. Do nich należy przedewszystkiem **orkiestra dęta i symfoniczna.** Koszt utrzymania orkiestry dętej wziął na siebie Komitet rodzicielski, opłacając przedewszystkiem nauczyciela muzyki i łożąc na naprawę instrumentów. Posiada ich orkiestra 49. Próby odbywały się 3 razy tygodniowo w poniedziałki, piątki i soboty po 2 godziny pod kierownictwem znanego kapelmistrza p. Jana Tessarzyka.

Orkiestra brała czynny udział we wszystkich szkolnych uroczystościach. Również występowała na chórze kościoła św. Anny, grając kolendy. W bieżącym roku szkolnym miała podwójną obsadę. Starszą, złożoną z 40 uczniów, której przewodniczył Preiss Zbigniew, i drugą, niejako uzupełniającą, złożoną z 7 uczniów.

Członkowie:

Klasa III a: Bogatyński Adam, Gina Jerzy, Chmiel Miłosz.

Klasa IV: Mayer Teodor, Mroczkowski Zbigniew, Niemczyk Wojciech, Senowski Jerzy, Skoczowski Marjan.

Klasa V: Boguszewski Bohdan, Epstein Marjan, Pileski Tadeusz.

Klasa VI a: Balcer Zbigniew, Baziuk Jarosław, Fischer Karol, Fryc Tadeusz, Ehrenpreis Wiktor, Isenberg Erwin, Jasiewicz Jan, Kowarzyk Wendelin, Mikułowski-Pomorski Tadeusz, Ostrowski Witold, Petecki Jan, Skrochowski Kazimierz, Stanowski Jerzy, Süsskind Henryk, Wyrobek Kazimierz.

Klasa VI b: Boguszewski Bolesław, Dadak Józef, Gajdecki Aleksander, Greszczuk Edward, Kłodziński Zygmunt, Lenk Czesław.

Klasa VII b: Bohdanowicz Jan, Litawski Odon, Pretzel Oskar, Zagórski Kazimierz.

Klasa VIII a: Kosiński Tadeusz.

Klasa VIII b: Fragner Stefan, Oskarbski Tadeusz, Wapiennik Józef.

Dyrygent: Zbigniew Preiss.

Zostali przyłączenie nowi uczniowie z następujących klas:

Klasa III a: Czajka Bronisław, Koczur Juljan, Rejman Stefan, Zgorzelski Józef.

Klasa V: Bogatyński Marjan.

Klasa VI a: Prochyra Tadeusz, Zubczewski Adam, Zdziechowski Jan.

Prócz orkiestry dętej powstała w bieżącym roku szkolnym orkiestra symfoniczna, biorąca udział w wieczorkach uroczystych szkolnych. Dyrygentem jej był Tadeusz Pileski, uczeń kl. V. — Należeli do niej uczniowie:

Klasa IV: Fabris Arrigo, Kleszczyński Ign., Senowski Jerzy.

Klasa VI a: Ehrenpreis Wiktor, Fischer Karol, Jaśkiewicz Juljan.

Klasa VI b: Cach Eugenjusz, Gajdecki Aleksander. Kłodziński Zygmunt, Lax Henryk, Walenda Stanisław.

Klasa VIII a: Maziarski Henryk.

Klasa VIII b: Fragner Stefan, Sożewski Roman.

Dyrygent: Tadeusz Pileski, kl. V.

Orkiestra grała następujące utwory:

Wiarusy: Polonez — M. Fall.

L'amour pour l'amour - valse — A. Karasiński.

Picador: Marsz — Max Oscheid, op. 172.

Wjazd do Santtaga: Charakterstück — Jos. Dobes, op. 25.

Starzy przyjaciele: Marsz.

Marsz żałobny — Fryd. Chopina.

Aby jednak zapewnić zakładowi coraz to nowe siły muzyczne, a zarazem umożliwić uboższej młodzieży korzystanie z nauki gry na skrzypcach, Dyrekcja zaprowadziła nadobowiązkowe jej nauczanie. Weszła mianowicie w porozumienie z panem Franciszkiem Koniorem, profesorem państw. Seminarjum nauczycielskiego męskiego, który za pewnem wynagrodzeniem uczy młodzież tutejszego zakładu w wymiarze sześciu godzin tygodniowo. Zorganizował trzy kursy: *a*) początkujących, *b*) mających już początki, *c*) w grze zaawansowanych. Obecnie Dyrekcja z pomocą Komitetu Rodzicielskiego zakupiła basy i wiolonczelę, aby z początkiem przyszłego roku szkolnego móc rozpocząć naukę i na tych instrumentach.

Estetycznie na młodzież oddziaływało również Kółko dramatyczne, budzące zamiłowanie do pięknej deklamacji i poprawnej dykcji. Liczyło ono w bieżącym roku 16 członków, którzy z całym zapałem starali się o ruchliwość w Kole. Było ono czynne zwłaszcza w porze zimowej. W grudniu i styczniu urządziło 3 przedstawienia.

Odegrano: „Złoty Cielec“ — Dobrzańskiego; „Czwarta ściana“ — Jewreinowa.

W lutym urządziło Koło 3 przedstawienia na dochód L. O. P. P. naszego Zakładu.

Odegrano dwie sztuki: „Pokój do wynajęcia“ — Popławskiego; „Stryj przyjechał“ — Królikowskiego.

W marcu odegrał Zespół Koła: Konfederatów Barskich II. na wieczorku „Trzech Wieszczów“ w teatrze przy ul. Rajskiej.

W kwietniu na prośbę Zarządu szpitala dla umysłowo chorych w Kobierzynie urządziło Kółko dramat. przedstawienie połączone ze śpiewem i monologami.

Zarząd szpitala wyraził Zespołowi serdeczne podziękowanie imieniem tych chorych, którzy tej strawy duchowej tak bardzo potrzebują i na długie tygodnie żywy temat do rozmowy zyskują. Kierownikiem artystycznym Kółka był p. Grzegorz Senowski art. dram., a jego opiekunem prof. Stefan Michoński. Koło cieszyło się łaskawym współudziałem JWP. Marji Chmielowej.

Do teatru i koncerty uczęszczała młodzież przeważnie pod opieką rodziców za zezwoleniem Dyrekcji. Z Panami Wychowawcami klas były poszczególne zespoły uczniów na „Akropolis“ Wyspiańskiego i na „Cyrano de Bergerac“.

Pan Prezes Komitetu Rodzicielskiego, korzystając z anteny, istniejącej w zakładzie, urządził cztery audycje radiowe dla naszej młodzieży, w których wzięli również udział rodzice uczniów.

e) Wychowanie fizyczne.

Dla normalnego rozwoju fizycznego potrzebne są przedewszystkiem odpowiednie warunki higjeniczne. Przeto Dyrekcja wraz z lekarzem szkolnym dokładała wszelkich starań, aby budynek, nieprzystosowany do potrzeb szkolnych, utrzymać w należytej czystości. Dlatego przynajmniej raz na miesiąc zaprawiano podłogi oliwą pyłochłonną. Do wszystkich klas i korytarzach powstawiano spluwaczki higjeniczne na wysokich podstawach (koszt ich 478.50); dla odświeżanie powietrza po klasach sprawiono przyrząd Elektroux (5715 zł.), a celem utrzymania jednostajnej temperatury wszystkie sale szkolne zaopatrzono w termometry (40.80 zł.).

Nad zdrowiem młodzieży czuwał lekarz szkolny, p. Dr Adolf Klęsk, który zbadał szczegółowo wszystkich uczniów, w wielu wypadkach w obecności rodziców, a chorych kierował do odpowiednich poradni, względnie klinik. Prócz tego zbadał kandydatów do hufca, obozów, kolonij wakacyjnych, jakoteż członków orkiestry i Kółek sportowych, nadających się do uwolnienia od gimnastyki lub śpiewu i wstępujących do wojska. W miesiącach zimowych szczepił przeciwko szkarlatynie, a w maju przeciwko ospie (55).

Lekarz brał udział w konferencjach plenarnych, na których omawiano często sprawy higjeny ogólnej, budynku i nauczania.

Ogólny stan zdrowotny uczniów był zadawalniający, gdyż mimo panującej w mieście szkarlatyny, zanotowano zaledwie 3 wypadki tegoż cierpienia.

Z innych chorób zakaźnych zaobserwowano 2 wypadki ospy wietrznej, 1 tyfusu brzusznego, 2 odry, 2 mumpsa i 29 przypadków grypy. Jeden uczeń zmarł na gruźlicę płuc przed rozpoczęciem roku szkolnego, jeden na szkarlatynę. 2 uczniów skierowano z powodu płuc do Zakopanego, a jednego z gruźlicą kości na klinikę chirurgiczną.

Lekarz odbywał po klasach pogadanki higjeniczne, jakoteż konferował z rodzicami w sprawie zdrowia dzieci i zachęcał do sportów. Ważniejszych zranień i złamań było 12 z tego jednak 8 po za szkołą.

Z apteczki szkolnej korzystano 62 razy.

Po chorobach zakaźnych M. U. Zdrowia mył, względnie dezynfekował odpowiednią klasę, a lekarz szkolny przeglądał uczniów, podobnie każdego, który z powodu choroby był dłużej nieobecny w szkole jak 3 dni.

Prócz tego badał lekarz rozrost fizyczny młodzieży w zależności od wysiłku umysłowego i uwagami swemi podzielił się z gronem nauczycielskiem. Wyniki ujął w formę referatu, który Dyrekcja postanowiła wydrukować.

CIĘŻAR CIAŁA A EGZAMINA

podał

Dr Adolf Klęsk

lekarz szkolny.

Ciężar naszego ciała (jeżeli przyjmiemy, że dany osobnik pozostaje w jednakich warunkach) ulega niemal ciągle wahaniom zależnym od pory roku, odżywienia, snu i wysiłków w fizycznych. Natomiast dotąd mniej stosunkowo znaną jest kwestja związku wagi ciała z pracą umysłową. Badania fizjologów i psychologów wykazały, że **praca umysłowa obsorbuje bardzo organizm, a przynajmniej wcale nie mniej jak praca fizyczna,** czego dowodem fakt, że mózg potrzebuje do swej funkcji znacznie więcej krwi, jak wszystkie mięśnie razem wzięte. Może być, że po części w związku z tem pozostaje to, że dzieci pilne i zdolne są zwykle więcej wątłe i mniej ważą jak przeciętne lub tępe, co jednak odnieść można w wielu wypadkach i do tego, że dzieci pilne więcej w domu siedzą i czytają, a mniej oddają się sportom i ćwiczeniom fizycznym.

Normalne wahania wagi ciała nie powinny przekraczać 1 kilograma, natomiast, jeżeli już dochodzą 2 kg., mówimy, że dany osobnik schudł ewent. że tyje.

Ciekawym eksperymentem psycho-fizjologicznym co do wagi ciała w związku z pracą umysłową (przyczem i niedospane noce wchodzą w rachubę) są egzamina, a zwłaszcza matura. Swego czasu przeprowadził na ten temat badania Dr Selter i przekonał się, że po egzaminach, a względnie przygotowywaniu się do nich, utrata wagi ciała dochodziła u niektórych kandydatów, do

5 kg., co stanowi olbrzymi ubytek, jeżeli się zważy krótki przeciąg czasu i brak innych do tego przyczyn [1]).

Zastanawiając się nad tą sprawą, postanowiłem przeprowadzić badania. celem przekonania się, czy da się tu wykryć jakiś ściślejszy związek między intenzywnością pracy, zdolnościami umysłowemi, a utratą wagi ciała, mając co roku obfity materjał w gimnazjach u maturzystów.

Chodziło mi mianowicie o to, by stwierdzić czy sam wysiłek umysłowy odgrywa tu rolę, czy też wchodzą tu w grę także zmieniony tryb życia, brak snu, gorsze odżywienie i t. p.

W tym celu badałem i ważyłem abiturjentów na 2—4 miesięcy przed egzaminem, a potem po egzaminie, przyczem badany składał mi zeznania po maturze:

1) Jakie podług oceny nauczycieli i własnej ma zdolności?
2) Ile godzin w dzień lub w nocy się uczy?
3) Jak się wtedy odżywiał?
4) Czy palił i ile?
5) Jak zdał maturę?
6) Jak się obecnie czuje?

Otóż odpowiedzi po maturze udzieliło mi 39 abiturjentów.

Z tych wykazało: ubytek wagi 21, przybytek wagi 6, tę samą wagę 3. — Ubytek wagi najwyższej wynosił 3½ kg. (przeciętnie 2).

Uczniowie odżywiali się tak samo jak zwykle, przeważnie nie palili, względnie mało i uczyli się w dzień 4—6 godzin. **Ci stracili mało, względnie nawet na wadze przybyli, natomiast najwięcej stracili na wadze uczniowie najzdolniejsi i najpilniejsi, chociaż uczyli się nieraz tyle godzin, co uczniowie o zdolnościach średnich lub słabych.**

Również niemal zawsze obserwowałem ubytek wagi u uczniów uczących się w nocy, chociaż różnica nie była tu tak duża, jak w stosunku do zdolności.

Wprawdzie statystyka moja jest mała, jednak dowodzi ona jaskrawo związku wagi ciała z wysiłkiem umysłowym, chociaż w mniejszym stopniu. jak to podał swego czasu Dr Selter. Najwięcej więc tracą na wadze uczniowie pilni i zdolni, jakoteż nerwowi. przejmujący się egzaminem.

Praca nocna odgrywa tu mniejszą rolę, bo uczniowie uczą się zwykle w nocy (między godz. 11—6 rano) najwyżej 2—3 godziny.

Aby zapewnić młodzieży należyty rozwój fizyczny, Dyrekcja wraz z profesorem Wawrzyńcem Kowalczykiem serdeczną opieką otoczyła wychowanie fizyczne.

Na jego całokształt składały się regularne ćwiczenia cielesne tudzież popołudniowe gry i zabawy ruchowe, lekka atletyka oraz

---

1) Młody człowiek powinien w tym wieku stale jeszcze przybywać na wadze bo rośnie a ubytek duży budzi podejrzenie choroby (gruźlica).

zależnie od sezonu pewne gałęzie sportu. Ćwiczenia cielesne odbywały się w wymiarze 14 godzin tygodniowo rano w wielkiej sali Sokoła, opłacanej przez Komitet Rodzicielski i Kuratorjum po połowie, 14 godzin w tygodniu ćwiczono po południu w sali gimnastycznej VIII gimnazjum, której koszta oświetlenia i częściowo opalania pokrył również Komitet Rodz. W porze cieplejszej i pogodnej młodzież ćwiczyła na obszernym dziedzińcu Sokoła, po południu zaś uczęszczała do parku Dra Jordana, gdzie wśród zieleni i słońca oddawała się z zapałem ćwiczeniom z przewagą gier i zabaw ruchowych.

Korzystano z każdej sposobności, by uczniów zarówno starszych jak przedewszystkiem młodszych pouczać o higjenie, o wartości i wpływie ćwiczeń cielesnych na organizm, o ogromnem znaczeniu świeżego i czystego powietrza. W związku z tem przeprowadzano często kontrolę czystości ciała i ubrania.

W ćwiczeniach cielesnych nie brali udziału rano zwolnieni przez lekarza szkolnego, popołudniu zaś ci sami, nadto dojeżdżający oraz zdalsza dochodzący.

Zakład brał udział w zawodach młodzieży szkolnej, urządzonych w jesieni i zimie 1926 przez krakowską YMCA. — Drużyna siatkowa i koszykowa z klas VIII b, VII b i VI b rozgrywała zawody z takąż drużyną państw. gimnazjum V, zdobyła jako nagrodę przechodnią puhar.

Aby umożliwić młodzieży wyćwiczenie się w pięknej i szlachetnej grze „Lawn-tenis“, wynajęła Dyrekcja kort w Parku Dra Jordana (12 godzin tygodniowo), na którym młodzież z klas IV do VII serjami, pod nadzorem, w miesiącach maju i czerwcu ćwiczyła.

Celem zapewnienia grom i zabawom na wolnem powietrzu należytego rozwoju zakupiła Dyrekcja następujące przybory. Dwie piłki do koszykówki i dłoniówki (30.20 zł.); 10 rakiet francuskich wraz z 12 piłkami (508 zł.); 2 komplety do nauki szermierki (130 zł.); 4 oszczepy (56 zł.); siatkę do dłoniówki (25 zł.); 7 dętek (20.50 zł.); 2 pompki (7 zł.); 1 iglicę (1). Łącznie wydano na ten cel 777.70 zł. Resztę funduszu pochłonęło komorne za salę Sokoła i podatek ponad 1500 zł. na domy wycieczkowe.

W bieżącym roku szkolnym ruch boiskowy nie mógł się jednak należycie rozwinąć z powodu niedopisującej pogody.

Z gier uprawiano w klasach wyższych: piłkę koszykową, dłoniówkę, palanta, uszatą, a niższych walkę narodów i przeważnie gry bieżne.

Z lekkiej atletyki ćwiczono przeważnie rzuty oszczepem i dyskiem, skoki w dal, oraz bieg przeważnie długometowy, gdyż na krótkie biegi nie pozwalał brak bieżni.

Oprócz obowiązkowych ćwiczeń cielesnych i gier młodzież naszego zakładu uprawiała jeszcze różne sporty, do czego służyło Koło sportowe, pozostające pod opieką prof. Ludwika Leszki.

Zadaniem Koła było umożliwić młodzieży naszego zakładu wszechstronne uprawianie różnych gałęzi sportu, celem hormonijnego rozwoju fizycznego. Wobec zakazu Władz szkolnych należenia uczniów do klubów sportowych, przy tak żywiołowym rozpędzie ich do sportu, organizacja tego rodzaju Kół musi stanowić przedmiot szczególnej pieczy szkoły. Oprócz strony czysto sportowej, młodzież musi także uczyć się pracować organizacyjnie i pokonać samodzielnie wiele trudności.

Koło sportowe naszego Zakładu nie spełniło wszystkich zamierzonych celów, niemniej rezultaty osiągnięte stanowią duży krok naprzód.

Z żalem żegnamy tych kolegów maturzystów, którzy tak wybitnie przyczynili się do rozwoju Koła.

Członków liczyło Koło 120. Klasy wyższe miały we Wydziale swych delegatów, klasy niższe reprezentowane były przez wójtów. Walne Zgromadzenie w październiku 1926 dokonało wyboru nowego Wydziału, przeprowadziło reorganizację Koła, oraz nakreśliło plan działalności.

W skład Wydziału weszli: prezes Scipio Andrzej, sekretarz Jasiewicz Jan, skarbnik Cuber Zygmunt. Przewodniczący Sekcji lekko-atletycznej Zb. Skocz, Gier ruchowych Stefaniuk, narciarskiej Stolfa, łyżwiarskiej Latacz, pływackiej Filipkiewicz, tennisowej Horain, turystycznej Sobieraj. — Uporządkowano i uzupełniono inwentarz sportowy dzięki wydatnej pomocy Dyrekcji i Komitetu Rodzicielskiego. Posiedzenia Wydziału odbywały się co miesiąc. Zależnie od sezonu, działalność Koła przenosiła się na poszczególne sekcje. Sekcja narciarska urządzała systematyczne ćwiczenia w terenie bliższym Krakowa, dzięki dobrym warunkom śnieżnym. W czasie świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy, nadto na początku drugiego półrocza urządzono trzy wycieczki w Tatry pod kier. prof. Leszki i S. Pelczarskiego, oraz na Magórkę koło Suchej, do Ojcowa oraz w Jurę krakowską.

Drużyna Sekcji wzięła udział w „I. zawodach narciarskich międzyszkolnych w Krakowie", zdobywając szereg nagród w biegu juniorów i seniorów. Forma zawodników w ciężkich warunkach biegu świadczyła o racjonalnej zaprawie. **Sekcja łyżwiarska** prowadziła systematyczne ćwiczenia w jeździe sztucznej i szybkiej oraz w grze w hockey'a. Wystawiono drużynę do zawodów międzyszkolnych łyżwiarskich, które niestety z powodu odwilży nie doszły do skutku.

Sekcja lekko-atletyczna odbywała ćwiczenia w biegach, rzutach i skokach samodzielnie oraz z innemi drużynami szkolnemi.

Sekcja tennisowa pod sprężystem kierownictwem Horaina (VII a) umożliwiła swym członkom grę, stojącą na dość wysokim poziomie sportowym i ma w swych szeregach kilku graczy, reprezentujących dobrą klasę juniorów.

Sekcja pływacka przygotowała drużynę na zawody międzyszkolne i ma kilku dobrych pływaków zarówno w stylu piersiowym, jak i czawlu (Filipkiewicz). Wioślarze naszego zakładu odbywali ćwiczenia jak w roku zeszłym na przystani Ak. Związku Sportowego.

Wiosną b. r. utworzyła się nadto sekcja jazdy konnej, dzięki poparciu władz wojskowych.

Nie zaniedbywano też wycieczek rozrywkowych, które w znacznej mierze przyczyniają się do zdrowia młodzieży. Klasy młodsze odbywały wycieczki bliższe, starsze znacznie dalsze. Na wyszczególnienie zasługują następujące wycieczki: kl. II a na Bielany kl. III a do Skały Kmity, kl. V do Tenczynka, kl. VI a pod Chrzanów dla zwiedzenia kopalni węgla; kl. VII a do Wieliczki i Pawlikowic, jakoteż do zamku tenczyńskiego w Rudnie; kl. VII b do Ojcowa i Pieskowej Skały, podczas której zwiedzono groty Łokietka i Czarną, ruiny zamku w Ojcowie, Grodziska i zamek w Pieskowej Skale.

W miesiącu lutym zorganizował Pan Prezes Komitetu Rodzicielskiego Radca Skąpski trzy wycieczki saneczkowe na Bielany. Tam i z powrotem saneczki ciągły wypożyczone auta. Ponieważ dopisała pogoda, przeto chłopcy po kilkugodzinnym pobycie na świeżem powietrzu wrócili zadowoleni do domu.

W maju pragnął Komitet Rodzicielski zorganizować wspólną wycieczkę całego zakładu, lecz niepomyślne warunki atmosferyczne plan unicestwiły. Odłożono ją zatem na wrzesień przyszłego roku.

Na terenie naszej szkoły działają jeszcze dwie organizacje, które również popierają rozwój fizyczny młodzieży, t. j. harcerstwo i hufiec szkolny.

Harcerzy w gimnazjum jest 105, a mianowicie w klasie I a—7, I b—6, II a—22, II b—4, III a—4, III b—12 IV—8, V—13, VI a—14, VI b—4, VII b—1, VIII a—2, VIII b—8.

Harcerze ci są zgrupowani w pięciu drużynach, w I—12, IV—22, V—35, VI—13, XIV—18. Pięciu jest rozprószonych po jednemu w innych drużynach. Drużyny IV, V i XIV są złożone z harcerzy gimnazjum w całości, I i VI w połowie.

Drużynowymi byli: drużyny IV — Mieczysław Lewiński, słuchacz filozofji, przodownik Z. H., drużyny V — Emil Wyrobek, słuchacz medycyny, przodownik Z. H. P., drużyny XIV. J. Czajka, uczeń kl. VIII. gimn. V, drużyny I. — Jerzy Studler, uczeń kl. VIII. gimn. VIII, drużyny VI — Stanisław Leszczycki, słuchacz filozofji. Opiekę nad drużynami harcerskiemi sprawował prof. Jakób Plezia.

Drużyna V posiada izbę w budynku szkolnym, drużyna IV ma izbę wynajętą prywatnie, drużyna I otrzymała izbę w gmachu poszpitalnym na Wawelu, drużyna VI i XIV mieszczą się w piwnicach tegoż gmachu.

Życie i praca harcerska szła w kierunku zdobywania stopni i sprawności, wycieczek, gier i zabaw, obchodów w łonie drużyny, z myślą o obozie wakacyjnym.

W szczególności: Harcerze drużyny I brali udział w obozie stałym drużyny na wakacjach 1926 r.

W ciągu roku szkolnego przygotowywali się do stopnia młodzika, przerabiali teoretycznie obozownictwo i higienę osobistą i polową. Odbyli 8 wycieczek i 2 herbatki, urządzili wraz z drużyną 2 wieczornice harcerskie; pogadanki, połączone z grami i zabawami, odbywali raz na tydzień.

Drużyna IV ma trzy zastępy. Każdy zastęp ma swego instruktora. W bieżącym roku szkolnym utworzono nowy zastęp z uczniów klasy III. Zbiórki drużyny odbywały się w niedziele w godzinach przedpołudniowych, a ćwiczenia harcerskie w porze popołudniowej.

Prócz obozu wędrownego po kresach wschodnich w lipcu 1926 r., drużyna odbyła szereg wycieczek w ciągu roku szkolnego. Podkreślić należy uprawianie sportu narciarskiego przez jeden zastęp przez całą zimę. W porze zimowej urządzano wieczornice rozrywkowe we własnej izbie, w której harcerze utrzymują porządek, przyozdobili ją swemi pracami i tam mają do użytku czytelnię pism i zasobną bibljotekę harcerską. W gimnazjum prowadziła drużyna kramik z przyborami szkolnemi i bufet. W czasie wakacyj drużyna zamierza urządzić obóz stały w okolicy Zaleszczyk, do którego się obecnie przygotowuje.

Drużyna V ma 4 zastępy harcerskie, zastęp wilczków i zastęp starszoharcerski, złożony z harcerzy, którzy opuścili zakład, lecz pozostają w kontakcie z drużyną, biorąc udział w jej obozach. Zastęp „Lisów“ zdobył sprawność ślusarza; złożony z maturzystów, odbył w czerwcu dwutygodniową wycieczkę na przestrzeni Babia Góra—Krynica. Zastęp „Czajek“ zdobył sprawność lotnika, oraz II. i III. nagrodę na konkursie modeli L. O. P. P. Inne dwa zastępy przerabiały stopień młodzika. Zastęp wilczków uprawiał gry i zabawy, ćwiczenia zmysłów i spostrzegawczości. W czasie Bożego Narodzenia urządziła drużyna opłatek.

W lipcu 1926 r. urządzono obóz stały na Porońcu pod Zakopanem, jedną wycieczkę w Pieniny i dwie w Tatry. Obóz trwał 31 dni, uczestników miał 23. Na wakacjach zamierza drużyna urządzić obóz na kresach wschodnich we wsi Bereźce koło Krzemieńca.

W drużynie II. tworzą harcerze gimnazjum dwa zastępy: wilków i kozic. Brali udział w obozie drużyny w Rabie Wyżnej. Zastęp „Wilków“ urządził z obozu czterodniową wycieczkę w Tatry i wycieczkę do Krynicy. W czasie roku szkolnego urządzili dwie wycieczki do Tenczynka, wycieczkę do Bolechowic, do Ojcowa i szereg mniejszych, połączonych z ćwiczeniami. Na zbiórkach przerabiano kartografję, samarytankę i obozownictwo.

Zastęp „Kozic" przygotował się do stopnia młodzika, ćwiczył spostrzegawczość, poznał początki kartografji, węzły i prawo harcerskie. Wydawał pisemko „Młodzik".

Oba zastępy ćwiczyły się pilnie w grach ruchowych i zabawach, a starszy zaprawiał się do lekkiej atletyki.

Drużyna XIV. urządziła w czasie wakacyj 1926 r. dwudziestodniową włóczęgę w 7 harcerzy i obóz stały w Podgórkach przez 10 dni, uczestników 10. W ciągu roku przygotowywali się do stopnia młodzika i wywiadowcy. Odbyto 8 wycieczek (do Podgórek, Tyńca i na Bielany), odbywano gawędy i urządzono 2 wieczorki.

Do hufca P. W. zostało przyjętych uczniów 41 z klas VI—VIII. W ciągu roku zwolniono 9, jużto na własną prośbę, jużto z powodu nieregularnego uczęszczania na zbiórki, tak, że z końcem roku było w hufcu uczniów 32. Funkcje szefa hufca pełnił umiejętnie i gorliwie Kwinta Wincenty, uczeń kl. VII b. Opiekę nad hufcem sprawował prof. Jakób Plezia. Zbiórki hufca odbywały się co tygodnia we czwartki, na których przerobiono:

1) Musztrę zwartą i luźną (postawa zasadnicza, zwroty na miejscu i w marszu, zbiórki w miejscu i w marszu, bez broni i z bronią, szyki i poruszania się drużyny, chwyty bronią, musztra zwarta z bronią).

2) Naukę o broni (opis broni używanej w wojsku polskiem, ładowanie i rozładowywanie, granaty ręczne zaczepne i odporne, zapalnik samoczynny, opis działania i użycia, opis granatu karabinowego W. B., konserwacja, rozbieranie i składanie broni).

3) Balistykę (teorję strzału).

4) Wyszkolenie strzeleckie (celowanie, trójkąt błędów, strzelanie szkolne, strzelanie ostre na strzelnicy wojskowej na Woli Justowskiej).

5) Służba wewnętrzna (Regulamin służby wewnętrznej cz. II. i VI., skład siły zbrojnej, skład drużyny piechoty, służba wartownicza).

6) Walka chemiczna (gazy i ich użycie, maska przeciwgazowa i jej użycie, obrona gazowa).

7) Służba polowa (ubezpieczenie, placówki, patrole).

8) Wyszkolenie bojowe (komendy i rozkazy, powinności żołnierza w walce).

9) Grenadjerka (rzuty na odległość i do celu).

10) Walka na bagnety (postawy szermiercze, kroki i zwroty, ciosy i pchnięcia, walka dwójkami ślepym karabinem).

11) Łączność (Środki łączności w wojsku, służba gończa i łańcucha gońców, pokaz sygnalizacji Mose'a).

12) Lotnictwo (podział lotnictwa, zadania przeciw lotnicze piechoty).

Niezależnie od programu członkowie hufca brali udział w kursach: szermierczym, łączności, karabinów maszynowych i radjo-

wym. Wyłonione drużyny strzeleckie brały udział w strzelaniu w zawodach: korpusu, pułku, święta żołnierza polskiego i święta przysposobienia wojskowego, przyczem poszczególni strzelcy zdobyli indywidualne nagrody. Drużyna sportowa hufca brała udział w zawodach, połączonych z zakończeniem prac w hufcach szkolnych.

Na obóz wakacyjny przysposobienia wojskowego zgłosiło się uczniów 21.

f) Wychowanie gospodarcze.

Zeszłego roku powstał w zakładzie sklepik szkolny, prowadzony przez harcerzy. Pracę w nim kontynuowała też młodzież i w roku bieżącym. Opiekę sprawował Prof. Rudolf Niemiec, a kierowali nim uczniowie Pelczarski i Mojmir.

Harcerze prowadzili nadto bufet szkolny dla młodzieży.

Sodalicja Marjańska wspólnie z Harcerstwem założyła, a raczej uruchomiła od paru lat nieczynną antykwarnię szkolną. Dla umożliwienia skupu zaciągnęła w „Pomocy Koleżańskiej" pożyczkę w kwocie 500 zł.

Podjęta akcja okazała się nader popularną w gronie naszych uczniów i przyniosła im bezsprzecznie niemałe korzyści. Młodzież naszego zakładu w bieżącym roku szkolnym — poza nielicznemi wyjątkami — nie brała zupełnie udziału w niekulturalnym zgiełku na ulicy Szpitalnej, nie prowadziła jarmarcznych targów, a tak nie poniosła materjalnych strat na rzecz przebiegłych kolegów, albo niesumiennych handlarzy.

W imię słuszności nadmienić wypadnie, że tak sodalisi jak i harcerze z całym zapałem i bezinteresownością pracowali po kilka godzin dziennie dla dobra swych kolegów. Między innymi wzorem dla drugich byli: sod. Fr. Lubieński kl. VIII a, sod. J. Jankowski kl. VII a, sod. St. Bolland kl. VII a, sod. K. Sadowski kl. VII a i harc. K. Rouppert kl. VI a.

Zakupiono książek 1005 za 1250 zł., a sprzedano książek 791 za 1025 zł. — Spłacono „Pomocy koleżeńskiej" z zaciągniętej pożyczki 367 zł., na pozostałe zaś 133 zł. posiada antykwarnia równoważnik w zakupionych a niesprzedanych 214 książkach.

Antykwarnią opiekuje się ks. Dr Józef Rychlicki.

g) Opieka nad młodzieżą.

Zakład nasz znajduje się w tem szczęśliwem położeniu, że posiada przedewszystkiem młodzież ze sfer inteligentnych, które same dbają o to, aby dzieciom zapewnić jak najlepszą opiekę, mającą im zastąpić dom rodzicielski. Uczniowie zamiejscowi przeważnie znajdują pomieszczenie u XX. Zmartwychwstańców, Pijarów, lub w domach poleconych przez Dyrekcję Zakładu. Zaledwie kilku za-

mieszkało w bursie Niewiast Katolickich. Wobec tego grono miało ułatwioną pracę w roztaczaniu opieki nad młodzieżą w jej życiu pozaszkolnem.

Na 641 uczniów w zakładzie dojeżdżało na naukę zaledwie 18. Opiekę nad nimi sprawował zakład w ten sposób, że najstarsi z nich mieli poruczony obowiązek czuwania nad zachowaniem się młodszych podczas jazdy. O niewłaściwem zachowaniu czyto naszych wychowanków, czy też towarzyszów podróży z innych zakładów, donosili natychmiast Dyrekcji, a ta ze swej strony czyniła odpowiednie zabiegi, by młodzież uchronić przed zgorszeniem i zepsuciem.

Akcją dożywiania niezamożnej młodzieży zajmowała się, o czem była już wzmianka Sodalicja Marjańska i Komitet Rodzicielski. Pierwsza mianowicie wydawała bezpłatnie drugie śniadania, Komitet natomiast w miesiącach zimowych wydawał wszystkim bez wyjątku uczniom herbatę.

Oprócz tego niezamożnej młodzieży spieszyła z pomocą „Pomoc Koleżeńska", pozostająca pod opieką ks. prof. Dra Rychlickiego.

W okresie sprawozdawczym była ona w tem szczęśliwem położeniu, że rozporządzając poważniejszą kwotą, mogła uczynić zadość wszystkim niedostatkom, czy potrzebom, na jakie natrafiła w szeregach naszych uczniów. Ze składkami na rzecz jej poczynań pospieszyli przed innemi rodzice dziatwy, uczęszczającej do naszego zakładu, którzy z okazji wpisów drobnemi datkami złożyli łączną kwotę 1.497 zł. 30 gr., w czem JWP. Miączyński ofiarował 300 zł., WPP. J. Litawski 25 zł., Kłapa 20 zł., Morawski 10 zł. Znaczną sumę, 239 zł. uiścili zamożniejsi uczniowie, pożyczając podręczniki szkolne z „Pomocy Koleżeńskiej". — W końcu wydatny zasiłek 250 zł. otrzymała „Pomoc Koleżeńska" od „Komitetu Rodzicielskiego" przy naszem gimnazjum.

Między wydatkami zajęły poważniejszą pozycję wsparcia, jakie otrzymała biedna młodzież. Obok pieniężnych zapomóg w kwocie ogólnej 337.10 zł. zakupiono dla niej i rozdano materjały na ubranie za 398 zł. oraz skórę na buciki za 70 zł. Lwią część wydatków pochłonęło zakupno książek nowych za 501.50 zł. oraz oprawa używanych za 208 zł.

Dla najbiedniejszych uczniów przez pewien czas, zanim Sodalicja Marjańska nie rozpoczęła swej akcji charytatywnej „Pomoc Koleżańska" opłacała w bufecie szkolnym śniadania. Wydano na ten cel 37.41 zł.

Ogólny obrót przedstawiał się w ten sposób, że dochód łącznie z pozostałością z roku ubiegłego wynosił 3.248 zł. 24 gr., rozchód zaś 1.696 zł. 51 gr., wobec czego pozostaje w kasie na rok następny kwota 1.551 zł. 73 gr.

VI. KOMITET RODZICIELSKI.

Kto dokładnie przeczytał poprzednie rozdziały niniejszego sprawozdania, ten miał niejednokrotnie sposobność zetknięcia się z dowodami działalności Komitetu Rodzicielskiego. Instytucja ta istnieje już i pracuje na terenie naszego zakładu lat cztery. Nic dziwnego zatem, że z roku na rok zdobywa coraz więcej doświadczenia i staje się tym czynnikiem, bez którego szkole dziś trudno byłoby się obejść. Agendy jej stale wzrastają i dodatnio wpływają na naszą młodzież.

W bieżącym roku szkolnym główną troską Komitetu było popieranie pracy wychowawczej zakładu i dążenie do jak najściślejszego współdziałania z gronem nauczycielskiem na wszystkich polach jego działalności. On również otaczał opieką młodzież uboższą i wziął na swe barki akcję jej dożywiania. On przychodził z pomocą Dyrekcji, o ile chodziło o finansową stronę utrzymania gmachu szkolnego na odpowiednim poziomie wymagań higjenicznych.

Popieranie akcji wychowawczej uwydatniło się przedewszystkiem w finansowem poparciu różnych organizacyj uczniowskich. Jego ofiarności zawdzięcza swe istnienie czytelnia; on umożliwił działanie orkiestrze gimnazjalnej przez opłacanie jej nauczyciela (120 zł. miesięcznie), on zapewnił również istnienie chóru, pokrywając wydatki wszelkie z prowadzeniem jego związane (60 zł. miesięcznie).

Zarząd Komitetu Rodzicielskiego nie ograniczał się jednak tylko do akcji finansowej, ale brał czynny udział w urządzaniu wszystkich uroczystości szkolnych. Niezapomniane będą jego zabiegi około urządzenia Akademji z powodu 200-rocznicy kanonizacji św. Stanisława Kostki. O ile strona programu spoczywała na barkach ks. prof. Rychlickiego i uczniów, o tyle stroną techniczną zajął się Zarząd Komitetu, a zwłaszcza jego prezes pan radca Skąpski i sekretarz p. Bochenek. Oni to czuwali nad odpowiedniem przybraniem sali rysunkowej, oni nad iluminacją gmachu.

Podobny był ich udział w wieczorze Trzech Wieszczów. Komitet Rodzicielski zajął się wynajęciem odpowiedniej sali, dostarczeniem wszystkiego, co było do urządzenia wieczorku potrzebne tak, że młodzież i kierujący nią nauczyciele mogli całą uwagę poświęcić stronie doboru i wykonania programu.

Jak korzystnie tego rodzaju działalność musi wpływać na młodsze pokolenie, o tem nie potrzeba wspominać.

Prócz tego członkowie Zarządu Komitetu brali udział we wszystkich skromniejszych uroczystościach szkolnych, stawiając się na każdą z nich gremjalnie.

Zestawienie obrotu kasowego Komitetu rodzicielskiego

Przychód. za czas od 1. września

		Zł.	gr.
1. Saldo z poprzedniego okresu rachunkowego . . .		1,016	02
2. Skladki na cele Komitetu:			
z klasy I A	Zł. 1,135·—		
„ I B	„ 1,192·50		
„ II A	„ 1,442·50		
„ II B	„ 1,721·—		
„ III	„ 1,586·—		
„ IV	„ 1,380·50		
„ V A	„ 1,396·—		
„ V B	„ 1,059·30		
„ VI A[1]	„ 751·—		
„ VI B	„ 947·50		
„ VII A	„ 853·50		
„ VII B	„ 854·50		
„ VIII A	„ 441·—		
„ VIII B	„ 626·—		
„ od nowo wstępujących . . .	„ 560·—	15,946	30
3. Dyrekcja Gimnazjum ze składek uczniowskich na dom sanatoryjny w Zakopanem		348	—
4. Dochód ze sprzedaży Sprawozdań szkolnych (vide poz. 9 wydatków)		620	—
		17,930	32

Komisja rewizyjna:

Florjan Mikulski m. p. *Dr Bronisław Kuśnierz* m. p.

Państw. Gimnazjum IV. im. H. Sienkiewicza w Krakowie

1925 do 31. sierpnia 1926 r. **Rozchód.**

		Zł.	gr.
1. Za naukę muzyki	Zł. 1,480.—		
b) za naprawę i kupno instrumentów muzycznych	„ 494.—		
c) za nuty i przepisywanie	„ 69.—		
d) za naukę śpiewu	„ 600.—	2,643	—
2. Za czasopisma i oprawę dla czytelni uczniowskiej	„ 290.70		
b) za stampilję i żarówki dla czytelni uczniowskiej	„ 55.—		
c) za oprawę 96 książek dla bibljoteki	„ 120.—		
d) za książki dla Sodalicji uczniowskiej	„ 55.—		
e) za 6 taburetów dla gminy szkolnej	„ 40.20		
f) za siatkę żarową i cylinder	„ 1.—	561	90
3. Za opatrunki i środki lecznicze		82	66
4. Za wyposażenie i koszty utrzymania gabinetu biologicznego		207	36
5. Za najem sali gimnastycznej w Sokole	„ 448.—		
b) za sprzątanie i oświetlenie sali gimnastycznej w VIII Gimnazjum . .	„ 195.—	643	—
6. Za subwencję dla IV Drużyny harcerskiej	„ 220.—		
b) opłatę w Bursie za jednego ucznia	„ 800.—		
c) za dar dla T. T. L.	„ 10.—		
d) za wydatek dla kościelnego i babki	„ 15.—		
e) za kwiaty, choinkę i girlandy . .	„ 43.30		
f) za odbitki sprawozdań rachunkowych deklaracyj, zaproszeń, porto etc . . .	„ 119.31		
g) za kwitarjusze, kartoniki etc. .	„ 64.—		
h) za druk i wypisywanienie dyplomów	„ 339.20	1,610	81
7. Za naprawę stołów	„ 36.20		
b) za lakierowanie tablicy	„ 8.94		
c) za szczotki do podłóg, trociny i ścierki	„ 20.70		
d) za garnitur do pieca	„ 6.50		
e) za stelaż do mapy	„ 20.—	92	34
8. Za 887 kg. cukru	„ 1,167.27		
b) za herbatę	„ 336.34		
c) za mycie garnuszków	„ 405.—		
d) za pranie ścierek i ręczników . . .	„ 109.90		
e) za dopływ do samowaru	„ 107.50	2,126	01
9. Za druk Sprawozdań szkolnych (vide poz. 4, doch.)		1,230	40
10. Za roboty murarskie	„ 110.—		
b) za roboty malarskie	„ 3,765.—		
c) za robory stolarskie	„ 700.—		
d) za roboty ślusarskie	„ 528.40		
e) za robyty kaflarskie	„ 146.30		
f) za heblowanie podłóg	„ 151.20		
g) za roboty wodociągowe i około klozetów	„ 591.40		
h) za 31 tabliczek żelazn. na drzwi .	„ 279.20	6,271	50
11. Za Saldo na następujący okres rachunkowy:			
w gotówce	„ 60,31		
w zalicz. na wydatki roku nast.	„ 2,269.70		
w pożyczce dolarowej 25.— . . .	„ 131.33	2,461	34
		17.930	32

Karków, dnia 5 października 1926 r.

Przewodniczący:	Skarbnik:	Sekretarz:
Inż. Skąpski m. p.	*Stanowski* m. p.	*Bochenek* m. p.

Pragnąc uprzystępnić młodzieży i jej Rodzicom koncerty radjowe, pan radca Skąpski urządził cztery audycje w zakładzie, wypożyczając swój własny doskonały aparat odbiorczy.

Nie pominięto też troski o fizyczny rozwój młodzieży i popieranie sportów. W tym celu pospieszono z pomocą finansową Kołu sportowemu kl. VI a i zorganizowano trzy wycieczki saneczkowe na Bielany. Na ostatniem zaś posiedzeniu Zarządu uchwalono wydatniejszą subwencję Kolonjom w Porębie Wielkiej i obozom harcerskim IV i V drużyny.

Również Koło L. O. P. P. i sekcja jego modelarska cieszyły się opieką Komitetu.

Zarząd Komitetu, wnikając w ciężkie finansowe położenie niektórych uczniów, spieszył im z pomocą. I tak za jednego z wychowanków opłacał stancję wraz z utrzymaniem, dla innych zakupił sukno na ubranie.

Jak dawniej tak i tego roku wydawał bezpłatnie wszystkim uczniom na dużej przerwie herbatę od 1 listopada po ostatni dzień kwietnia. Ponieważ jednak dawny samowar, opalany węglem, okazał się niepraktycznym, przeto Komitet zainstalował w zakładzie samowar gazowy. Gotowaniem i rozdawaniem herbaty trudniły się Panie, nie szczędząc swego czasu i trudu. Zato też Dyrekcja na tem miejscu składa im serdeczne podziękowanie.

Zarząd Komitetu dążył również do utrzymania kontaktu z gronem nauczycielskiem. W tym celu odbył dwie pogadanki na temat nowych Przepisów szkolnych. Chodziło przedewszystkiem o dokładne zaznajomienie się z niemi i o ustalenie współpracy domu i szkoły, celem wprowadzenia ich w życie. Z ramienia zakładu referował tę sprawę Dr Momot, z ramienia rodziców p. dyrektor Pelczarski.

Jasne i zdecydowane stanowisko zajęli Rodzice wobec zamierzonej reformy ustroju szkolnego. Na wiecu, zwołanym przez Zarząd, a zagajonym przez JWP. Dra Mysłakowskiego, prof. Uniw. Jagiell., wszyscy uczestnicy w dyskusji wypowiedzieli się za ośmioletniem gimnazjum, a temsamem przeciw kasowaniu trzech klas najniższych. Podobne stanowisko w tej sprawie zajęli delegaci naszego Komitetu w osobach panów Skąpskiego i Pelczarskiego na ogólnym Zjeździe Kół rodzicielskich w Warszawie.

Całoroczną troską Zarządu były zabiegi u kompetentnych czynników o budowę nowego gmachu dla Zakładu. Rozbijały się one jednak z powodu ciężkich warunków finansowych Państwa i związków samorządowych. Dopiero po audjencji u pana Ministra W. R. i O. P. sprawa weszła na grunt realniejszy i jest nadzieja, iż zakład nasz po 26 latach istnienia zdobędzie wreszcie budynek nowoczesny, odpowiadający wszelkim wymaganiom.

Zanim jednakże do tego przyjdzie, Zarząd nie szczędzi wkładów pieniężnych na utrzymanie obecnego gmachu w należytym

stanie. Dlatego podczas ubiegłych wakacyj podmalował korytarze i sale szkolne i zaprowadził instalację elektryczną w całym budynku.

Widząc zaś, że niektóre klasy nie mają odpowiednich ław, zakupił ich na wniosek Dyrekcji — 80.

Skład Zarządu Komitetu Rodzicielskiego w b. r. szk.: prezes p. radca Zygmunt Skąpski; zastępca prezesa p. inż. Skwarczyński; sekretarz p. Bochenek; skarbnik p. insp. Stanowski. Członkowie: Panie: Heinrichowa, Michońska, Sefferowa, Kirchmayerowa i Panowie: Panek, Mroczkowski, Wilga, Potocki, Litawski, Konieczny, Walenta, Pelczarski.

Z ramienia Zakładu wchodzili w skład Zarządu dyrektor Dr Kukliński, Ks. Dr Rychlicki i prof. Dr Jan Momot, jako delegat Rady Pedagogicznej.

Posiedzeń Zarządu było 12. Walne Zebranie z powodu późniejszego otwarcia roku szkolnego odbyło się dopiero 10 października 1926.

Do niniejszego sprawozdania dołącza się zestawianie kasowe za rok 1925/26. Sprawozdanie finansowe za rok bieżący ukaże się w sprawozdaniu szkolnem za rok 1927/28.

VII. STATYSTYKA UCZNIÓW W R. SZK. 1926/27.

KLASY	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Z końcem r. szk. 1925/26 istniało oddziałów . . .	2	2	1	1	2	2	2	2	14
Przy promowaniu klasy liczyły uczniów:	85^{5}	103^{7}	52^{2}	49^{4}	91^{3}	88	80	70^{2}	618^{23}
Z tego promowano	83^{5}	96^{6}	50^{1}	47^{4}	86^{3}	77	75	67^{2}	581^{21}
Z tego pozostało na II rok	2	7^{1}	2^{1}	2	5	11	5	3	37^{2}
Z tego usunięto przy klass.	—	—	2	—	5	1	—	—	8
W r. 1926/27 klasy liczą oddziałów	2	2	2	1	1	2	2	2	14
Klasy liczą uczniów . . .	81	98	103	52	48	99	81	79	641
W tem promowanych . .	—	80	94	47	46	85	79	75	506
„ drugorocznych . .	2	5	—	—	—	8	2	4	21
„ nowoprzyjętych ze szkół powszech. .	74	4	1	—	—	—	—	—	79
„ nowopryjęt. z innych szkół średn.	1	7	6	4	2	6	—	—	26
„ z przygotowaniem domowem .	4	2	2	1	—	—	—	—	9
Z tego było kandydatów przed wakacjami	156	18	7	56	1	11	2	—	251
W tem ze szkół powszech.	156	5	5	32	—	—	—	—	198
Po wakacjach	1	5	—	—	—	2	—	—	8
W tem ze szkół powszech.	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Klasy liczą rzym. kat. . .	76	92	97	52	45	87	75	68	592
„ „ gr. kat. . . .	—	1	—	—	—	—	—	1	2
„ „ prawosławn. .	—	—	—	—	—	—	1	—	1
„ „ ewang. augsb.	—	—	1	—	—	—	—	—	1
„ „ starozakonnych	5	5	5	—	3	12	5	10	45
Razem . .	81	98	103	52	48	99	81	79	641
Urodzonych w roku 1917 .	2	—	—	—	—	—	—	—	2
„ „ 1916 .	46	1	—	—	—	—	—	—	47
„ „ 1915 .	25	48	—	—	—	—	—	—	73
„ „ 1914 .	7	40	51	1	—	—	—	—	99
„ „ 1913 .	1	7	40	32	2	—	—	—	82
„ „ 1912	—	2	11	14	27	1	—	—	55
„ „ 1911 .	—	—	1	4	13	45	—	—	63
„ „ 1910 .	—	—	—	1	6	26	46	—	79
„ „ 1909 .	—	—	—	—	—	15	21	41	77
„ „ 1908 .	—	—	—	—	—	8	9	16	33
„ „ 1907 .	—	—	—	—	—	3	5	14	22
„ „ 1906 .	—	—	—	—	—	1	—	8	9
Razem . .	81	98	103	52	48	99	81	79	641

KLASY	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Klasy liczą miejscowych	71	69	88	40	39	74	67	59	507
„ „ z powiatu . .	3	9	4	2	2	4	2	1	27
„ „ z okolic dalsz.	7	20	11	10	7	21	12	19	107
Razem	81	98	103	52	48	99	81	79	641
Dojeżdżają koleją	1	3	2	3	1	1	3	4	18
Dzieci obywateli ziemskich	2	4	4	5	7	9	7	4	42
Włościan i rolników drob.	3	1	1	—	—	3	1	3	12
Urzędników i oficjalistów rolnych	1	3	5	—	—	2	1	2	14
Robotników rolnych . . .	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Przemysłowców	3	5	7	4	1	4	6	2	32
Rzemieślników	3	2	10	3	—	1	1	2	22
Urzędników fabr. i przem.	—	3	2	—	1	1	2	—	9
Robotników fabr. i przem.	—	—	—	—	—	3	—	—	3
Kupców i przedsięb. handl.	5	5	9	1	4	14	5	5	48
Urzędników handl. i bank.	2	4	6	3	1	6	4	4	30
Urzędn. poczty, kolei i telegr.	9	14	10	8	2	6	5	11	65
Służby i robotn. poczty, kolei i telegr.	1	2	3	—	—	2	4	—	12
Wojskowych stopni oficers.	6	5	5	2	1	5	3	6	33
„ „ niższych	—	2	—	—	1	2	1	—	6
Zawodów wolnych	13	11	4	5	7	8	9	8	65
Profesorów i nauczycieli .	10	11	4	8	8	8	9	6	64
Urzędników państw. . . .	13	15	10	8	6	15	15	11	93
„ komunalnych	5	5	18	—	5	7	4	3	47
Służby z urzędów państw.	—	2	2	—	—	—	—	1	5
„ „ komunaln.	—	2	—	—	—	—	—	3	5
Właścicieli nieruch. miej. kap.	—	1	—	—	—	—	—	1	2
Wyrobników	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Innych zawodów	4	—	3	4	4	3	4	6	28
Razem	81	98	103	52	48	99	81	79	641

VIII. STATYSTYKA EGZAMINÓW DOJRZAŁOSCI, odbytych w roku sprawozdawczym.

A) W terminie zimowym 1927 r. odbył się egzamin dojrzałości dla abiturjentów, reprobowanych w czerwcu 1926 r.

Egzamin piśmienny odbył się 3, 4 i 5 lutego. Egzamin ustny dnia 10 lutego pod przewodnictwem Dyrektora zakładu.

Świadectwo dojrzałości otrzymał: Stefan Groyecki.

B) W terminie letnim egzamin piśmienny odbył się pod przewodnictwem Dyrektora zakładu w dniach 9, 10, 11, 12, 13 i 16 maja.

Tematy do wypracowań piśmiennych wraz z liczbą piszących:

1. Polskie: a) Które ideały trzech wieszczów pozostały dla Polski odrodzonej szczególnie świeże i żywotne (1).

b) Cywilizacyjne znaczenie wynalazków technicznych doby współczesnej (2).

c) Jak pojmuję piękno w życiu?

2. Historyczne: a) Śląsk, jego dzieje i znaczenie dla Polski (23).

b) Znaczenie miast i mieszczaństwa w dziejach Polski (28).

c) Rola kulturalna Polski w Europie wschodniej (19).

3. Łaciński: Grecja zasługuje na względy zarządców, dzięki swojej przeszłości. (List Pliniusza z ks. VIII. 1. XXIV.). (61).

4. Niemiecki: a) Die seelische Wandlung des Helden eines in der Schule gelesenen Dramas. (4).

b) Entwicklung der Verkehrsmittel in historischen Uebersicht.

c) Das Leben und Treiben auf einem Bahnhofe zu verschiedenen Tageszeiten. (8).

5. Matematyczne: a) Dane jest równanie $(2m-1)X^2-(5m-2)X+2m=0$; zbadać, kiedy istnieją pierwiastki i w razie istnienia pierwiastków wyznaczyć „m" w taki sposób, aby jeden pierwiastek był dodatni, drugi ujemny.

b) Prostokątny arkusz papieru przegięto wzdłuż przekątni i złożono we dwoje. Powstałe w ten sposób trójkąty częściowo się nakrywają. Obliczyć pole tej nakrytej części obu trójkątów w zależności od mniejszego boku prostokąta i kąta, zawartego między tym bokiem a przekątnią. Abiturjent obiera sobie szczegółowe wartości na mniejszy bok prostokąta i kąt. (Wypracowanie pisało 70 abiturjentów).

6. Fizyczne: a) Zastosowanie machin i motorów w życiu praktycznem.

b) Ciała promieniotwórcze i budowa materji.

c) Do 960 gr. wody o temperaturze 13° C. zanurzono zwój drutu, którego opór elektryczny wynosi 20 ohmów; przez zwój

przepuszczono prąd o natężeniu 5 amperów. Obliczyć po ilu sekundach woda zacznie wrzeć. (3).

Egzamin ustny kl. VIII a odbył się w dniach 23, 24 i 25 maja pod przewodnictwem JWPana Dra Kazimierza Kumanieckiego, Prof. Uniw. Jag., jako delegata Kur. Okr. szk. krak.

Świadectwo dojrzałości otrzymali następujący abiturjenci:

Bielski Mieczysław
Bieńkowski Andrzej
Dorawski Tadeusz
Dunikowski Zbigniew
Fąfrowicz Marjan
Gabryszewski Tadeusz
Jastrzębski Józef
Kalczyński Teodor
Kosiński Tadeusz
Kurek Stanisław
Latacz Józef
Leonhard Bolesław
Łapiński Jan
Łubieński Franciszek
Maziarski Henryk
Nielipiński Włodzimierz
Niesiołowski Adam
Nowogrodzki Stanisław
Pacyna Tadeusz
Pelczarski Jan
Pełczarski Stanisław
Piotrowski Bohdan
Pilhart Zygmunt
Popiel Maciej
Rozwadowski Józef
Rydel Jan
Scipio Andrzej
Seeliger Jan
Stolfa Antoni
Sykała Tadeusz
Szczawiński Adam
Turnau Adam
Wodzicki Ludwik
Zaczek Czesław.

Egzamin ustny kl. VIII b odbył się w dniach 27, 28, 30 i 31 maja pod przewodnictwem JWPana Dra Ludwika Piotrowicza, Prof. Uniw. Jag., jeko delegata Kur. Okr. szk. krak.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Ameisen Wilhelm
Bigo Bolesław
Dach Edward.
Fragner Stefan
Friedmann Zygfryd
Janik Piotr
Jarosz Jan
Kohlberger Tadeusz
Korolewicz Jerzy
Kukuk Ernest
Kuliński Stanisław
Lewkowicz August
Liebeskind Arnold
Majewicz Mieczysław
Mayer Zygfryd
Niemczewski Józef
Nowak Stanisław
Nowak Tadeusz
Nycz Michał
Obruśnik Antoni
Oskarbski Tadeusz
Pach Tadeusz
Pisz Tadeusz
Ramza Mieczysław
Rose Jerzy
Sira Witold
Skwarczyński Stanisław
Sożewski Roman
Statter Alfred
Stefaniuk Aleksander
Strzetelski Artur
Warchałowski Czesław
Wolf Jerzy

Reprobowano 6 abiturjentów.

C) W terminie lutowym odbył się uzupełniający egzamin dojrzałości na podstawie zezwoleń Min. W. R. i O. P. i Kur. Okr. szk. krak. Egzamin piśmienny odbył się 3 i 4 lutego. Egzamin ustny pod przewodnictwem Dyrektora zakładu, a przed Komisją, ustanowioną rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 lutego 1926 r. L. II. 1074/26, w dniach 10, 11, 12, 14, 15, 16 i 17 tego miesiąca.

Świadectwo uzupełniającego egzaminu dojrzałości otrzymali:

Bienenfeld Pinkus
Bindermann Adolf
Burzyński Roman
Friedmann Teodor
Galos Marjan
Gleich Stanisław
Głąb Tadeusz
Goldberg Eljezer
Hak Jan
Holländer Pinches
Kaden Stefan
Kahan Aleksander
Kałużnówna Janina
Katz Tobiasz
Kleinhändler Jozua
Kleinmann Józef
Krzysztofik Stanisław
Laufer Maksymiljan
Leinkram Leopold
Lewkowicz Anatol
Matraś Stanisław
Neiger Henryk
Nowaczyński Bogusław
Obstfeld Leon
Piwowarczyk Zygmunt
Regenweter Izaak
Scharf Samuel
Schmeja Norbert
Serafiński Antoni
Spira Izrael
Waldner Leizer
Winiarski Jan
Wojciechowski Jan
Zymonik Frydolin.

Reprobowano 4 kandydatów.

D) Taki sam egzamin odbył się przed tą samą Komisją w czerwcu; część piśmienna dnia 9 czerwca, egzamin ustny 10, 11, 13 i 14 czerwca.

Świadectwo uzupełniającego egzaminu dojrzałości otrzymali:

Brandstädter Henryk
Huterer Bernard
Friedenberg Edward
Kosik Stanisław
Krupiński Jerzy
Lipschitz Dawid
Markus Eljasz
Muszyński Stanisław
Niedzielski Marjan
Pankiewicz Tadeusz
Rożałowski Zygmunt
Sokołowski Jan
Pituła Antoni
Spira Filip
Tilles
Zamoyski Zdzisław.

Reprobowano 9 kandydatów.

IX. A. STATYSTYCZNE ZESTAWIENIE WYNIKU KLASYFIKACJI
z końcem roku szkolnego 1926/27.

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IV	V	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
Na początku r. 1926/7 przyjęto .	40	40	49	51	49	54	52	49	45	52	35	46	38	41	641
W ciągu roku przybyło . . .	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3	2	1	—	—	9
„ „ ubyło . . .	1	—	1	5	2	—	2	1	1	1	—	1	1	—	16
Z końcem roku kl. liczyły . .	39	41	48	47	47	54	50	49	44	54	37	46	37	41	634
Z tego otrzymało:															
Wynik ogólny bardzo dobry .	3	2	5	—	7	5	4	6	8	3	5	2	7	5	62
„ „ dobry . . .	19	17	18	8	12	16	12	13	17	10	15	8	20	24	209
„ „ dostateczny . .	6	19	12	26	22	27	14	16	10	14	9	14	7	9	205
„ „ niedostateczy. .	4	2	8	7	2	4	6	6	4	19	3	10	3	3	81
do egzaminu popraw przeznacz. .	6	1	3	6	4	2	12	7	5	8	4	11	—	—	69
do egraminu uzupeł. przeznacz.	1	—	2	—	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	8
Ogółem . . .	39	41	48	47	47	54	50	49	44	54	37	46	37	51	634

IXB. WYKAZ IMIENNY UCZNIÓW zapisanych w r. szk. 1926/7.

KLASA I a.

Uzdolnieni:

Adamski Eugenjusz
Bernal Zbigniew
Bielczyk Jerzy
Brzeziński Tadeusz
Gawrzyński Kazimierz
Jankowski Jan
Jarosz Janusz
Juras Jerzy
Kiersztyn Antoni
Koczur Rudolf
Korzeniowski Zygmunt
Kostecki Krzysztof
Marczewski Jan
Michałowski Zbigniew
Michoński Stefan
Nowakowski Stefan
Ożga Roman
Pagaczewski Stanisław
Petecki Lesław
Siess Fryderyk
Sikorski Kazimierz
Silberzweig Karol
Strzetelski Zygmunt
Tor Zygmunt
Wiśniowski Jerzy
Wróblewski Wincenty
Zawistowski Karol
Żelechowski Jerzy.

Wystąpił:

Moszyński Tadeusz (13 V.).

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Chmiel Sławosz (przyroda)
Gnojek Adam (j. polski)
Heinrich Tadeusz (egz. uzupeł.)
Hryczko Władysław (j. polski)
Kurkiewicz Jan (przyroda)
Pawlik Bolesław (historja)
Pliszewski Adam (j. polski).

Nieuzdolnieni:

Nowotarski Mieczysław
Rogalski Juljusz
Ster Włodzimierz
Szeligowski Jerzy.

KLASA I b.

Uzdolnieni:

Albiński Tadeusz
Allerhand Jan
Babulski Bogusław
Bartel Romuald
Benko Marjan
Broder Artur
Brzeziński Czesław
Dydaś Adam
Feix Kurt
Gierczyński Zbigniew
Goczał Marjan
Goldblatt Karol
Gontorek Kazimierz
Grabowski Roman
Jordan Zygmunt
Kielman Józef
Kostecki Zdzisław
Kubicki Marjan

Machnicki Stanisław
Nanowski Władysław
Nowak Adam
Nowicki Jerzy
Ochalski Stanisław
Panek Juljusz
Papiński Władysław
Pietrzyk Adam
Roszkowski Kazimierz
Rothhirsch Jerzy
Rusek Tadeusz
Rybarski Kazimierz
Skoczowski Stanisław
Skowron Henryk
Skrzyński Adam
Streng Tadeusz
Stuhr Tadeusz
Wagner Juljusz
Wróblewski Stefan
Kłosiński Jerzy.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Rudolf Marjan (j. polski).

Nieuzdolnieni:

Bąbka Józef
Soltan Stanisław.

KLASA II a.

Uzdolnieni:

Altendorf Tadeusz
Babulski Roman
Brózda Bronisław
Czyżewicz Zbigniew
Gadulski Stanisław
Gibiński Kornel
Grabowski Zygmunt
Güntner Tadeusz
Haydukiewicz Lech
Hyła Jerzy
Konopka Jan
Lipczyński Józef
Litawski Józef
Malibo Jan
Malinowski Stanisław
Mazurkiewicz Lucjan
Moeser Bogusław
Mroczkowski Przemysław
Oszacki Jan
Passakas Lesław
Pytel Marjan
Schwarz Roman
Schweiger Stefan
Schwelling Lesław
Skopowski Hugo
Skrochowski Jan Kanty
Śliwiński Kazimierz
Smoliński Stanisław
Sularz Marjan
Święcicki Antoni
Synzistie Zbigniew
Wilczek Andrzej
Wittek Jerzy
Ziemba Jan.

Wystąpił:

Szczepański Tadeusz (2 IV).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Dura Karol (egz. uzup.)
Fedorowicz Karol (egz. uzup.)
Kowalski Władysław (przyroda)
Porębski Kazimierz (przyroda)
Stahl Jan (przyroda).

Nieuzdolnieni:

Chmura Stanisław
Jagielski Józef
Jelonek Ignacy
Kowalówka Tadeusz
Oppenauer Stanisław
Sikorowski Tadeusz
Starachowicz Zygmunt
Ster Eugenjusz.

KLASA II b.

Uzdolnieni:

Berger Stanisław
Biernacki Kwiryn
Bielczyk Zdzisław
Daniek Jan
Długopolski Władysław
Dyński Zbigniew
Dziurkowski Eugenjusz
Gaszczyk Władysław
Gruszka Władysław
Holzer Józef
Kłapa Kazimierz
Kotarba Jerzy
Krupa Tadeusz
Krzywdziak Stanisław
Kucharski Stanisław
Machirko Eugenjusz
Madej Józef
Merklinger Stanisław
Nodzeński Zdzisław
Piotrowski Andrzej
Romański Tadeusz
Rybka Edward
Rydel Kazimierz
Seffer Jerzy
Sokulski Roman
Stachurski Tadeusz
Stefanko Tadeusz
Szetela Kazimierz
Szpor Zygmunt
Torba Marjan
Tropp Artur
Uznański Mieczysław
Werndl Zbigniew
Wilamowski Zbigniew.

Wystąpili:

Mendela Konstanty (31 I.)
Tychanowicz Antoni (31 I.)
Urbański Romuald (27 IV.)
Waga Kazimierz (20 XI.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Bąbka Jan (historja)
Hojło Karol (przyroda)
Klimczak Aleksander (przyroda)
Schudmak Stefan (przyroda)
Wander Edward (przyroda)
Ziemba Adam (przyroda).

Nieuzdolnieni:

Burka Tadeusz
Czapliński Alojzy
Porzycki Jan
Rablin Andrzej
Socha Mieczysław
Strączek Edward
Toroń Franciszek.

KLASA III a.

Uzdolnieni:

Babula Feliks
Bednarczyk Antoni

Bednarczyk Wacław
Bogatyński Antoni
Borkowski Jerzy
Chmiel Miłosz Czesław
Czajka Bronisław
Ekier Jan
Galas Marjan
Gancarczyk Roman
Głębowicz Władysław
Glogoczowski Jacek
Gina Jerzy
Jaworski Tadeusz
Just Jerzy
Kellner Benon
Kirchmayer Stanisław
Kisielewski Wilhelm
Klimała Jerzy
Koczur Juljan
Król Jan
Krzyworzeka Jan
Łaźniński Aleksander
Łuczko Andrzej
Malik Zdzisław
Menschik Zygmunt
Miarczyński Tadeusz
Nędza Władysław
Pachel Ludwik
Pachoński Zbigniew
Radwański Andrzej
Rejman Stefan
Rudolf Zdzisław
Sikorski Tadeusz
Sołtykiewicz Tadeusz
Swolkien Jerzy
Szarok Tadeusz
Szczepański Wiesław
Śliwiński Adam
Winzer Józef
Zgorzelski Józef.

Wystąpili:

Ordyński Ryszard (15 XI.)
Pradel Otto (4 II.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Klehes Kazimierz (j. polski)
Romiszowski Adam (j. polski)
Sikorski Władysław (j. polski)
Starnowski Adam (j. francuski).

Nieuzdolnieni:

Hirschberg Wiktor
Kramarski Alfred.

KLASA III b.

Uzdolnieni:

Beckman Jerzy
Beiersdorf Otton
Bieliński Zygmunt
Bromowicz Mieczysław
Chudzikiewicz Mieczysław
Delkowski Ludwik
Dębiński Adam
Dydyński Antoni
Dym Józef
Essen Edward
Filek Stefan
Frankiewicz Antoni
Frischer Edward
Hartmann Willibald
Hein Eugenjusz
Henoch Władysław
Hubicki Włodzimierz
Karbowski Władysław
Klimek Ryszard
Klug Zbigniew
Kopera Zygmunt
Kotsch Kazimierz
Lachowicz Marjan
Lempart Czesław
Lewicki Zygmunt
Lupa Ludwik

Grubenthal Roman
Mikulski Józef
Ochalski Jan
Peterek Józef
Porębski Janusz
Pretzel Wilhelm
Ramza Franciszek
Rörenschef Tadeusz
Romański Zbigniew
Ruszkiewicz Jerzy
Schneid Władysław
Schütz Przemysław
Skowron Zygmunt
Skrzyński Ludwik
Tomaszewski Tadeusz
Tyszler Henryk
Węgrzynowski Stefan
Wilga Witold
Wolny Jerzy
Wróblewski Zbigniew
Wyżga Jerzy
Zięba Tadeusz.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Jasiński Józef (j. niemiecki)
Szostak Władysław (j. niemiecki).

Nieuzdolnieni:

Barański Zygmunt
Nyczek Mieczysław
Pietrzykowski Mieczysław
Świerzyński Adam.

KLASA IV.

Uzdolnieni:

Alber Wodzimierz
Bielański Adam
Biermański Władysław
Bochenek Bronisław
Butrymowicz Andrzej
Chmura Henryk
Goliszewski Witold
Golenka Kazimierz
Gols Jan
Güntner Henryk
Jaglarz Zbigniew
Kleszczyński Ignacy
Kolankowski Zygmunt
Kukliński Antoni
Lewandowski Alfred
Major Teodor
Majewski Andrzej
Niemczyk Wojciech
Pększyc Jan
Pilch Eugenjusz
Prochyra Kazimierz
Redyk Tadeusz
Reuppert Leszek
Senowski Jerzy
Sokołowski Adam
Szubert Zbigniew
Tomaszewski Juljusz
Wimmer Zbigniew
Własnowolski Juljan
Wołek Józef
Zgut Stefan.

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Adamski Edward (j. łaciński)
Biedroński Mieczysław (j. łaciński)
Bocheński Mieczysław (egz. uzup.)
Chrząszcz Ludwik (egz. uzup.)
Cybulski Leszek (matematyka)
Fabris Arrigo (przyroda)
Klecki Witold (j. łaciński)
Kłusek Jan (j. łaciński)
Kuśnierz Zdzisław (j. łaciński)
Kuźnicki Stanisław (j. łaciński)
Mroczkowski Zbigniew (j. łaciński)
Skoczowski Marjan (matematyka)
Szczurowski Stanisław (matemat.).

Nieuzdolnieni:

Bniński Roman
Król Edward
Krzyżanowski Antoni
Madej Leon
Ostrowski Kazimierz
Uruski Aleksander.

Wystąpili:

Bielański Jan (14 V.)
Glazer Jan (31 I.).

KLASA V.

Uzdolnieni:

Babulski Tadeusz
Bogatyński Marjan
Boguszewski Bohdan
Borowiczka Zbigniew
Bross Stefan
Czyżowski Artur
Daniewski Władysław
Dryszkiewicz Jan
Epstein Marjan
Iżycki Leon
Jakesch Jerzy
Jaworski Jerzy
Kirchmayer Jan
Kisielewski Zdzisław
Kretschmer Tadeusz
Łakomski Tadeusz
Łubieński Ludwik
Machnicki Jan
Monné Bolesław
Nowak Jan
Nycz Jan
Oliwa Stanisław
Pazur Kazimierz
Pągowski Józef
Pileski Tadeusz
Prugar Kazimierz
Przyłęcki Lech
Radwański Władysław
Rakiewicz Adam
Rękiewicz Stefan
Skąpski Jan
Sosnowski Jan
Süsskind Jakób
Truszkowski Witołd
Welanyk Karol.

Wystąpił:

Solecki Adam (30 XI.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Iwanicki Kazimierz (j. łaciński)
Janecki Jerzy (j. łaciński)
Potocki Ludwik (j. łaciński)
Sawicki Jan (j. łaciński)
Siedlecki Stanisław (j. łaciński)
Szura Tadeusz (j. łaciński)
Mól Emil (matematyka)
Lewalski Antoni (eg. uz. j. p. i j. ł.).

Nieuzdolnieni:

Gawroński Juljusz
Gworek Jan
Knobel Zbigniew
Kudelski Eugenjusz
Merenda Adam
Pietrowski Jan.

KLASA VI a.

Uzdolnieni:

Arzt Zbigniew
Balcer Zbigniew
Barta Karol
Baziuk Jarosław
Bielański Władysław
Cybulski Stefan
Czyżowski Zygmunt
Ehrenpreis Wiktor
Fischer Karol
Fryc Tadeusz
Goyski Jan
Halawa Zygmunt
Isenberg Erwin
Jasiewicz Jan
Jaśkiewicz Juljusz
Kadulski Adam
Kowarzyk Wendelin
Krzanowski Kazimierz
Liptak Stanisław
Miączyński Andrzej
Michalik Jerzy
Mikułowski-Pomorski Tadeusz
Mojmir Tadeusz
Petecki Jan
Piątkowski Zbigniew
Prochyra Tadeusz
Stanowski Jerzy
Strzetelski Jan
Sulikowski Stefan
Süsskind Henryk
Wachtel Juljusz
Weissglas Jan
Woźniakiewicz Tadeusz
Zaborowski Stefan
Zdziechowski Jan.

Wystąpił:

Pszorn Bolesław (9 XII.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Nowak Zygmunt (j. francuski)
Ostrowski Witold (j. łaciński)
Reuppert Kazimierz (matematyka)
Szczurkowski Cyprjan (matemat.)
Zubczewski Stefan (fizyka).

Nieuzdolnieni:

Krzyżanowski Jerzy
Sikorski Tadeusz
Skrochowski Kazimierz
Wyrobek Kazimierz.

KLASA VI b.

Uzdolnieni:

Borkowski Maciej
Christ Hugo
Dadak Józef
Doroz Jan
Ellnain Tadeusz
Górecki Władysław
Greszczuk Edward
Grünberg Władysław
Horowitz Tadeusz
Kanfer Juljusz
Kępiński Antoni
Kłodziński Zygmunt
Korzelik Marjan
Lax Henryk
Lenk Czesław
Lerch Alfred
Lieber Dawid
Liszka Jan

Mőhr Stanisław
Paszyński Wiesław
Pustelnik Zbigniew
Stopyra Antoni
Szpilczyński Stanisław
Świerzyński Jerzy
Trębacz Tomasz
Wadler Gimpel
Wietecha Michał.

Wystąpił:

Hruby Witold.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Bałabuszyński Zdzisław (j. niem.)
Berger Michał (j. laciński)
Cach Eugenjusz (j. niemiecki)
Idzik Jan (j. niemiecki)
Peace Alan (j. laciński)
Szwabowicz Włodzimierz (j. niem.)
Walenta Stanisław (j. niemiecki)
Żuławski Mieczysław (j. niemiecki).

Nieuzdolnieni:

Boguszewski Bolesław
Christ Feliks
Christ Wiktor
Frasik Józef
Gajdecki Aleksander
Gawroński Henryk
Grzesiak Władysław
Iwanowski Tadeusz
Jaworski Włodzimierz
Mściwujewski Stefan
Fuchalski Gustaw
Roth Jan
Salawa Mieczysław
Skotnicki Jan
Ster Leopold
Ustyanowicz Stefan
Wawrzecki Adam
Wojewódzki Euzebjusz
Zosel Teofil.

KLASA VII a.

Uzdolnieni:

Bniński Andrzej
Bojarski Tadeusz
Bolland Stefan
Borowski Adam
Burczyk Stanisław
Bzowski Franciszek
Gall Wilhelm
Gdowski Jan
Głodkiewicz Mieczysław
Gundelach Włodzimierz
Herlinger Otto
Horain Witold
Jankowski Jan
Jarosz Władysław
Konieczny Tadeusz
Malinowski Władysław
Męsowicz Zygmunt
Piątkowski Janusz
Pszon Adam
Rajtar Jan
Rudkowski Tadeusz
Sadowski Kazimierz
Siedlecki Andrzej
Skąpski Zygmunt
Smrokowski Władysław
Stasiniewicz Aleksander
Woźniakiewicz Adam
Wysocki Stanisław
Zięcik Marjan.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Dyakowski Stanisław (historja)
Filipkiewicz Roman (historja)
Kiersztyn Edmund (matematyka)
Stojowski Henryk (matematyka)
Bylicki Wojciech (egz. uzupeł. ze wszystkich przedmiotów).

Nieuzdolnieni:

Kleczewski Adam
Piotrowski Kazimierz
Sira Bogusław.

KLASA VII b.

Uzdolnieni:

Bohdanowicz Jan
Glazer Antoni
Golonka Leszek
Gottlieb Włodzimierz
Jarosz Franciszek
Kirschner Edgard
Konarski Marjan
Kopera Jerzy
Kowalewski Borys
Krzyżanowski Józef
Kwiatkowski Rafał
Lewin Ludwik
Litawski Odon
Majewicz Roman
Mazur Tadeusz
Michalski Marjan
Mroczkowski Piotr
Niżyński Marjan
Porzeczkowski Bogusław
Pretzel Oskar
Rozwadowski Jan
Silberbach Roman
Warczewski Zdzisław
Wątorek Mieczysław.

Wystąpił:

Niemczyk Adam (12 II.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Chudzikiewicz Zbigniew (matemat.)
Cuber Zygmunt (matematyka)
Czyż Paweł (j. niemiecki)
Górski Adam (j. niemiecki)
Kisielewski Kazimierz (j. niemiecki)
Paszkowski Adam (egz. uzup.)
Sobieraj Kazimierz (matematyka)
Tobiasz Mieczysław (matematyka)
Wałęga Franciszek (matematyka)
Witaliński Włodzimierz (j. niem.).
Wolf Józef (j. niemiecki)
Zagórski Kazimierz (j. polski).

Nieuzdolnieni:

Frankiewicz Henryk
Fuchs Bolesław
Hejduk Bronisław
Kisielewski Czesław
Kwinta Wincenty
Pałasz Mieczysław
Semkowicz Adam
Szczyrbak Stefan
Węglarski Zygmunt
Winzer Zygmunt.

KLASA VIII a.

Uzdolnieni:

Bielski Mieczysław
Bieńkowski Andrzej

Dorawski Tadeusz
Dunikowski Zbigniew
Fąfrowicz Marjan
Gabryszewski Tadeusz
Jastrzębski Józef
Kalczyński Teodor
Kosiński Tadeusz
Kurek Stanisław
Latacz Józef
Leonhard Bolesław
Łapiński Jan
Łubieński Franciszek
Maziarski Henryk
Nielipiński Włodzimierz
Niesiołowski Adam
Nowogrodzki Stanisław
Pacyna Tadeusz
Pelczarski Jan
Pelczarski Stanisław
Piotrowski Bohdan
Pithart Zygmunt
Popiel Maciej
Rozwadowski Józef
Rydel Jan
Scipio Andrzej
Seeliger Jan
Stolfa Antoni
Sykała Tadeusz
Szczawiński Adam
Turnau Adam
Wodzicki Ludwik
Zaczek Czesław.

Wystąpił:

Śliwa Józef (10 III.).

Nieuzdolnieni:

Rychwicki Jan
Skocz Zbigniew
Wielgus Wojciech.

KLASA VIII b.

Uzdolnieni:

Ameisen Wilhelm
Bigo Bolesław
Fragner Stefan
Friedman Zygfryd
Janik Piotr
Janosz Jan
Kohlberger Tadeusz
Korngold Ignacy
Korolewicz Jerzy
Kukuk Ernest
Kuliński Stanisław
Lewkowicz August
Liebeskind Arnold
Majewicz Mieczysław
Mayer Zygfryd
Niemczowski Józef
Nowak Stanisław
Nowak Tadeusz
Nycz Michał
Obruśnik Antoni
Oskarbski Tadeusz
Pach Tadeusz
Piecuch Stanisław
Pisz Tadeusz
Ramza Mieczysław
Rażny Aleksander
Rose Jerzy
Sira Witold
Skwarczyński Stanisław
Sożewski Roman
Spytkowski Józef
Stahr Juljusz
Statter Alfred
Stefaniuk Aleksander
Strzetelski Artur
Wapiennik Józef
Warchałowski Czesław
Wolf Jerzy.

Nieuzdolnieni:

Heitner Leopold
Mroczkowski Kazimierz
Śliwiński Jerzy.

X. KRONIKA ZAKŁADU.

Sprawozdanie tegoroczne starało się przedstawić wyczerpująco całą pracę zakładu w minionym roku szkolnym, przez co omal w zupełności wyczerpało treść niniejszego rozdziału. Zawierał on będzie zatem zaledwie kilka dat i wydarzeń tego rodzaju, które, jakkolwiek stanowią nieraz integralną część życia szkolnego, wskutek swego charakteru, nie znalazły oddźwięku w ogólnem sprawozdaniu.

Egzamina odbywały się w następującym porządku: a) poprawcze 13 września; b) z prywatystami i nadzwyczajne 24 stycznia i 23 czerwca; c) wstępne do klas wyższych 17 września i 28 czerwca, do klasy pierwszej 30 czerwca; d) egzamina dojrzałości zwykłe i uzupełniające — patrz rozdział VIII.

Konferencje odbywały się w ściśle przez Dyrekcję oznaczonym czasie. Podzielić je można na klasowe, plenarne-normalne, pedagogiczno-dydaktyczne, informacyjne i konferencje z Komitetem Rodzicielskim.

Pierwsze w myśl obowiązujących przepisów odbyły się 6 razy, a to w okresie pierwszym w dniach 8, 9, 10 i 11 listopada, w okresie drugim 25, 26, 27 i 28 stycznia, w okresie trzecim 4, 5, 6 i 7 kwietnia, klasyfikacyjne kl. VIII a i b 30 kwietnia, promocyjne 8 czerwca, klasyfikacyjne kl. I — VII 20 i 21 czerwca.

Konferencyj plenarnych było sześć.

Trzy okresowe 24 listopada, 4 lutego, 11 kwietnia, 1 na rozpoczęcie roku szkolnego 15 września, 1 na jego zakończenie 30-go czerwca. Ponadto 26 października czysto administracyjna.

Konferencyj plenarnych o charakterze pedagogiczno-dydaktycznym odbyło się pięć. 26 października w sprawie regulaminu dla uczniów, wydanego przez Kur. Okr. szk. krak. 1 grudnia nad lekcją pokazową Dra Łukasika; 21 marca nad lekcją pokazową Pana Leśniaka; 25 marca nad okólnikiem Kur. w sprawie wyników i przeprowadzania egzaminów dojrzałości.

Informacyj Rodzicom udzielano w zakładzie w następujących terminach: 15 października, 15 listopada, 17 grudnia, 19 stycznia, 4 marca, 8 kwietnia i 20 maja.

Dwa posiedzenia poświęcono Rodzicom, a to 27 lutego i 3-go marca na omówienie z nimi nowych przepisów szkolnych.

Młodzież do Sakramentów św. Pokuty i Ołtarza przystępowała trzy razy: 13 października, 19 marca i 4 czerwca. Rekolekcje pod

przewodnictwem Przew. Księdza Rudolfa Van Roya odprawiła młodzież w dniach od 16 do 19 marca.

Z innych wypadków zanotować należy: udział młodzieży w nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. Kuratora Sobińskiego (2 listopada) i w Mszy polowej na błoniach krakowskich 3 maja ku uczczeniu rocznicy Konstytucji majowej.

XI. INFORMACJE NA ROK NASTĘPNY.

1. Podręczniki szkolne, jakie obowiązywać będą w r. szk. 1927/28. poda Dyrekcja uczniom i Rodzicom do wiadomości dnia 30 czerwca b. r. przez umieszczenie ich wykazu za kratkami w westibulu.

2. Egzamina poprawcze odbędą się dnia 30 i 31 sierpnia 1927 r. o godz. 8 rano.

3. Egzamina wstępne do kl. II—VII w miarę wolnych miejsc w zakładzie, odbędą się 3 września; podania należy wnosić do Dyrekcji do końca sierpnia, podając należycie umotywowane przyczyny nie zgłoszenia się kandydata w terminie przedwakacyjnym.

4. Egzamina nadzwyczajne z kl. I—IV i I—VI odbędą się w styczniu i czerwcu. Podania należy wnosić wprost do Kuratorjum Okr. szk. krakowskiego.

5. Uzupełniające egzamina dojrzałości odbywać się będą we wrześniu i w lutym za zezwoleniem Kuratorjum.

6. Rok szkolny 1927/28 rozpocznie się 1 września uroczystem nabożeństwem o godzinie 8 rano.

